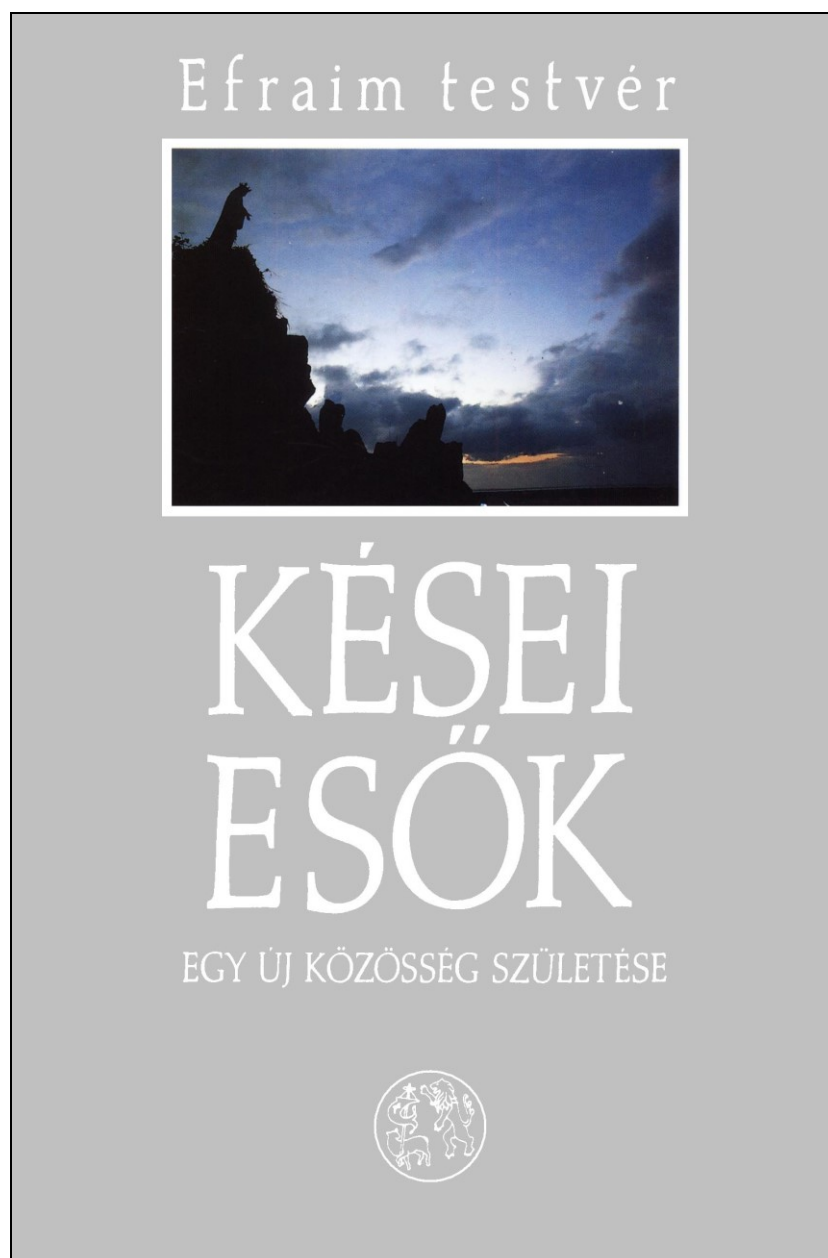

Efraim testvér

Kései esők

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Efraim testvér
Kései esők

A Júda Oroszlánja és Áldozati Bárány
(mai nevén: Nyolc Boldogság Katolikus Közösség) születése

Az eredeti mű: LES PLUIES DE L'ARRIERE-SAISON
Éditions Le Sarment/Fayard, 1985

Fordította: Csaba Ildikó és Tarnay Dániel

Lektorálta: Sárosi Attila

Borítóterv: Hajdú Ágnes

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Nyolc Boldogság Közösség által kiadott könyv elektronikus változata. A nyomtatott könyv 1992-ben jelent meg, ISBN azonosítója: 963 00 1585 4. Az elektronikus kiadás a Közösség engedélyével készült. Az elektronikus változat szabadon használható lelkipásztori célokra, de a program vagy a szöveg bármilyen más célú használatát tilos. Mindennemű szerzői jog a Nyolc Boldogság Közösségé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Mottó	4
Előszó.....	5
I. Egy közösség születése.....	7
Hogyan születik meg egy közösség, avagy Isten pedagógiájáról	7
Ember a csipkebokor mögött	7
Előkészületek	8
Az első társ.....	10
A közösségi élet kezdete	11
Amerika.....	12
Valence	14
II. Út a teljesség felé	16
A tűz-test.....	16
Íme az anyád	17
Scriptura sola	20
Tu es Petrus.....	22
A szentek közössége	24
Gyökerek.....	25
De éjszaka van	26
III. Arcok.....	31
Thomas.....	31
Marthe	34
Lanza del Vasto.....	37
Étienne	42
Cathy	43
IV. Alapok és szegletkövek	46
A cordes-i alapítás.....	46
Gyógyító hivatás	48
Eszkatológia	50
Izrael misztériuma.....	53
Utószó a magyar kiadáshoz	56
Képek	57

Mottó

Sion fiai, ujjongjatok,
örüljete az Úrban, a ti Istenetekben!
Mert igazságosságában megadja nektek
az esőt a kellő időben,
elküldi nektek a KORAI ÉS A KÉSEI
ESŐT,
mint hajdanában.

...

Mindezek után
kiárasztom Lélkemet minden testre,
fiatok és leányaitok jövendőlni
fognak,
véneitek álmokat álmodnak,
ifjaitok meg látomásokat látnak.

Joel 2,23; 3,1

Előszó

Ez a könyv nem úgy számol be egy új közösség születéséről és első lépéseiről, ahogy azt egy történész vagy újságíró tenné. A történész a múlt dokumentumait, az újságíró pedig a jelen adatait vizsgálja, vagy riportot készít a szemtanúkkal. Egyik is, másik is időrendi sorrendben tárja elénk az eseményeket, miután lehetőségeikhez mérten elemezték és felülbírálták a forrásokat. Még ha rokonszenveznek is írásuk tárgyával, szükségszerűen kívülállók maradnak.

A *Kései esők*-ben Efraim más szintre helyezkedik: tanúságot tesz. Könyvében megosztja velünk a Júda Oroszlánja és Áldozati Barány Közösség alapításának szellemi tapasztalatát. Elénk tárja azt a lelki utat, amely a '68 utáni idők zűrzavarából eljuttatta ahhoz az elhatározáshoz, hogy Isten országának szentelje magát, s amely később őt és közössége első tagjait a protestantizmustól a katolicizmushoz vezette. Nem kívülállóként számol be tehát a történekről, hanem mint közvetlen tanú és főszereplő. Igaz, a Közösség nem tőle származik, hanem – ahogy ő maga is sokszor elismétli – a Szentlélektől.

Műfaját tekintve a *Kései esők* vallomás, de nem mindegy, mint értünk ez alatt. Jean-Jacques Rousseau megírta a *Vallomások*-at: elmesélte önmagát. Szent Ágoston is írt egy *Vallomások* című művet, amelyben számot ad mindarról, amit Isten cselekedett az életében. Az első önmagáról, gondolatairól, legbensőbb érzelmeiről beszél; a második tanúságot tesz Istenről, megénekli Urának szeretetét, látja jelenlétét és tetteit az életében, s áldja a kegyelmekért, melyeket Tőle kapott. Ugyanaz a szó a két esetben alapvetően más jeletést takar.

A *Kései esők* vallomás Istenről és arról, hogy hogyan működött egy fiatal református lelkész és hitvese szívében. A bizalom hangján beszél személyes élményeiről, elsősorban mégis a Szentlélek művéről tesz tanúságot egy fiatalember életében, aki részt vett a '68-as diákmozgalomban, találkozott Isten embereivel, akik mélyen hatottak rá, s találkozott a karizmatikus megújulással.

Lelki utunkat közzétenni kockázatos vállalkozás: alázatot és Istenre hagyatkozást követel. Az ilyen tapasztalat ugyanis nehezen adható át. Először is le kell győznünk attól való félelmünket, hogy kiadjuk magunkat. Azután be kell érünk olyan szavakkal, amik sosem fedik tökéletesen azt, ami lényünk legmélyén ragadott meg minket. A fogalmak és a képek egy kicsit mindig elárulják az embert. Végül pedig bízni kell abban, hogy az olvasó befogadja tanúságtételünket, hogy meg tudja látni Isten jóságát és az ima erejét, és nem érti félre a szerző szándékát, aki nem önmagáról akar vallani, hanem az Úrról.

Amikor leírjuk lelki utunkat, bírálóknak tesszük ki magunkat. Nem egyszerűen a gondolatainkat, a véleményünket – amit készséggel megteszünk –, hanem azt, ami a legbensőbb, a legszemélyesebb bennünk: ahogyan Isten megérintett, s ahogyan mi válaszoltunk Neki.

Nagy bátorság kellett ahhoz, hogy Efraim ilyen egyszerűen mesélje el ezt a nem mindennapi történetet. Az a fajta bátorság, ami ahhoz kell, hogy egy vonatfülkében letérdeljünk és imádkozzunk.

Több hónapba telt, amíg befogadtam a Közösséget. Tudakozódtam, tanácsot kértem olyan papoktól, akik tanúi voltak első lépéseinek. Elismertem egy közösséget, amely szabályzatot állított fel, imádkozik, komolyan veszi az Evangéliumot. Efraim nemigen osztotta meg velem azt az élményt, amely a Közösség megalapításához vezette, mindig is tartózkodó volt ezen a téren. Igaza lett: azt akarta, hogy az eredményről nyilatkozzam.

Gyümölcséről lehet megismerni a fát: az egész fát, beleértve a gyökereket is.

Robert Coffy
Albi (ma Marseille) érseke

I. Egy közösség születése

Hogyan születik meg egy közösség, avagy Isten pedagógiájáról

Tíz év után már elhalványul az események és a cselekedetek emléke. Egy hang, egy helyzet, egy imában kapott bizonyosság azonban meglepő élességgel megmarad. De meddig? Az eltelt tíz esztendő mérlege világos és egyértelmű: Isten cselekedett. Ahogy Stanislas Fumet írja *Isten története az életemben* című könyvében, számon kell tartanunk Isten tetteit, hogy emléküket meg ne fakuljon.

A zsidó Szentírás-tudomány azt tartja, hogy minden benne van a saját kezdetében; így egy könyv már az első fejezetben, az első fejezet az első sorban, sőt az első betűben. Nem véletlen, hogy a Biblia Bet betűvel kezdődik, ami házat is jelent (mint *Beith lehem*, azaz valaminek a belsejében) és *Ab*-ot, Atyát is. A Biblia úgy kezdődik, mint egy atyának az üzenete, aki vissza akarja vezetni gyermekeit szívének házába. Az Énekek énekének, a szerelem könyvének első betűje a *Sin*, tüzet jelent.

Fontos tehát a kezdetek krónikája, aminek ezt a címet is adhatnánk: Isten története a Közösség kezdeteiben.

Isten nagy erővel, kimondhatatlan szívközelségben szólt hozzám ezekben a közösség-alapító időkben. Azt hittem, mindig így lesz, de az Atya a ránk bízott küldetésnek megfelelően adja ajándékait, s amit ad, próbára is teszi. Senki ne lepődjön meg tehát a Közösség alapítását kísérő csodák áradatán. Nem függnek semmiféle személyes szentségtől – egyedül Istenétől –, és ideiglenesek, mert az Úr mindent bölcsen és szeretetből tesz. Jó, ha egy gyermeket kényeztetünk fejlődésének nehéz szakaszában, de tudni kell megvonni tőle az ajándékokat, mielőtt végleg elkényeztetnénk.

Szükséges ez a szónokias bevezető, bár tudom, hogy nem fogja meggyőzni Isten hallgatásától olyannyira megbotránkozott nemzedékünket, amely paradox módon zavarba jön, szinte szégyenkezik, valahányszor Isten megszólal. Márpedig ma Isten szüntelenül szól az Egyházban. A világ nagy veszélyben van, és Isten kiált.

Ember a csipkebokor mögött

Mennyire szeretem elképzelni, hogy Isten figyel minket az égből – amit nagyon is közelinek hiszek –, és úgy látja az embereket, mint amikor meglessük a játékba merült gyermekeket. Az egyik királynak képzeletben magát, a másik meg szörnyen boldogtalan. Isten pedig mosolyog a rejtekén. Jó lenne, ha időnként mi is bizonyos távolságból tudnánk nézni önmagunkat, s megértenénk, hogy Istennel semmi sem igazán súlyos, hiszen az Ő kezében vagyunk és Őhöz tartozunk. Tudhatjuk, hogy egy hajszálunk sem hullik le az Ő beleegyezése nélkül. Mikor fogjuk végre komolyan venni az egyetlen igaz könyvet a világon? Mikor lesz számunkra az Evangélium valóban jó hír, az év, az egész élet legjobb híre, az egyetlen, ami miatt táncolni, ugrálni tudunk örömeinkben?

Isten tehát figyel, és olykor közbelép; igaz ritkán, hiszen olyan kedves számára a szabadságunk. Közbelép, hogy ajánljon valamit, de az is ritka, hogy megértsük ajánlatának mélységét és minden távlatát.

Isten meglát egy embert a csipkebokor mögött, amint birkáit őrzi, és azt gondolja: őt akarom. Isten játszik: „Birkákat őrzött? Népem pásztora lesz. Halászok voltatok? Ezután nem halat fogtok, hanem embereket.” Az ember pedig így kiált fel: „De hiszen csak gyermek

vagyok!” Isten gondolata viszont: „Tetszik nekem, szeretem a gyermekeket, egy gyermek fogja vezetni őket.”

A látogatók sokszor csodálkozva kérdezik: „Ez a Júda Oroszlánja alapítója?” Ilyenkor elmosolyodom, Isten útjaira gondolok, és áldom Őt, hogy társai lehetünk. Nem, az alapító természetesen a Lélek, de úgy tetszik az Atyának, hogy a világ szemében bolondokkal szégyenítse meg a bölcseket, s a gyengékkal az erőseket.

Előkészületek

Isten nem forradalmár, mert a forradalom valóságos katasztrófa. A *revolutio* szó szerint azt jelenti, hogy körbemegyünk, teljes fordulatot teszünk önmagunk körül. Éppen ellenkezője a megtérésnek, amikor elfordulunk helytelen utainktól. A forradalom hirtelen jön, erőszakkal, csonkítással jár, míg a megtérést Isten mindöröktől fogva előkészítette: dicsőségre vagyunk rendelve. Milyen csodálatos visszaneézni az életünkre egy hirtelennek tűnő megtérés után, és látni, hogy az Atya szinte észrevétlenül mindig megnyitotta a vészkijáratot, amikor azt hittük, hogy örökre rabjai maradunk egy bűnnek vagy a reménytelenségnek. Lehetővé tette, hogy Őt válasszuk, anélkül, hogy nevén kellett volna szólítanunk. Hihetetlenül figyelmes, csodálatosan gyöngéd.

Ötéves voltam, amikor megmondta a Nevét: Szeretet. Ez a Név lángbaborította a szívemet, azt hiszem végérvényesen. Mint valami seb, amit csak még nagyobb sebbel lehet gyógyítani. Ez az élmény meghatározó lett a döntéseimben, hogy mindig a nagyobb szeretetet válasszam.

Tüzes vas bélyegzett meg, és égtem a vágytól, hogy jobban megismerjem Őt. Hétéves koromban vettem meg az első Bibliámat, és csókokkal borítottam, ahogy mentem felfelé a lépcsőn a Nagymamához, aki pénzt adott rá. Dávid, a szeretett, szinte egyedüli barátom lett.

A protestáns vallásos nevelésből egyetlen dolgot jegyeztem meg, a legfontosabbat: Jézus szeretetből feláldozta magát értünk. A nagyheti istentiszteletek mindig felszították szívemben ezt a fájdalmas örömet. Sosem éltem át ezeknél mélyebb pillanatokat, hacsak nem a zsinagógában, amikor meghallottam Isten Nevét: „Adonáj”. Átjárt Isten ereje és gyengédsége, a végtelen és az egészen közeli.

Az ember megöli, felégeti, megtagadja a gyermekkorát – majd egy életen át keresi. Voltam tékozló fiú, de mindig tudtam, hogy soha semmi másban nem fogok hinni, csak Istenben. Pedig mindent kipróbáltam, mígnem érdekházasságot kötöttem az Éggel.

A párizsi Képzőművészeti Főiskolára készültem, amikor kristálytisztá lett bennem a bizonyosság: Isten. Minden különösebb meggyőződés és megtérés nélkül végeztem el a református teológiát. Az érdekházasságból számos hűtlenség következett. Itt meg kell jegyezni, hogy igazából soha nem tartottam magam elkötelezett reformátusnak. Ebben az egyházban kereszteltek meg, de szüleim azt akarták, hogy később magam választhassak. Majd megnősültem, és a szerelem mindig Isten felé fordítja a szívet. Sosem láttam olyan párt, ahol az egymás iránti szerelmet ne kísérte volna erős vallásos érzület.

Az Atyához Lanza del Vastóval való találkozásom vezetett vissza. Lanza, a mélységesen mély tekintetű pátriárka-herceg segített, hogy a '68 utáni idők zűrzavarából visszataláljak Istenhez, önmagam megmunkálásához, és az elhatározáshoz, hogy csak Isten országának éljek.

Felesége, az éneklő hangú Chanterelle nagyon szeretett. Ő ismertetett meg Jóval, akivel a *Bárká*-ban találkoztam. Gyakran megkérdezik tőlünk, hogy milyen szálak fűznek minket ehhez a közösséghez. Lehetnének csupán érzelmi szálak, de ennél mélyebb kötelékről van szó. Lanzának, Isten emberének lelki gyermekei vagyunk, bár tanítása bizonyos pontokon különbözik a miénktől. Egyike volt annak a néhány kiemelkedő egyéniségnek, aki hitelesnek

számított a mi generációnk szemében. A hippik kollektív, gyermeki, virágos-tavasos lustaságával szemben élete és műve a bátorság és az akaraterő mellett tett tanúságot. Igaz, hogy a világot csak a kegyelem segítségével lehet építeni – ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradsanak a kőművesek –, de építeni kell. A *Bárka* dolgozó közösség. Ebben az értelemben Lanza vezetett el minket Szent Benedekhez, és persze Szent Pálhoz, aki kétkezi munkájával biztosította mindennapi kenyerét.

A lelki élet teljes elszántságot követel, minden akaraterőnket igényli. A *Bárka* beoltott minket a quietizmus, a lelki kényelmesség ellen, ami igazán a Gondviselésnek köszönhető, ha ismerjük a megújulási mozgalmak történetét. Keresztelő János szigorúsága kellett, hogy befogadhassuk a Bárány szelídségét.

A *Bárka*-ban azt is megtanultuk, hogy a közösségi és a családi élet nemcsak összeegyeztethető, de a kettő együtt hasznos, sőt üdvös! Hihetetlen tapasztalat; évszázadok, talán évezredek óta nem létezett ilyen kezdeményezés: az őskeresztények közössége, amely az exegéták szerint az ideális. Sokféle közösségben jártam akkoriban, amelyek szépek voltak, de rövidéletűek. Az idealizált együttélést kereső próbálkozások az emberi szív kemény és gyarló valóságába ütköztek. A politikai, anarchista, hippik közösségek csak egy tél erejéig maradtak fenn. A *Bárka* húsz éve navigált, és szépsége nem hervadt. Isten szép, és művei kivétel nélkül szépek. Még a szegénység, a kiüresedés is szép; csupa olyasmi, ami a világ szemében csúf, és amit elvet, mert nem ért. Lanzának egy szép, zúzmarás reggelen kristálytiszták lettek a dolgok. Hittem, hogy Isten világosság, és hogy nincs egyetlen atom sem a föld színén, amit egy nap ne tudna átváltoztatni.

Volt tehát egy atyám, egy anyám és egy testvérlelkem, de szójúságom nem szűnt meg igazán. Vártam, reméltem. Nászutunk egyben tanulmányút is volt, több más házaspár és Goetmann atya társaságában, aki akkoriban lelkész volt a *Bárka*-ban. Egységünk távolról sem volt tökéletes. A Compostelába vezető úton, a laire-i kolostor lábánál mintha a szél is lehűtötte volna a lelkemet. Felütöttem a Bibliámat, hogy valami vigaszt kapjak, és tekintetem arra a részre esett, ahol Jézus mennybemenetele előtt így szól tanítványaihoz: „Ne szomorkodjatok, nem hagylak titeket árván, elküldöm nektek a Szentlelket.” Erre még jobban elszomorodtam. Így okoskodtam: Jézus szavait vagy képletesen kell érteni, és a modern teológusoknak van igazuk, vagy szó szerint, és akkor árva vagyok. Hiányzik belőlem a lényeg: a Lélek. Imádkoztam hozzá, minden látható eredmény nélkül, aztán továbbindultunk.

Nem sokkal később igazi Pünkösdi híre érkezett. Goetmann atya lelkendező levélben hívott minket – Jót és engem –, hogy mi is részesüljünk a Szentlélek-keresztségben. Vonakodva, pszichológiai visszaéléstől tartva mentünk a *Bárka*-ba, ahol a történetek miatt megosztottság uralkodott.

Vasárnap estére imaösszejövetelt terveztek. A nagyterem színültig megtelt. Egy sarokba vonultam, hogy onnan figyeljem az eseményeket, és eltökéltem, hogy nem engedek semmiféle érzelmi ösztönzésnek. Szememmel folyton követtem Lanzát, hogy a legkisebb reakciót is leolvassam az arcáról. Az ima békességben, különösebb emelkedettség nélkül zajlott. Néhányan nyilvánosan, teljes egyszerűséggel meggyónták szeretetlenségüket, olykor tíz éve tartó nehezteléseiket. Hirtelen felindultság vett rajtam erőt, szó szerint a gyomromban, minden megmagyarázható ok nélkül. Zavaromban kapucnim alá rejtöttem, és behúnytam a szemem. A belső fájdalom egyre élesebb lett. Kinyitottam a szemem, és megláttam egy tízéves kisfiút, a terem közepén ült elragadtatásban. Arcát leírhatatlan fényesség változtatta át, és nagyon nagy szépséget kölcsönzött neki. Lassan ismételte: „Jézus, szeretlek.” Azután minden nagyon gyorsan történt. A fülemben hallottam egy hangot, mely az Evangéliumot idézte. Mintha életemben először hallottam volna ezeket a szavakat: „Isten országa a gyermekeké...”, majd rövid szünet után: „... és azoké, akik hasonlítanak

hozzájuk.” A szám keserűséggel telt meg, a szívem összeszorult. Megértettem, hogy bűnös vagyok, láttam intellektuális és lelki gögömet. Feltört belőlem a zokogás, amiért megbántottam Istent, akinek ez az új közelsége zavarba ejtett. A keserűség azonban édességgé változott, és a fájdalomból öröm lett; ajkaim egyszerre csak mozogni kezdtek, és számomra érthetetlen ének tört fel bennem. Ekkor vettem csak észre, hogy a jelenlévő százegynéhány ember mind nyelveken énekel, csodálatos polifóniában. A Szentlélek leszállt az egész gyülekezetre. Az énekből tánc lett, a pátriárka szó szerint úgy ugrándozott a feleségével, Chanterelle-lel, mint egy csikó. Átélttem azt az igazi, határtalan boldogságot, amit azoknak ígért az Úr, akik hisznek. Minden újnak tűnt: új szemet, új szívet kaptam. Igen, határtalanul boldog voltam.

Megtérésem radikális volt, új életben jártam. A Lélek tanúskodott szívemben a jóról és a rosszról. Éveken át ez volt az iskolám. Nem mondom, hogy később mindennek vége lett, de miután megízleltem a mézet, más, szilárdabb, nehezebben emészthető eledelt is kaptam: keserű orvosságot.

Isten soha nem vonja vissza Lelkét, különben meghalnánk. Csak elrejtőzik, és hív minket, hogy kövessük oda, ahol van, egyre nagyobb mélységekbe. Soha ne tegyünk semmit anélkül, hogy döntésünket alá ne vetnénk az Igazság és Szentség Lelkének. Isten korlátlanul megadja nekünk, ahogy ígérte; nem hagyhat cserben. Igaz, nem ment fel a gondolkodás és a cselekvés alól, de a gondolkodás és a cselekvés csupán testi lenne, és megosztottsághoz, fásultsághoz vezetne a Lélek nélkül.

Az egység megtapasztalása a legszebb bizonyíték: a Közösség pásztortalálkozóin, miután megvitattuk az egymástól eltérő véleményeket, az Oltáriszentség felé fordulunk, és szívünk csendjében bizonyosságok születnek. Majd újra összeülünk, és mindenben egyetértünk, ahogy azt az első keresztyénekről olvashatjuk.

Elégettem az összes könyvem, amelyek nem voltak Isten dicsőségére, és elhatároztam, hogy a szentség Lelke szerint élek. Akkoriban az ima édes volt, az egyetlen boldogság: szívközelségben, szemtől szemben Istennel. A Lélek kiáradása hatalmas szeretetet gyújtott a szívemben, vágytam rá, hogy a kedvében járjak, hogy Rá hasonlítsak. Boldog voltam, hogy a teológiát választottam, de még nem tudtam, hová fog vezetni.

A Lélek az igazság teljessége felé vezetett.

Az első társ

Nagyon hamar rájöttem, hogy élményem el fog szakítani legjobb gyerekkori barátaimtól, akikkel vakációimat zülléshez közel álló tétlenségben töltöttem. Bármilyen változás a részemről a szemükben csak árulás lehetett, annyira mély szálak fűztek minket egymáshoz. Istennek azonban megvannak a maga útjai és a maga órája. Nagy fogást készített elő. Montpellier-ben legközelebbi barátaink diákok voltak, és igazi „diákéletet” éltek. Bejelentették, hogy egyik hétvégén meglátogatnak minket lozère-i házunkban. Egész nap hegyet másztunk, barangoltunk a Causse-ban, ami megmentett minket más, kétesebb értékű időtöltéstől.

Volt köztünk egy aktivizmustól megfáradt, kemény arcú, fiatal maoista fiú: Jean-Marc. Egy belső indíttatás ráterelte a figyelmemet, úgy éreztem, hogy beszélnem kell neki Istenről. Nem tudtam, hogy otthagya a fővárost, a tüntetéseket és a Molotov-koktélokot, mert mardosta szívét az Isten-kérdés, és elhatározta, hogy a végére jár. Nem tudtam, mit mondjak, ezért anélkül, hogy ránéztem volna, elmeséltem neki egészen friss élményemet és boldogságunkat. Hallgatott. Majd hirtelen megállt a Jonte-völgy felett húzódó úton, és kijelentette: „Mindent elhiszek, amit mondtál, és én is akarom.” Megállapodtunk egy időpontban, amikor majd kettesben beszélgethetünk.

Első találkozásunkkor azt mondta, hogy még nem tapasztalta meg a Szentlelket, de meg akarja változtatni az életét. Barátnője tartózkodóbb volt, de beleegyezett, hogy egy általam tartott egyházi esküvőn rendezzék kapcsolatukat Isten előtt.

Jo születésnapja alkalmából mind a négyen összejöttünk a város egyik pizzériájában. Senki sem emlékszik, hogy ki ejtette ki ezeket a további életünkre nézve sorsdöntő szavakat: „Mi lenne, ha közösségben élnénk?” A válasz egyértelmű volt valamennyiünk számára, bár nem ismertük egymást, és egyéniségünk nemcsak hogy különbözött, hanem egyenesen ellentétes volt.

A Közösség nem emberi terv vagy vágy gyümölcse; máshonnan, messzebből jövő bizonyosság volt és maradt. Jean-Marc és Mireille a következő Pünkösdőn élték át a Szentlélek kiáradását a pomeyrolai nővéreknél. Mindketten nagy protestáns családból származtak.

A közösségi élet kezdete

Meg kell mondanom, hogy akkoriban – és ez majdnem két évig tartott – a Szentlélek szinte rázúdult azokra, akikért imádkoztunk. A könnyek, az öröm, a nyelvek ajándéka saját boldogságunkat is mindannyiszor megújította. Egész szerzetesközösségek kapták meg a kegyelmek áradatát. A kis „lelkész-inas” apátnőknek és idős szerzeteseknek közvetítette a Szentlelket. Lehetséges, hogy a szeretet nagy Pünkösdjének főpróbáján vettünk részt.

Meleg nyár következett. Első parókiám, első halottam. Vernoux-en-Vivarais-ban kiváltságos kapcsolatba kerülhettem az eljövendő világ valóságával az igehirdetésben és a szentségek kiszolgáltatásában.

Amikor az ardèche-i városkára gondolok, felerősödik bennem az áldott kezdek utáni nosztalgia. A néhány kilométernyi tekervényes út a Rhone völgye felett hamar az átlagos szürkeség és a városok közötti forgalom kavargása fölé emelt. Vivarais lappangó tüzet takaró, a tájat titokban megkínzó, emberi agyagot kiégető föld. Drámaian lelki arcok: ráncosak, mint az öreg, télvégi almák. Arrafelé kemények a telek. Magányos tanyákat látogattam, ahol még a Biblia volt az egyetlen lámpás.

„Tizenkét éves koromban kértem a Szentlélek-keresztiséget, s aztán egy nap, amikor a kecskéimet őriztem, az Örökkévaló földre terített, és nyelveken beszéltem...” Mély, világossággal teli csend a sötét konyhában, a néni ősz haja fehérlik a félhomályban. „Három napig beszéltem nyelveken, nem tudtam abbahagyni, éjszaka is dicsőített bennem a Lélek. Ennek már harminc éve, de most is ugyanúgy szeretem az Urat.”

Szerelmesen mosolygott, arca megnemesedett. Isten leánya: vízből és Lélekből született. Királyi gyermek, a cévennes-i próféták leánya, a fazekasmester formálta, Isten tüze égette. Később megmutatta visszeres lábait. Mivel a Magasságbéli követe voltam, jóval az orvos elé helyezett; ezen a földön még a lélek parancsolt a testnek. Nem tudtam, sajnáljam-e vagy bátorítsam, ezért inkább hallgattam, és a csendből imádság nőtt. Szilárdan megalapozott, határozott ima, a legkisebb teológiai hiba nélkül.

Mivel a parókia nem volt lakható állapotban, kiutaltak nekünk egy tanyarészt a kaptató aljában, amely mintha a búza alatt szunnyadt volna.

Szinte kicserélődtek azok az emberek, akik nálunk töltöttek akár csak egy éjszakát is; új teremtményként mentek el, ahogy az apostol mondja. Minden egy kis kápolna-szobában történt, ahol egy öreg televízió megtért oltárnak, rajta egy kámeapiros taizéi poszterrel, a feláldozott Báránnyal.

Feleségemmel már az első napokban azt a bizonyosságot kaptuk, hogy sok embert vonz majd ez az elhagyott hely, és Isten nagyon szép tervet készített elő. Persze nem gondoltuk, hogy sejtésünk minden képzeleten felül fog beteljesedni. Istenben csak bőség és túlaradó kegyelem van.

Kicsi, ideiglenes közösség alakult, sokan megtértek, kábítószeresek gyógyultak meg. Ez volt a testvéri élet boldogsága a nyári nap fényében. Az Úr a legkisebb kéréseinket is meghallgatta, gyöngéden, mégis hatalmas erővel működött mindazokban, akik eljöttek hozzánk. Egy reggel virágot kértünk a kápolnába: estére a helyiség úgy roskadozott a virágoktól, akár egy ravatal.

Philippe Madre, a sógorom, félelmét élcélődéssel palástolta. Eredetileg egy hétre tervezett látogatását egyetlen estére rövidítette, ezalatt a Lélek munkálkodott. Már ágyban voltak a feleségével, amikor meghallották a kápolnából kiszűrődő nyelvéneket, melynek szépsége mindkettőjüket megrendítette. Néhány nap múlva levelet kaptam, Philippe ezt írta: „Nem értem, hogyan élhettem eddig ima és Biblia nélkül. A tévé elhallgatott a nagy, rideg polgári lakásban, a krimiket mindennapi buzgó ima váltotta fel.” Hihetetlen volt számomra a hír; korábban annyira idegen volt Philippe-től az Istennel való élet.

Azután Étienne és Anne következett. Nagyon szomorúak voltak, hogy elvesztették barátaikat, akiket az Úr „rabolt el” tőlük. Szomorúság, gyötrődés. Nemrég szerezték meg filozófia-diplomájukat, de Isten nem a filozófusok Istene, hanem a kinyilatkoztatásé. A rossz, és a rossz egyfajta istenségének létezése, akinek a neve démon? Tudományukkal ez nem fért össze. Ellátogattak a Bärkä-ba, ahol leszállt rájuk a Lélek, patakzott a könnyük: soha többé nem lesznek ugyanazok.

Felmerült a kérdés, hogy rögtön megkezdjük-e a közösségi életet. Akadályt jelentett, hogy éppen akkor egy évre szóló ösztöndíjat kaptam egy amerikai tanulmányútra. Az imában erős indítást éreztem arra, hogy a jövőben gyógyítószolgálatot végezzek. Amikor Georges Appia lelkész Kathryne Kuhlmann gyógyítószolgálatáról beszélt, egy tanulmányutat kértem Istentől. Néhány nappal később ösztöndíjat ajánlottak fel: kísértés vagy jel? Jean-Marcot megdöbbenette a fordulat, ez a kegyelem ugyanis egy év kiesést jelentett volna. Ha elutazom, nem kezdhethük meg a közösségi életet, amit elterveztünk.

Tárgyalások indultak az Éggel. Két repülőjegy, meghatározott dátumra, szinte lehetetlen feltételekkel, melyeket mi írtunk elő. Mivel pénzünk nem volt, az út árát a Gondviseléstől vártuk. Néhány nappal később megérkezett a pontos összeg, dollárban. Jean-Marc kapta nászajándékba egy amerikai nagybácsitól, mint a mesében... Így a közösségi élet elválással kezdődött.

Amerika

Egyértelmű, hogy az Ég-ajándékozta tanulmányútnak nem volt más célja, mint hogy felkészülhessünk későbbi hivatásunkra. Fontos útmutatásokat kaptunk a mindennapi életre vonatkozóan, időrendi sorrendben elsőként: a virrasztást.

A protestantizmus nemigen ösztönöz az aszkézisre, magamtól soha nem gondoltam volna arra, hogy az éjszakai ima hatásosabb lehet a nappalinál. A tapasztalat azoban ellene mondott az ésszerűségnek. Egy éjszaka enyhén megrázták a vállamat, mintha valaki fel akarna ébreszteni, de nem volt ott senki. Felkeltem hát, és ittam egy pohár tejet. A következő éjjel ugyanez történt, majd harmadnap is, mindig ugyanabban az időben: három órakor. Joval megértettük, hogy nem véletlenről van szó, és elkezdtünk néhány percen át imádkozni. Pár hónap elmúltával az egy órás időtartam látszott megfelelőnek. Az ima azután alvásunkat is betöltötte, mintha állandóan imádkoztunk volna, természetesen és minden erőfeszítés nélkül, ahogy lélegzik az ember. Mindez nagy boldogságot adott. Megértettük, hogy Jézus társául

fogad minket az Olajfák-hegyi virrasztáshoz. Szavai visszhangra találtak szívünkben: „Egy órát sem tudatok velem virrasztani?” Jézussal, a Vőlegénnyel voltunk együtt, aki iszonyatos magányban készül rá, hogy szeretetből az életét adja. Rá kellett jönnünk, hogy nincs mély lelki élet, ha személyesen nem kötelezzük el magunkat a Vőlegény közelségében. A várakozás dimenzióját egyébként a Kathyryne Kuhlmann-nal való találkozás értette meg velünk.

Nem számolok be részletesen Kathyryne gyógyítószolgálatáról, ezt már máshol megtettem. Csupán a benyomásaimról szeretnék írni, a szó szoros értelmében, az ott látottak ugyanis végleges nyomot hagytak bennünk. Jézus a betegek között jár, és gyógyítja őket: ezt azelőtt is hittem. Az exegézis nem tudta megcsonkítani képzeletvilágomat: Jézusban túlrad az irgalom, nem tudja megállni, hogy ne gyógyítson. Hitemmel és szeretetemmel nem volt nehéz látnom, de még nem érintettem meg köntöse szegélyét, amelyből erő árad. Két alkalommal is több száz gyógyulást láttam. Vakok nyerték vissza a látásukat, bénák és sánták jární kezdtek, süketek újra hallottak... Isten országának még sok más kézzelfogható jelét is tapasztalhattuk.

Egyszer csak előrevittek egy férfit, aki a rák utolsó stádiumában volt. A lánya vitte, sírva. Nem Kathyryne Kuhlmann-t láttam, hanem Krisztust, és a férfi Lázár volt. Előttünk, több ezer ember szeme láttára megisméltődött a betániai jelenet. A halott szövetek újjáéledtek, a sárga, görcsbe húzott ajkak kisimultak, kipirosodtak. A beteg szemei, melyek olyanok voltak, mint két üreg, megnyíltak, és visszatért beléjük az élet fénye. Mosolyogni kezdett, és úgy szóltat meg, akár az Evangéliumban: „Éhes vagyok.” A jelenlevők sírtak a boldogságtól, lenyűgözően áhítatos csendben. Azt suttoztam: „Jöjj el, Úr Jézus, jöjj el!”

Megszületett a Közösség eszkatológikus dimenziója, mondhatnám feszültsége. Az irgalomtól megérintett lélek vágyva vágyik találkozni Azzal, aki az örök életet adja, s kigyógyítja az emberiséget bűnéből. Azóta nem telt el nap, hogy ne hívtam volna az Urat. Vagy azért, mert fáj a távolléte, vagy mert olyan erős volt a jelenléte – főleg az Eucharishtiában –, hogy azt kívántam, bárcsak teljes és végleges lenne. „Virraszatok, mert nem tudjátok sem a napot, sem az órát!”

Amerikai presbiteriánus testvéreinken keresztül kaptuk meg a hit ajándékát. Earl Morey lelkész már az első összejövetelen megkért, hogy imádkozzam a betegekért. Kimondhatatlan öröm volt, amikor azt éreztem, hogy a kezeim alatt kiegyenesednek egy mozgássérült ember tagjai, s láttam, hogy boldogan távozik. Azután egy agydaganatban szenvedő asszony jött. Nagy melegséget éreztem, és biztos voltam benne, hogy Isten cselekszik. Másnap megoperálták, de csak a heg nyomát találták. Tudtam, hogy mindez nem értem, hanem a leendő közösségért történik, ahogy azt a későbbiek igazolták is.

Szegények és kicsik voltunk a nagy és gazdag Amerikában. Az ösztöndíj csak tanulmányi költségünket fedezte, megélhetésünket nem. A Gondviseléstől függünk, mind a munkát, mind az adományokat illetően. Megrendíthetetlen lett a hitünk az Atya gondoskodásában, aki tudja, mire van szükségünk. Megtanultunk hitben kapni, és megtanultunk adni is. Ezt Andrew testvérral való találkozásunknak köszönhattuk, aki csodás módon teljesítette szolgálatát: sok ezer Bibliát juttatott el a kelet-európai országokba. Nem csak a gazdagoktól kért anyagi segítséget, hanem mindazoktól, akik szívesen adnak hitből. Hogyan is mondtunk volna nemet ennek a sugárzó embernek a kérésére? Megígértük, hogy havi húsz dollárt fogunk adni, amit majd a Gondviselés juttat el hozzánk. Minden hónapban kaptunk húsz dollárt, amit elküldtünk Biblia-vásárlásra.

Egy alkalommal a Gondviselés tanítani akart minket. 29-e volt, és még csak tizenöt dollárt kaptunk egy ismeretlen adakozótól. Délben egy snack-bárban ebédeltünk egy francia fiúval, aki a hitről kérdezett minket. A szomszéd terem kijáratánál észrevettem egy sugárzó arcú fiatal nőt. Egyenesen felém tartott, és átnyújtott egy ötdollárost a következő szavakkal:

„Az Úr azt mondta, hogy ezt adjam maguknak.” Azzal eltűnt, ugyanolyan gyorsan, mint ahogy jött. Megtanultunk hitben adni, megvolt a húsz dollár.

Boldogító kiváltság volt szegénynek lenni egy gazdag országban, és egészen a Gondviseléstől függni.

Valence

Amikor hazatértünk Franciaországba, négyen kezdtük meg a közösségi életet. Első házuk a soyons-i református parókia volt, közel Charmes-sur-Rhone-hoz, ahol a Charmes-i Imaunióknak, az Oxfordi Mozgalom szellemében élő imaközösségnek volt a központja. Az épület, amelyben laktunk, három egymás fölött lévő helyiségből állt, s ettől úgy nézett ki, mint egy transzformátorház.

Az első esténk péntek volt; egész egyszerűen meggyújtottuk a gyertyákat, és imádkoztunk Izrael népéért. Megtanítottam az asszonyokat fonott kalácsot és hagyományos halételt készíteni.

Leszállt az este: sabbat volt. A zsidó liturgia azt mondja, hogy Isten gondolatában ez a teremtés célja, vagyis az ember arra hivatott, hogy megpihenjen Isten szemlélésében, s az örömben – ezt fejezi ki a héber *honeg* szó –, hogy Istennel van, és uralkodik a teremtésen.

De aztán lett reggel, és az első nap meghozta első nézeteltérésünket, mégpedig lényegi kérdésben. A szabadban sétáltunk, mindegyikünk elmondta a maga véleményét; homlokegyenest ellenkeztek egymással. Nehéz szívvel mentünk hazafelé. Tökéletes közösségről álmodtunk, de mindegyikünk másképp gondolja: szét kell válnunk. A józanul gondolkodóknak van igazuk, a közösség lehetetlen.

Tíz év után ugyanígy gondolom: az embereknek lehetetlen. De Istennek... szerencsére Ő ott volt azon az első napon. Sokáig imádkoztunk. Ahogy múltak a percek, szívünk egyre könnyebb lett, gondolataink letisztultak. Amikor felkeltem, megláttam Jean-Marc arcát: ragyogott. Nem szóltunk egy szót sem, tudtuk, hogy az Úr kibékített minket. Bevallhatom, hogy az első évben szinte minden nap lejátszódott a fenti jelenet. Így épített Isten, és bölcsességében csak apránként hozott testvéreket.

Valence-ban nem volt lelkész, s a parókia üresen állt. Jo csodálatos módon a parókiától néhány száz méterre lévő gimnáziumban kapott tanári állást, így biztosítva volt a kenyérünk. A miénk igen, de a szegényeké és a híveké, akikkel megosztottuk asztalunkat, nem. Egy nap ebédhez készülődtünk, de az asztal reménytelenül fehérlett. A tálak, a tányérok üresen álltak, nem volt mit ennünk. Elérkezett a pillanat, hogy gyakorlattá tegyük az Amerikában tanult leckét. Isten megígérte, hogy semmiben sem fogunk hiányt szenvedni, lehetetlen, hogy ne etesse a madarakat, akik az Ő dicsőségét zengik. Körülültük az üres asztalt, egymásra néztünk, és hallgatólagosan megegyeztünk, hogy áldást mondunk az ételre, mintha ott lenne. „Amiért kérték, higgyétek, hogy már megkaptátok...” – mondja az Evangélium. Próbát tettünk: életünk Jézus ígéreteinek valóságára épül, szóról szóra igaznak kell lenniük. Felnéztünk, az asztal még mindig kilátástalanul fehér és üres volt. A csendben egyszer csak csöngettek. Egyetlen pillanatig sem kételkedtünk, hogy ez Isten válasza az imánkra. Valóban, egy kékruhás küldönc állt az ajtóban, és hatalmas, élelemmel teli dobozt tartott. Annyira meghatott minket az Atya jósága, hogy meg sem kérdeztük, kitől származik az adomány, azaz ki volt emberi közvetítője. Jóval később tudtuk meg, hogy egyházközségünkben egy özvegyasszony egyedül volt a konyhájában, s amikor ételét megáldotta, azt a bizonyosságot kapta, hogy valaki a közelben éhez. Tovább imádkozott, s megtudta, hogy mi vagyunk azok. Máig a szívünkben őrizzük Madame Imiscozt, a spanyol protestáns nénit.

Amit Isten megtesz a kicsi dolgokban, a nagyokban is végbeviszi: ezt tapasztaltuk később, amikor a Közösség növekedésnek indult.

II. Út a teljesség felé

Közösségünk hasonlíthatott volna Taizére, a közösségi élettel kibővítve. Készek voltunk bárhová követni az Urat. Fokozatosan az Egyház teljessége felé kívánt vezetni minket; egy-egy lépés olykor hónapokig tartott.

Csodálom az olyan hirtelen kinyilatkoztatásokat, amelyben például Frossard-nak volt része, ahogy azt *Isten létezik, találkoztam vele* című könyvében leírja. Meggyőződéses ateistaként lépett be egy templomba, s miután szemtől szembe találkozott az Oltáriszentséggel, római katolikusként jött ki. Isten rányomta az Egyház pecsétjét; attól kezdve magában hordozta annak teljes életét és tanítását. A papnak, aki oktatta, csak ennyit mondott: „Igen, tudom, folytassa...”

Engem is az Úr tanított, ha lassabban is.

A tűz-test

1973 Húsvétján összegyűltek az első karizmatikus közösségek a toulouse-i domonkos kolostorban. Csodálatos vigília volt, örömkítőrés, tánc és ujjongás a Lélek magával ragadó sodrásában, a legidősebb atyák együtt a frissen megtért hippikkel. Jacques Maritain utolsó Húsvétját ünnepelte, és úgy köszöntötte a karizmatikus megújulást, mint Isten valódi és nagy egyházmegújító munkáját.

A húsvéti éjszaka polifon allelujájtól zengett. Nekem, protestáns lelkésznek idegen volt a mise lefolyása. A dicsőítő imák a Teremtőhöz méltó, gyönyörű énekekkel váltakoztak.

Elérkezett az áldozás pillanata. Hívek hosszú sora haladt az oltár felé. Én is követtem a többieket, nyitott kézzel, a befogadás mozdulatával érkeztem a pap elé, aki mintha vonakodott volna. Egyáltalán nem voltam tudatában annak, hogy mit teszek. A testvéri egység ritka mélységét tapasztalva természetesnek tartottam, hogy megosszam a többiekkel a barátság kenyerét. Alighogy lenyeltem az Eucharisziát, mintha izzó parázssá vált volna a mellkasomban: lángba borította a szívemet, és egész testemet édes melegség töltötte el. A jelenlét valóságos lett.

A tűz elmúlt, de az ostya iránti vágy maró éhség lett. Most már bevallhatom, hogy titokban áldozni jártam katolikus templomokba. Néha közvetlenül áldozás előtt érkeztem, és rögtön utána elmentem, szeretet-égette sebemet egy oszlop mögé rejtve, hogy fel ne ismerjenek.

Az ilyen fizikai élménnyel járó áldozások több mint három évig tartottak. Megfigyeltem, hogy ugyanez történik sok más nem-katolikussal, akiknek megnyilatkozik a valóságos jelenlét.

Olyan sokat imádkoztunk, olyan keveset ettünk, hogy a földi, az égi és az emberi dolgok kristálytisztává váltak. Csodálatos találkozások a Lélek vadonatúj fényében, Isten embereinek, korábbi megújulások még élő tanúinak szép arca.

Szívesen emlékszem ezekre a szép, öreg arcokra: Thomas Roberts, Arnold Brémond és felesége, vagy Dalliere lelkész, aki angyalokkal körülvéve élt. Louis Dalliere, egy régebbi korszak látnoka lassan a háttérbe húzódott, némi fenntartással üdvözölve az új hullámot, a „kései esőt”, amit sokáig várt, mint utolsót. Mélyen megértettük egymást, s főleg azt értettem meg, hogy nálánál jóval kevesebbre jutottam az Egyház felfedezésében.

Hosszú, éjszakába nyúló imaösszejövetelek az öreg pátriárkákkal, a Lélek szárnyai alatt. Arnold Brémond féltékeny gonddal vigyázta az ősegyházra annyira hasonlító végső idők Egyházának magzatát, aki mi voltunk. Ardèche-i estéken történeteket mesélt, melyeket több

könyvben meg is írt. Isten története az Ő kicsiny népében, a rekettye tövében ülő parasztasszonyokról, akiknek szívét lángba borította a Völegény iránti szerelem, s ők, akik csak patois-ul tudtak, Charles Péguy nyelvén kezdtek beszélni Hozzá.

Egy áldott napon, amint a kis tanya legnagyobb szobájában imádkoztunk és beszélgettünk az Úrról, keserű füstszag csapta meg az orrunkat: égett az ardèche-i erdő. Már reggel nyugtalanító hírek érkeztek; a parasztok futva jöttek, hogy figyelmeztessenek a közelgő veszélyre. A tűzfüggöny már csak néhány kilométerre volt a falu első házaitól, az erős szélben hallani lehetett a gallyak ropogását. Arnold a hit fényét kutatta szemünkben. Egy emberként rezdültünk; letérdeltünk, és csodáért fohászkodtunk. Az imát követő csendben hallottuk, ahogy a heves szél és a tűz ropogtatja az ágakat, majd egy hirtelen szélroham égett fa szagával töltötte be a helyiséget. Aztán egyik pillanatról a másikra abbamaradt, a tűz megállt az első házaknál. Találkoztunk az élő Istennel. Nem a viharban volt, nem is az orkánban, hanem abban a lágy szellőben, mely arcunkat végigsimította.

Olyan kevesen voltunk, mégis erős bizonyosság élt bennünk, hogy egy nap az Úr hihetetlen kegyelmekkel fog elhalmozni minket. Lehet, hogy amit ma élünk, akkori hitünknek köszönhető. Honnan merítettük volna reményeinket, ha nem Isten közelségének állandó tapasztalatából? Ő azonban minden várákosunkat messze túlszárnyalta. Szerencse, hogy nem mutatja meg előre amit ígér, mert nem tudnánk elviselni az eljövendő dicsőség és szenvedés súlyát. Mindazt, ami akkor még csak születőben volt.

Thomas Robertsnek ezek a szavai különösen megrendítettek: „Lelkek ezreit vezetem Krisztushoz.” Imádkoztam, hogy én is, mi is ilyen szenvedélyesen szeressük a lelkeket. Bárcsak hozzá hasonló arató lenne minden testvér, akit az Úr nekünk ajándékoz! Akkor még nem ismertem a lelkek árát: a keresztre van felfüggesztve, onnan kell leolvasni.

Íme az anyád

Vissza kell mennünk néhány évvel korábbra, hogy felidézzünk egy fontos eseményt, mely a Közösség fejlődése szempontjából meghatározó lett.

Az Egyesült Államokból visszatérve összejöttünk gyermekkori protestáns barátainkkal, hogy közös nászúttal ünnepeljük meg Jean-Claude és Martine házasságát, akik ma nay-i házuk pásztorai. Egy kicsi, tengerparti parókiára készültünk; a nyaralás nagyon kellemesnek ígérkezett. A kártyapartik, lövészbanokságok, kirándulások néha áhítatosabb elfoglaltságokkal váltakoztak, mint az istentisztelet vagy a templom kitakarítása.

A Lélek azonban előttünk járt. Az étkezések előtti ima például hamar feszültséget okozott köztünk. Voltak, akik már találkoztak az élő Istennel, másoknak talán még hitük sem volt, bár szociológiai értelemben bösz protestánsnak vallották magukat. Áldott feszültség: mind megtértek, ma szinte valamennyien a Közösség tagjai. Az a lány is, aki viselkedésüinktől megbotránkozva a templom végébe vonult, és sírva fakadt. Soha többé nem lesz ugyanaz, keserősége boldogsággá változott, tartós boldogsággá.

Az ima fontosabb lett, mint a játék; mindez vidám, baráti hangulatban. Elnéztem ezt a túlságosan is ideális közösséget, s nosztalgiával gondoltam arra, hogy az ilyen boldogság csak egy nyár erejéig tart. Egy étkezés közben, amikor tökéletes volt közöttünk az egység, Bach *Ó Jézus, öröömöm bár el ne szállna* című kantátája jutott eszembe. Aztán az irodalom ideális, szinte túl szép, Giono által megírt, s a valóságban kudarcot vallott álma. Jézushoz imádkoztam, hogy örömünk ne szálljon el.

Gyakran tartottam úrvacsorát, és testvéri közösségünkben megízleltem a teljességet: „Ó, mily jó, mily gyönyörűsége a testvérek egysége!” Egyébként soha nem éreztem magam protestánsabbnak, mint ezekben a hetekben. Ehhez hozzájárult amerikai utunk is, melynek során hiteles, az evangéliumi értékeket igazán megéltő protestantizmus tárult elénk.

Éppen ebben az időben, amikor a legkevésbé vonzott a katolicizmus, el nem múló világosságot kaptam. Felébredtem a derengő hajnali fényben; éreztem a ház nyugalma. Mindannyian egy nagy, válaszfalakkal felosztott teremben aludtunk. És egyszer csak a látomás vagy álom, nem tudom, de nem is fontos: az Úr állt előttem, és baloldalán Szűz Mária. Őrá nem néztem, valami ellenállt bennem. Az Úr, akit világosan felismertem, nem szólt semmit. Majd megmozdult, felemelte a karját. Szememmel követtem a kezét, mely a Szent Szűzre mutatott. Ezt mondta: „Ő az én anyám.” Mozdulatát követve Máriára néztem, s ekkor egész lényemet szerető gyöngédség árasztotta el. Éreztem, hogy mély álomba merülök.

Reggel, amikor felébredtem, ugyanez a gyengédség kísért. Volt benne valami nehezen meghatározható erő, anyai jelenlét, mely nem hagyott el, s ez igencsak zavarba ejtett. Az én „tisza teológiám” szerint egy ilyen élmény csak a démontól származhatott. Azt hiszem, gondolkodásomat beidegződött reflexek bénították meg, hiszen a látomás tartalma teljesen megegyezett a Szentírással. Nem emlékeztet-e Jézus Jánoshoz intézett szavaira: „Fiú, íme a te anyád”?

A reflex mélyről jött, és azt hiszem, a megtestesülés valóságát érinti: Istennek azt a hihetetlen és örült elgondolását, hogy anyát választ magának. Ha Jézus Isten – márpedig Isten –, akkor Mária, Jézus anyja Isten anyja. Isten kiszolgáltatja magát saját teremtményének. Nem helyezük a teremtményt Isten fölé, nem istenítjük, hanem azt állítjuk, hogy Isten kiváltságos helyet adott maga mellett egy teremtménynek, Máriának, s ez a hely örökre az övé.

Még aznap elmondtam élményemet Étienne-nek, aki ma Pont-Saint-Esprit-i házunk pásztora és a nimes-i egyházmegye diakónusa. Bólintott: látomásom minden bizonnyal az ördögtől van.

Hiába kutattam, a Mária-kultusznak nem volt hol megbújnia tudatalatti világom rejtett ráncáiban, számomra a kérdés fel sem merült. Mivel a pszichológiai magyarázat kiesett, maradt a gonosz szellemi támadás. Pedig ez a „női” jelenlét nem hagyott el többé. Nem volt sem terhes, sem sürgető, csupán ott volt... és teltek a hónapok. Végére akartam járni a dolognak, mivel a gonosz szellemi támadás magyarázatát az idő megcáfolta. Mint egy észrevétlenül elhelyezett virág illata a szobában, úgy töltötte el Mária a lelki életemet. Azon vettem észre magam, hogy állásfoglalásaim, emberi kapcsolataim árnyaltabbak lettek. Végül elhatároztam, hogy elszánt imában magát Istent kérdezem meg. Először az Íráson keresztül adott világosságot; ezt olvastam: „Isten nem a holtak Istene, hanem az élőké. Mózes él, Ábrahám él...” Megértettem a szó igazi, mély értelmében, hogy aki életet kapott, az többé nem halhat meg. Az élő Istennek ez a létfontosságú kinyilatkoztatása maga után vont a többi. István nem halt meg, amikor megkövezték, hanem elaludt. Mária nem halt meg, Fiához ment. Ahogyan a jobb lator is: „Még ma velem leszel a Paradicsomban.”

Isten *most*-ja örökkévaló jelenben helyezkedik el, egy másik dimenzióban. Megértettem, hogy veszélyes a teológiában az időnek alávetni az örökkévalóság dolgait. Ezer év olyan, mint egy nap, lelki életünk folytonos átváltozás, a jövő megelőlegezése, mely az időbeli emlékek teljességét magában foglalja, mindazt, ami az emberek történelmébe íródott: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”

Mária tehát él, és én elhatároztam, hogy beszélek vele. Arról szó sem lehetett, hogy imádkozzam Máriához, ehhez még hónapok kellettek. Ez a lépés komoly megtérést követelt értelmemtől: a fejemből le kellett ereszkednem a szívembe. Mindig óvatosságnak kell lenni a reformátorokkal, amennyiben reformjaik – bármilyen jók is – az észre, a szisztematizálás veszélyével járó kritikára alapoznak. Az olyan nagy reformátorok, mint Szent Bernát, Szent Ferenc, Avilai Szent Teréz, legalább annyira a szívükből szóltak, mint értelmükből. Márpedig a református hagyomány bizalmatlan a szív iránt. Mintha a Lélek csak az értelmet világíthatná be, az érzelmeket nem, s ezek mintegy csökevényesednek.

Néha megijedtem attól, hogy eltévelyedem. A református hagyomány gyümölcseire gondoltam: az Ardèche és a Drome szikár parasztjaira, akik szikkadtak, mint a száraz ág, belső, ki nem mondott tüztől fűtött emberek. Méltóság, halálmegvető hűség a transzcendens iránt; igazi aszkéta alakok, amelyeket kolostorokban is ritkán látni. Tisztelem őket, a reformáció pozitív szerepéről tanúskodnak. Világunk azonban haldoklik az éltető meleg hiányától. Korunk az irgalom kora, a mai ember túlságosan beteg ahhoz, hogy Isten ne szelíd arcát mutassa neki.

A valóban szükséges reform tragédiába fordult át. Egyszer meg kell belőle gyógyulni; Krisztus Testének végül csak meg kell gyógyulnia.

Úgy kértem hát Máriát, mintha egy baráthoz fordulnék, hogy járjon közben az érdekeimben. Még nem magasztalhattam, annyira belém ivódott a félelem-reflex, hogy megrövidítem Istent. Pedig a Szentírás is erre hív: „...boldognak hirdet minden nemzedék”. Meg kellett volna szívlelnem Luther szavait, aki csodálatos dolgokat ír a Magnificatról szóló kommentárjában: „Mária nem akarja, hogy bálványt csináljunk belőle. Nem ő cselekszik, Isten visz végbe mindent. Azért fordulunk Máriához, hogy Isten rá való tekintettel megtegye és megadja azt, amit kérünk. Egyébként ugyanezzel a lelkülettel fordulunk a többi szenthez is, hogy minden egyedül Isten által történjen.” Értekezését így fejezi be: „De ma álljunk meg, és kérjük Istent, hogy értesse meg velünk a Magnificat szavait. Világítsák be elménket, lobbantsák lángra szívünket, és ihlessék egész életünket! Adja meg nekünk Krisztus ezt a kegyelmet szent Anyjának közbenjárására! Amen.”

Ahogy Luther is állítja, az Anya és a Fiú közötti bensőséges kapcsolat örökkévaló, és kiváltságos az, akit Mária maga mellé vesz: különleges kegyelmekben fog részesülni, főleg a nehéz időkben, például halála óráján. Ő valóban a haldokló gyermeke fölé hajló anya. A Pieta végtelen gyöngédsége él bennem, és csodálatos hangon szólaltatja meg az Énekek énekét: „Bal keze a fejem alatt, jobbával meg átölel engem.” Mária Isten közelségét jelenti, amikor Isten elrejtőzik; ő a holdfény, amikor a nap lebukik. Mint a csend, az éjszaka Anyját kellene szólítanunk. Mindig segít, ha lelkünket megpróbáltatás éri, s úgy érezzük, hogy elvesztettük Istent. Nem mond ellene Istennek, aki elrejtőzik, mint az Édenkertben, amikor a kígyó beszélt. Tartózkodó vigasza olyan, mint amikor megfogják az elkerülhetetlen szenvedésben gyötrődő ember kezét. Mária, nem akarlak szégyellni, szeretném kifejezni neked tiszteletemet, anélkül, hogy elárulnám a Király titkát.

Rómában voltam, amikor a Közösség konstitúcióját írtuk. „Enyhén szólva” hitben dolgoztunk, nem kaptam semmilyen érzékelhető világosságot. Mivel igen sokat szenvedtem, és éppen Mária születését ünnepeltük, valami vigaszt kértem tőle, olyat, amit biztosan nem tud megtagadni: egy szobrocskát, amit utazásaimra is magammal vihetek. Hittel imádkoztam, és biztos voltam benne, hogy még aznap megkapom. De a nap lement; a kolostor ablakából láttam, ahogy az örök város fényei megvilágították a római eget. Mély szomorúsággal, szinte gyerekes bánattal feküdtem le. Először fordult elő, hogy Mária nem válaszolt, amióta azon a nyári éjjelen belépett az életembe. Reggel aztán újra felvettem mértéktartásra törekvő, „felnőtt” hitemet, amely megvan jelek nélkül is.

Néhány héttel később Pont-Saint-Esprit-be érkeztem. Egy faszobrocška várt rám: egy afrikai Szűz Mária, a rwandaiak nemes vonásaival. Azon a szeptemberi napon kaptam ajándékba, amikor imádkoztam érte, az egyik legelső afrikai püspöktől, akivel Lourdes-ban ismerkedtem meg.

Mária mindig meghallgat, ha rejtve is, ha észrevétlenül is, ő mindig az Úr szolgáinak alázatos szolgálóleánya.

Scriptura sola

Máriával, az új emberiség anyjával kapcsolatos tartózkodásom abból a szilárd meggyőződésből fakadt, hogy a Szentírás pontos ismeretével rendelkezem. Felül kellett vizsgálnom ezt a nézetet, amely egyébként sok protestánsra jellemző. Hitük az Írás szigorú értelmezésén alapszik, amely kizár minden félreérthetőséget: egy dogma vagy biblikus, vagy hamis.

Ahogy az Ég „berobbant” a lelki életembe, csalhatatlannak vélt igazságaim megkérdőjeleződtek. Először is feltettem magamnak a Szentírás kánonjának alapvető kérdését. Ki határozott felőlük, ha nem egy hierarchikus Egyház, mely a Szent Szűzhöz imádkozott, és az első vértanúk sírjain mutatta be a szentmiseáldozatot? Majd felfedeztem az apostoli atyákat, az igazi evangéliumi Egyházat, amely a még egészen közeli Krisztus tanításában, és az apostoli hagyományban gyökerezett. Az Egyház nem a XVI. században született; megtudtam, hogy más protestáns teológusok is belátták ezt, de elutasították a nyilvánvaló igazságot, és megkérdőjelezték a kánont, sőt odáig mentek, hogy egyes apostoli leveleket „korai katolicizmus”-sal (*Frühkatholicismus*) vádoltak. Nem nevezte-e Luther „szalmaszál-levél”-nek Szent Jakab levelét? A történelemmel kapcsolatban arra a következtetésre jutottam, hogy nem kevésbé szigorú, de lelkibb értelmezésre van szükség.

Egy alkalommal, amikor az Ószövetséget olvastam, felfigyeltem a képi ábrázolásoknak a kinyilatkoztatásban kapott szerepére. Bibliával nőttem fel, hetedik születésnapomra kaptam az első Könyvet. Dédelgettem; még ma is emlékszem lapjainak illatára. Minden nap olvastam, a Királyok könyve volt a kedvencem, szívemben pirossal aláhúztam azokat a verseket, amelyek a legfontosabbak a református hagyomány számára. Az egyik gyakran úgy hangzik el, mint valami ítélet, és történelmileg a katolicizmushoz fűződő, pogányságot sújtó cenzúra: „Ne csinálj faragott képet, és ne borulj le előtte!” Az Írás azt is mondja, hogy nem szabad semmilyen földi, tengeri vagy égi élőlényt ábrázolni. Bennünk élt a tilalom. Az említett napon azonban tovább olvastam: „Készíts vert aranyból két kerubot az engesztelés táblájának két végére. Állítsd az egyik kerubot az egyik végére, a másikat a másik végére. Az engesztelés táblájának két végére állítsd a kerubokat. A kerubok szárnya fölfelé legyen széttárva, hogy szárnyukkal befödjék az engesztelés tábláját, az arcuk pedig forduljon egymás felé. A kerubok arca tekintszen az engesztelés táblájára. Az engesztelés tábláját helyezd a láda tetejére. A ládába pedig tedd be a bizonyosságot, amelyet adni fogok neked. Ott fogok veled találkozni, s a törvény ládáján álló két kerub között, az engesztelés táblájáról közlöm veled mindazt, amit általad Izrael fiainak mondani akarok.”

Ez mégiscsak sok! Az Úr kifejezetten megtiltja bármiféle látható vagy szellemi lény ábrázolását, és rögtön utána megparancsolja, hogy faragjanak két angyal-figurát, méghozzá úgy, hogy arcuk jól látható legyen. S ez még nem minden! A két emberfaragta alak között nyilatkoztatja ki hangját: vagyis a legszentebb helyre eleve két szobrot rendel. Sőt, a frigyláda valóságos ereklyetartó; benne van Mózes botja, a törvénytáblák, és főleg a manna. A frigyláda tehát a történelem első szentségtartója. Mária azért kapta a Frigynek Szekrénye nevet, mert méhében hordozta az Élet Kenyerét. Valamivel később, a Kivonulás könyvének következő fejezetében Isten kéri, hogy a kerubok képét hímezzék rá a szentélyt és a szentek szentjét elválasztó függönyre is. Elválasztó? Inkább összekötő: ezt a szerepet tölti be a jeruzsálemi templom lelki struktúrájához hű keleti hagyományban az ikonosztáz.

Isten ellentmond önmagának? Máshol kell keresnünk a magyarázatot. Ahogy Newmann bíboros mondta: a kinyilatkoztatás fokozatos, és előkészítést igényel. Isten megmutatta Arcát, akár le is fényképezhetjük volna; a torinói halotti lepel bizonyára az első ismert fénykép-jelenség. Az Atya pedagógiája, hogy felkészítse népét örült szeretetének tanúságára, a minden képzeletet felülmúló megtestesülésre. Mindez nem más, mint lassú átmenet a hallástól a látásig. Az első szövetség törvényét ez a kulcsszó vezeti be: *Sh'ma*, halld, Izrael!

Az új törvény megtestesülését egy csillag mutatja, a keleti bölcsek egy látható jelet követve jutnak el Betlehembe. A látás beteljesíti és meghaladja a hallást. „Megfordulnak, és feltekintenek arra, akit átszúrtak...” Vagy gondoljunk Szent János első levelének csodálatos szavaira: „Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit saját szemünkkel láttunk, amit szemléltünk, és amit kezünkkel tapintottunk: az élet Igéjét hirdetjük nektek. Igen, az élet megjelent; láttuk, tanúságot teszünk róla...”

A megtestesülés kibírhatatlan valóság, amelytől az emberi tekintet oly gyakran elfordult. A világ Teremtőjének eljövetele egy teremtmény testébe: csak a kereszthez mérhető örültség. Az, akit a látható egek sem tudnak befogadni, a mindenség Ura, az emberi test foglyává teszi magát. Elviselhetetlen valóság, amikor Isten így szól: „Aki eszi az én testemet...” A Lélek és az Élet emberkéz alkotta kenyér, az ostya rabja lesz: Isten a kezünkre adja magát.

Isten állandóan látható a szentségekben. A kinyilatkoztatás-történetnek ez a valóságos forradalma még a zsidó gondolkodásra is hatást gyakorolt. A keresztény kortól kezdve a zsinagógák egyre színesebbek, a képtilalom enyhül, valójában többé nem indokolt. A rabbinikus zsidóságot már nem fenyegeti a környező világgal való keveredés és a bálványimádás kísértése: ezt a problémát a történelem meghaladta. Azonban továbbra is hivatása, hogy harcoljon a bálványok ellen, amik még a kereszténységbe is beleivódtak. Zsidóknak és keresztényeknek egyaránt éberebbeknek kell lenniük mint valaha, de a képek, a liturgikus cselekedetek és az olyan látható jelek, mint a szentségek, kiegészítik a vallásos ember életét. Krisztus minden emberi dimenziót magában foglal és beteljesít, hogy felajánlja az Atyának: ez a liturgia értelme.

Az ortodox teológusok írásai sokat segítettek elmélkedéseimnek – vagy inkább küzdelmeimnek – ezen a pontján. Evdokimov segítségével megértettem, hogy az ember hivatása, hogy liturgikus lényé váljon, pontosabban újra azzá legyen. „Tegyetek mindent Isten dicsőségére!”

Csodálattal fedeztem fel, hogy az égben szüntelen liturgia zajlik. A reformáció a Charnes-i Imaunió lelkészeinek hatására újra bevezette ezt a fontos gondolatot az úrvacsora menetébe. Együtt celebrálunk az angyalok, a szeráfok, a kerubok és a boldog lelkek kórusával. Isten nincs egyedül a trónján, egy üres égben. Ahogy Thomas Roberts lelkész mondta: „Nem tudom elképzelni, hogy az ég egy nagy hálóterem.” Értsd: ahol a holtak várják a feltámadást.

A föld is részt vesz ebben a dicsőítésben. Thomas értette meg velem, hogy a szél, a madarak, a teremtmények mollban énekelnek, mert az egész természet együtt sóhajtozik és vajúdik Isten fiainak kinyilatkoztatása után. S mi magunk is sóhajtozunk: „Jöjj el, Urunk Jézus!”

Megdöbbenve láttam, hogy eddig mennyire idegen volt tőlem ez a folytonos liturgia; gondolataim eltávolítottak az élettől. Lételememmé vált, hogy nap mint nap bekapcsolódjak ebbe az égi istentiszteletbe. Elfogadni a megtestesülést nem annyi, mint visszatérni a konkrét valósághoz? Meggyőződésem, hogy a kiegyensúlyozott lelki élet nélkülözhetetlen feltétele látni, hallani, érinteni, érezni. Különben az imánk ködössé válik, könnyen elsodródunk, vagy egyáltalán nem is imádkozunk. Az is előfordulhat, hogy a gondolkodást fogjuk imának nevezni, ami egyes keresztény körökben még ma is divat.

Miért mondja Mózesnek az Örökkévaló a sivatagban, hogy öntsön rézkígyót? Az aranyborjú még elevenen él a zsidók emlékezetében, a bálványimádó reflexek még nem tűntek el. Atyáink Istene azonban tudja: szükségünk van arra, hogy lássunk. Egy nap Ő is felemel majd egy látható jelet, amelyre saját Fia lesz rászögezve, és elég lesz feltekinteni rá, hogy kigyógyuljunk a bűn halálos marásából. Hiszen ez nem más, mint rögtönzött liturgia a sivatagban! Úrfelmutatás.

Mennyi biblikus dolgot utasít el a protestantizmus, mert azt hiszi, hogy idegen az Írástól. Máriát is, aki már a Teremtés könyvében jelen van, amikor Isten ígéretet tesz arra, hogy egy

asszony fogja eltiporni a kígyó fejét. Ne legyünk annyira fundamentalisták, hogy a kígyóban ne lássuk meg a démont, és azt, hogy Isten már a bűnbeesés után megígéri a megváltást. Egy asszony által jött a rossz, s egy asszony által jön a gyógyulás is, mert közte és a gonosz között nincs semmiféle közösség. Mária a Teremtéstől a Jelenések könyvéig ívelő visszhang: ő a napba öltözött, a megdicsőült asszony, fején tizenkét csillagból korona: mindez sokat elárul a mennyben elfoglalt helyéről. Ez az asszony hozta világra a gyermeket, aki legyőzte az őskígyót. A katakombákban is láthatunk olyan II. századból való képeket, melyek az imádkozó Máriát ábrázolják.

Tu es Petrus

A katolikus hit teljessége felé vezető út utolsó szakaszán is a Gondviselés vezetett.

Az egyetlen, amit nem tudtam teljes szívvel elfogadni, az apostoli utódlás volt. Úgy gondoltam, hogy ezt a történelem egyértelműen megcáfolta, és a Léleknek teljes szabadságot kell hagyni az emberek kiválasztásában. Ismereteimet valótlannál valótlanabb történetek táplálták – például Johanna pápasága –, melyeket sokan ma is kétségbevonhatatlan történelmi tényeknek tartanak. Nem akartam szembenézni a valósággal, nem akartam felidézni olyan kellemetlen ügyeket – legalábbis amiket annak gondoltam –, mint XII. Pius náci bűnösöknek nyújtott segítsége. De tegyük most félre ezt a dossziét, amelyben egyébként olyan zsidók tanúvallomásai is szerepelnek, akiket ugyanaz a XII. Pius, a Pastor Angelicus menetett meg.

1975 Pünkösdjén a világ minden tájáról összegyűltek Rómában a karizmatikus megújulás képviselői. Ellenálltam a „kísértésnek”, hogy én is elmenjek, utazásaim miatt amúgy is gyakran távol voltam parókiámtól. A Szent Kereszt Közösség egyik autójában azonban felajánlottak egy helyet, s erre már nem tudtam nemet mondani.

A kongresszus a Szent Kallixtus-katakomba felett zajlott, ami nagy hatással volt rám: megéreztem, hogy itt vannak az Egyház mély gyökerei, melynek hitelessége az üldöztetések idején a legnyilvánvalóbb. Nyelveken énekeltünk a katakombákban: mintha kétezer évet mentünk volna vissza a történelemben. Megértettem, hogy az Egyház ma is ugyanaz, apostoli jellege nem változott. Számomra a legmeghatóbb az a kis kápolna volt, ahol megtalálták Szent Cecilia testét. A holttestek épségben maradása is mintha ezt az állandóságot hirdette volna: „Péter vagy, erre a sziklára építem egyházamat, és az alvilág kapui sem vesznek rajta erőt.” Állandóság és örökkévalóság. Elgondolkoztattott a reformációval született egyházak változékonysága. Talán szándékosan táplálják a folytonos forradalom és egyfajta kételkedés elvét. Ennek persze van jó, de kevésbé jó oldala is. Egységelv nélküli test: ezért van annyi szekta és megosztottság.

Mindezzel szemben láttam azt az Egyházat, amely ugyanezen az oltáron ünnepelte az Eucharisziát, ugyanezen a sírokon, melyekben benne van Krisztus misztikus Teste, a II. századbeli, Szűz Máriát ábrázoló freskó előtt.

A Krisztus alapította Egyház. Intitúció, intézmény: félünk ettől a szótól. Még tartottam tőle, az Írás bizonyosságán túl is szerettem volna bizonyítékot arra, hogy Krisztus valóban akarta. Mert ha így van, akkor az Egyházból származó többi egyháznak vissza kell találnia az ősegyház egységéhez.

A „kegyelemdőfést” paradox módon a római Szent Péter-bazilikában kaptam. Elvesztem a zarándokok tömegében, akiknek éneke elnyomta a Scholát; talán az első századok óta nem énekeltek így Szent Péter sírján. Csak a dómot és a bazilika párkányzatán végigfutó feliratot láttam: *Tu es Petrus...* „Amikor visszatérsz, te erősítsd majd meg testvéreidet!”

Az egyik márványoszlop talapzatáról megszólított valaki. Egyszer imádkoztam érte, s most mindenáron át akarta adni a helyét, hogy jobban láthassak. Bernini baldachinjának

csavart oszlopai mögött megpillantottam egy kicsi, sovány embert, akit szinte csak a ruhái tartottak. Törékeny jószág sugárzott belőle, a díszes pompa eltörpült szeretetet árasztó lényének evangéliumi szegénysége mellett. Legyőztek.

Gyöngéden mérték rám a kegyelemdőfést. Ekkor részesültem életem első, talán egyetlen látomásában. Megjelent előttem egy szem, és a szem áttetsző tükre mögött egy szép, zöldellő völgy. Minden, ami a szem látókörébe esett, fényárban úszott. A többi rész, bár nem volt igazán sötét, homályosabbnak látszott. Hirtelen egy nyáj iramodott le a lejtőn, egészen a völgy közepéig. A bárányok tánca kezdtek, ahogy beléptek a fénybe. Nagyon nagy örömet éreztem, de mintha valami megakadályozta volna, hogy felfogjam a látomás értelmét. Csak néhány perc múlva villant belém, hogy a szem a pásztor, a Szentatya szeme, és világozás járja át mindazt, ami az ő gondoskodó figyelme alatt történik. Krisztus Szent Péternek tett ígérete igaz volt, valóságga vált.

Ezen a résen át mély szeretet hatolt a szívembe az Egyház iránt.

Az Egyház szellemi egység, mivel Krisztus Teste. Semmi sem tudja igazán beszennyezni vagy eltorzítani. Túl kell lépniünk a látszaton, még akkor is, ha csak tükör által, homályosan látunk.

Nem volt mindig könnyű kitartani. Az Egyház bizonyos megnyilvánulásai, a rosszul mondott misék, a különféle ideológiák hatása alá került papok, a lelki élet hiánya, amivel oly gyakran találkoztunk, könnyen megbotránkozathattak volna minket, fiatal megtérteket. Szeretetünk azonban Krisztus előttünk megnyilatkozó eucharisztikus Teste iránt sokkal erősebb volt, és az is maradt.

Amikor Cordes-ba érkeztünk, írtunk a püspöknek, mert úgy éreztük, pásztor nélküli nyáj vagyunk. Közöltük vele, hogy előjárónknak tekintjük. Ó, elővigyázatos Egyház! A válasz egy év múlva érkezett meg, két pap barátunk, Albert de Monléon és Jean Miguel Garrigues atya személyében. Hosszan beszélgettünk, a püspök megbízásából alaposan kikérdeztek minket az Egyházzal kapcsolatos elgondolásainkról. Az egy év várakozás megtisztította és megerősítette bennünk az elhatározást, hogy hivatalosan belépünk a katolikus egyházba.

Néhányan Toulouse-ban tették le a hitvallást, Jézus kis testvéreinek kápolnájában, ahol Jacques Maritain annyira szeretett imádkozni. Nemsokkal a halála előtt mondta egy domonkos novíciusnak, aki egy modern exegetikai műbe merült: „Hagyja ezt, inkább a karizmatikus megújulással foglalkozzon!”

Szinte faltam Newman, majd Maritainnak és barátainak írásait. Úgy éreztem, hogy mi is ebbe a nagy megújulási, Egyház-szépítő mozgalomba tartozunk.

Szent Ferenc ünnepének estéjén, Cordes-től néhány kilométerre, a völgyben megbúvó kis Szent János-kápolnában tettem hitvallást, térden állva, kezemet az Evangéliumra téve. Nem maradt róla igazán jó emlékem. Milyen fájdalmas elszakadni a múlttól, és továbblépni! De bőséges kárpótlást kaptam, amikor Coffy püspök atya megbérmált. Ekkor léptem be igazán az apostoli hagyományba, s elkötelezettségem még tovább erősödött, amikor Marthe Robin kívánságára diakónussá szenteltek.

Vannak kegyelmek, amiket csak akkor értünk meg, amikor megkapjuk őket. Ilyen a bérmálás is. Sokan azt hiszik, hogy anélkül is szívből katolikusok lehetnek, hogy megtennék a hivatalos lépést. Mégis, valami sokkal élőbb, valóságosabb dolog egy olyan Test részét képezni, amelyben áramlik a kegyelem, különösen a szentségi életben.

A szentek közössége

Sokszor voltam távol, amikor valahová prédikálni hívtak. Csodálatos emlékek, az Ige szerelmeseinek mámore. Thomas Roberts egyszer ezt mondta nekem: „Mindig úgy prédikálj, mintha utolsó lehetőség lenne Krisztust hirdetni!”

Úgy kell tekinteni a hallgatóságra, minden egyes emberre, mintha üdvössége a szavainktól függne. Biztos vagyok benne, hogy nem egyszer így is volt. Mintha a Szentlélektől kapott minden lelki erőnkkel ráfűjünk a parázsra, amely a megszokottságtól, a lanyhaságtól csak pislog, haldoklik, hogy nagy tüzet szítsunk belőle. Szenvedély, a lelkek iránti szenvedély: az angolszász megújulásból átvett kifejezés mindig mélyen megérint. Istenem, add meg egyházad pásztorainak a lelkek iránti szenvedélyt!

Thomas szavaihoz csatlakozott Assisi szegénykéjének alakja is, aki a rátörő reménytelenséget olykor a Szentlélek fűvásától dagadó, vakmerő szavakká változtatta át: kicsiny szalmaszál a szélviharban, forog és táncol, mámorosan a Szeretet iránti szeretettől.

Hogyan lépett be a láthatatlan Egyház az életembe és a Közösségbe? Ez már egy másik történet.

Vannak, akik csodálkoznak, hogy ma, amikor a szobrok egyre inkább kivesznek a templomokból, mindennapi imáinkkal a szentekhez és az üdvözült lelkekhez csatlakozunk, akik már beléptek a dicsőségbe. Ahogy elfogadtam Máriát, Éva leányát, az Élőt, egyszerre megláttam a benépesült eget. Anélkül, hogy ismertem volna a Szent Szűz litániáit, Máriát a Mennyek Kapujának neveztem. Mihelyt élőnek tudtam, megnyílt előttem a Paradicsom, és megláttam a mennyei Jeruzsálemben folyó liturgiát: a másik világ szépségében, a teremtetlen fényben tündöklő angyalokat és szenteket, és azt az ellenállhatatlan vonzerőt is, amit a földi Egyházra gyakorol. A szentek – megannyi csillag – mágnesként vonzzák életünket, mint a hold az óceánok hatalmas tömegét.

Gyermekkorom óta minden vasárnap elmondtam az apostoli hitvallást, de nem tudtam, hogy a szentek egysége a szentekkel való kapcsolatot jelenti. A reformáció sajátja, hogy az észt a szív elé helyezi, s én azt hittem, hogy egységben lenni csupán azt jelenti: egyformán gondolkodunk, azonos hullámhosszon vagyunk. Mindezt intellektuális síkon, pedig az egység szeretetet feltételez, a szeretet pedig kapcsolatot és párbeszédet. Hogy meggyőződjünk erről, elég megnéznünk a katakombákat, ahol az első keresztények nem azért gyűltek össze, hogy elrejtőzzenek, hanem azért, hogy vértanú testvéreik sírjain mutassák be a szentmiseáldozatot, s ezzel kifejezzék a velük való egységet. Erre a hagyományra vezethető vissza a mai templomokban jellemző oltárforma. Vannak, akik asztalra szeretnék felcserélni, és az eucharisztikus vacsorában inkább az egység horizontális jellegére helyezik a hangsúlyt, atyáink azonban a hitben a vertikális dimenziót látták meg.

Fontos megjegyeznünk: nem mi választjuk a szenteket, hanem ők választanak minket. A látogatók gyakran megkérdezik, hogy miért fordulunk főleg e két XIX. századbeli szenthez: Szárovi Szent Szerafimhoz és Vianney Szent Jánoshoz. Egyszerűen azért, mert ők ketten nyilatkoztak meg először, és avattak be minket az Egyház rejtett gazdagságába. Rajtuk keresztül értettük meg Jézus szavait: „Szerezsetek barátokat a mennyben...”

Egy alkalommal Albiba hívtak prédikálni. Nem sejtettem, hogy az az épület, ahol több estén át vendégül láttak, leendő pártfogó püspökünk otthona. Összejöveteleink szemmel láthatóan hidegen hagyták.

Fritsch barátoméknál laktam, ahová magammal hoztam a szent arsi plébános életrajzát, hogy magányos és imádságos óráimban olvassam. Alakja megelevenedett előttem a könyvön keresztül, de még inkább érezkelhető, szinte izzó jelenlétének hatására. Mintha

lánglelkének tüzeit adta volna át. Való igaz, hogy ha társul vesszük a szenteket, nekünk adnak valamit azokból a sajátos karizmákból, melyek földi életüket kísérték.

Egy mosoly, egy jel megerősítette kezdődő barátságunkat. Félbe kellett szakítanom az olvasást, mert valaki lelki tanácsért fordult hozzám. Azt hittem, álmodom: magam előtt láttam az illető egész múltját. Zavarba jött, én nem kevésbé. Aznap este ezt mondhatta a völegényének: „Mint a szamáriai asszony, én is találkoztam egy emberrel, aki mindent elmondott, amit tettem.” A házaspár ma a Közösség tagja. Egy időre megkaptam a tudás vagy „azonnali ismeret” ajándékát. Ez a karizma ma igen elterjedt, de akkoriban még ritka volt. Megértettük a jelet, és befogadtuk Jean-Marie Vianneyt.

Ugyanazon a napon Fernand Fritsch ajánlott egy könyvet Szárovi Szent Szerafimról, amit magammal vittem a vonatra. Megfeledkeztem az uzsonnáról, valósággal faltam a sztarec szavait. Úgy éreztem bőjtölnöm kell, hogy a Lélekre figyelhessek. Hamarosan meg is szólított.

Felváltva imádkoztam és olvastam, s egyszerre csak ezt a belső hangot hallottam: „Térdelj le itt a kocsi közepén, nem szabad szégyellned engem az emberek előtt!” Az emberek előtt... de voltak nők is, még hozzá csinosak, és fiatal emberek, meg egy katona. Úgy tettem, mintha nem hallanám, de a belső hang tovább unszolt. Másodszorra is elhárítottam, de harmadszorra megértettem, hogy megszoríthatom a Lelket, ha nem engedelmeskedem. Le kell győzőm az emberi tekintetektől való félelmemet, s meg kell aláznom magamat szerelmemért. Letérdeltem. Nem hiszem, hogy elmélyülten imádkoztam, mintha még most is érezném: mindenki engem néz.

Ó, barátok csak egy orosz szenttel, megismered Krisztus bolondjának szélsőségeit!

Felkeltem; senki sem nézett. Az ima sokkal tiszteletreméltóbb, mint ahogy a keresztények gondolják. Amikor visszaültem a helyemre, tovább folyt a belső párbeszéd, és ezt hallottam: „Mivel engedelmeskedtél, kérj amit akarsz!” Egy pillanatig gondolkodtam, majd a szüntelen imát kértem a Közösség számára. Megkaptuk: első és legfontosabb hivatásunk lett, az Úr kiváltságos és félelmetes ajándéka.

Gyökerek

A hit teljességére vezető útnak mély gyökerei voltak, bizonyára nem is mindet ismertem. Egyikük talán anyám szívéig vezethető vissza, aki azt akarta, hogy gyermekei teljes lelkiismereti szabadsággal választhassanak egyházat. Ezért kitagadták hitközségéből.

Tízegynéhány évvel később aggódó arccal hajolt fölém, azt hitte, alszom. Amióta az orvos ijesztő nevű vérbetegséget állapított meg, félt, hogy már nem láthat sokáig. Szokatlan és nyugtalan gyengédségének ezer jeléből megértettem, hogy Isten talán magához vesz. Semmi félelmet nem éreztem, csak mosolyogtam, hogy aggódhatnak miattam.

Elszakadásunk azonban nagy fájdalmat okozott, amikor szanatóriumba kerültem.

Jean testvér kemény ember volt, és mindjárt megkérdezte, hogy van a „kis szívem”. Kérdésére könnyek tengere indult meg bennem, de nem sírtam. Tizenkettedik életévem küszöbén megértettem, hogy meg kell keményíteni magam, le kell mondanom az érzékenységről. Isten mégis ezt az időszakot választotta ki, hogy olyan gyökereket adjon, amelyeket csak sokkal később fedeztem fel, miután teljesen eltemettem, elfeledtem őket.

A hatalmas kertben, az óriásfenyők alatt kis kápolna rejtőzött, benne egy Szűz Mária-ikkonnal: a szanatóriumot vezető kamilliánus atyáknak kedves mindenkorsegítő Szűz. Oly nagy áhítattal tiszteltem, hogy minden kötelező csendespihenőmet neki szenteltem, zsebpénzemből vásárolt rózsafüzéremet morzsolgatva.

Hamar társra leltem, ő is ennek a szenvedélynek hódolt. Magas volt és erős, én kicsi és gyenge. Pártfogásába vett, olykor a hátán vitt, amikor a kötelező és szükséges egészségügyi séták meghaladták az erőmet. Bernard arca első pillantásra megragadott, felfedeztem benne valami otthonosat: csak jóval később tudtam meg, hogy zsidó. Mivel hittanos volt, abban a nagy kiváltságban részesült, hogy misére járhatott, amit nekem nem engedtek meg. Ezt az áldott órát egyedül töltöttem egy szobában. Egy alkalommal azonban kimentem a folyosóra, és szemtől szembe találtam magam az Arccal. Elvakított a nagy nap, amit egy átszellemült ember vitt. Talán Úrnapja volt, nem tudom, de az Eucharisztia sugárzása még sokáig beragyogta lelkemet.

Gyakran találkoztam egy idős atyával, éppen azzal, aki akkor a szentségtartót vitte. Istenről és az Egyház egységéről beszélgettünk, amit nagyon közelinek hitt. Úgy beszélt velem, mint egy felnőttel, s bár nem értettem mindent, biztos, hogy később kicsíráztak a magok, amiket elhintett bennem.

Karácsonykor egyedül voltam a betegszobában. Az idős atya meglátogatott, és szokásához híven Istenről beszélt. Egy mondata mélyen szíven talált: „Isten szenvedést küld azoknak, akiket szeret.” Ettől kezdve könnyű volt a magányom. Szüleim néhány nappal később meglátogattak, s én büszkén idéztem nekik az atya szavait; hallgatásukból kiéreztem rosszallásukat. Én azonban nagy belső bizonyosságot kaptam: az atyának van igaza, egy nap úgymis megtudom.

Egy nap... Húsz évvel később tehetetlenül feküdtem, állandó vesegörcseimet az infúzió sem enyhítette. A testvérek ágyam köré gyűltek. Kiszolgáltatottságomban eszembe jutott Isten szíve szerinti barátom, aki annak idején pártfogásába vett. Akkor beszéltem először Bernard-ról.

Kopogtak. Az ajtóban egy ember állt, külseje viszontagságos múlttól árulkodott, de arca és hosszú, egyenes orra nem sokat változott. Egyből ráismertem a gyermekre, aki a szomorú, vég nélküli délutáni pihenőkön oly nagy áhítattal imádkozta a rózsafüzért. Húsz év telt el. Története rettenetes és szép. A rossz bánásmód, a mindennapos verés miatt került szanatóriumba. A három együtt töltött hónap volt gyermekkorának egyetlen fénysugara. De ahogy én is, mindent elfelejtett; mintha egy zárójel bezárult volna. Az erőszak fia volt: bűnöző lett, a börtönt is megjárta. Gyilkosságra készült, amikor először találkozott Istennel a bec-hellouin-i kolostorban. Rettenetes találkozás: megtudni, hogy van Isten, és ekkora szeretethiányt, ennyi szenvedést engedett meg! A gyilkos erőszak lázadásba csapott az átkozott menyeyi Atya ellen. Lázadása azonban ellenállhatatlan vonzódással vegyült, mely a kábítószer olcsó boldogságába és tekervényes útkeresésbe, spiritiszta szektákba hajtotta. Majd Châteauneuf-de-Galaure következett, és Grignon de Monfort Szent Lajos Szűz Mária-felajánlása. Letette fegyvereit, és más, lelki fegyvereket vett fel: a Szeplőtelen Szűz lovagja lett. Mária megmutatta neki Fiát, az Atya gyöngédségének legnagyobb jelét. A csendespihenő alatt elmondott rózsafüzérek bizonyára találkoztak Marthe Robin imájával, hogy ez a lélek megmeneküljön. Tudatában van szegénységének és rettenetes sebzettségének, de sebei többé nem mérgesednek el: átlényegültek. Bár „képtelen” úgy élni, ahogy mi, néhány nappal ezelőtt azt kérte tőlem, hogy a Közösség tagja lehessen.

De éjszaka van

Lett este, és lett reggel. A Biblia ritmusa, Isten és az ember ritmusa. Minden egy szép, késő délutáni órában kezdődött, amikor még érezni a Király közelségét, minden az Ő fényében nyugszik. Ez az az óra, amikor Isten az Édenkertben sétált Ádámmal, aki gyönyörködött az isteni szépségben. Szívében túlcsoordult a szeretet Teremtője iránt, aki – Szent Ágoston szavaival – szereti azt, aki szereti a szeretetet.

Minden ezzel a bensőséges kapcsolattal kezdődött, simogató esti fényben, egy melegágy védettségében. Sokan azt hitték, hogy ez a kezdet a végállomás, hogy megérkeztek, amikor Isten gyöngéden elhalmozta lelküket vigasztalással vagy karizmákkal. De az este csak az éjszaka előfutára. Az este nem nappal.

Én is tévhitben éltem, minden olyan végérvényesnek tűnt, annyira örökkévalóság-íze volt. Nem ismertem a Biblia ritmusát: találkozás, átkelés a sivatagon, megérkezés az Ígéret Földjére... Ki ne sóvárogna az első találkozás ereje, a bensőséges közelség kiváltságos pillanatai után? Pedig miután megragadott minket, nekünk is igyekeznünk kell megragadnunk Őt, mindig csak előre nézni, és a mindennapokban megtanulni a kitartást. Már nem a múlt, hanem csak a jövő utáni nosztalgia él bennem. Egyedül a nappal után vágyom, az estnél végtelenül ragyogóbb nappal után.

Lett este, és lesz reggel. Még akkor is, ha ez a reggel földi életem utolsó reggele lesz, még akkor is, ha csak a halál lesz a gyógyszer, ahogy egy lelki író mondja.

Kis Szent Teréz halotti fényképe sokszor megvigasztalt. Éjszakájának és haláltusájának végén szenvedéstől eltorzult vonásai egyszerre kisimultak: olyan szép, mintha az egész mennyország átsuhanna az arcán.

Az embernek valóban át kell változnia, hogy ebből a világból átjusson annak a másiknak csodálatos fényébe. Ahogy a hernyóból egyszer csak pillangó lesz, úgy lesz egy nap Jákobból Izrael; az önmagától semmi jóra nem képes, test szerinti emberből angyalok fölé emelt fényteremtő. A világ minden félelme rászakadhat az emberre, ha megpróbál belelátni saját életének titkába, ha el akarja képzelni az örök életet, és megérteni a test feltámadását. Egyedül Isten az Ura ezeknek az átváltozásoknak, és elérkezik a perc, amikor hagynunk kell, hogy egyedül Ő cselekedjen.

Nem tudtam ezt, és sokáig úsztam az ár ellen. Isten lépésről lépésre akart tanítani, de nem vettem észre, egészen más utakon jártam, mint Ő.

Egyik napról a másikra megbetegedtem, lelkemre sötétség borult. Nyomasztó fizikai és erkölcsi szenvedéssel küszködtem, és azt hittem, hogy Isten elhagyott. Próbáltam rájönni, vajon milyen bűnnel érdemeltem ki ezt a száműzetést. Pedig ha az Atyára figyeltem volna, meghallottam volna a hangját: „Add ide a kezed, hagyatkozz karomra. Gyermek vagy, és én Atyád vagyok, teljes biztonsággal átvezetlek ezen az éjszakán.” Én azonban csak értelmem és képzeletem rémületét hallottam.

Jeruzsálemben, egy fullasztó, *hamsin*-os éjszakán, injekciókkal sem csillapítható vesegörcsök közepette olyan vigasztalást kaptam, amit nem is értettem meg igazán. Éjszakámat beragyogta egy számomra akkor még ismeretlen név: Kis Szent Teréz.

Reggel első dolgom volt, hogy keressek egy róla szóló könyvet, és rábukkantam Romain Massol atya *A szentség felé* című művére.

Elhangzott a program, amely megerősítette vágyamat: még ha szenvednem kell is, a szentség útján akarok járni. Nem értettem meg azonnal, hogy mi az a „kis út”, a gyermeki út. Hogyan is láthattam volna meg az összefüggést Teréz tanítása és a kinyilatkoztatás között: „Isten országa a gyermekeké és azoké, akik rájuk hasonlítanak.”

Kis Szent Teréz kétségtelenül a XX. századnak, a sodródó fiatalság századának teológusa. Paradox módon a civilizáció felnőtté vált, önállóan rendelkezik saját erővel, a gyermekkel ellentétben képes az életet vagy a halált választani, s a Lélek nélkül önmagát emészti fel.

Teréz legfőbb üzenete talán ezzel az egyetlen evangéliumi mondattal foglalható össze: „Ha nem lesztek olyanok, mint a kicsi gyermekek, nem juthattok be a mennyek országába.” Ez az egyetlen megoldás csak azoknak szólhat, akik már elvesztek: bűnözőknek, prostituáltaknak, akik eladták a testüket, s ezzel elvesztették a lelküket.

Jézus azt mondja: „Azért jöttem, hogy megkeressem és megmentsem az elveszetteket.” Teréz ezért zárja a szívébe Pranzinit, a többszörös gyilkost, ezért ül egy nap az ártatlan gyermek a bűnösök asztalához, s osztozik az ő sorsukban. Bűnné válik, bünt lélegzik, bünt eszik ennél az iszonyatos asztalnál, pedig semmivel nem érdemelte ki. Nem, nem érdemelte meg ezt a pokolra szállást. Lényének mozgató ereje az örült szeretet: „A végtelenségig kell szeretnem!” Ez hajtja a sötétségbe, ahol annyian vergődnek

Korunk egyre nyíltabban hirdeti a Sátán-kultuszt. Ki tudja megmenteni azt, aki szándékosan választja a rosszat?

Teréz látszólag talán kudarccal fejezte be az életét, és története – egy lélek története – itt abba is maradhatott volna. Az Egyház egészségére vall, hogy felfedezte és szentté avatta a törekeny, romantikus gyermeket, akiben nagy szent és nagy küldetés rejtőzött. „Az lesz égi életem, hogy jót teszek a földön” – mondta. Betartotta az ígétét. Bebizonyította, hogy az élet csupán az Élet előszobája. Halála előtt ezt mondta: „Nem halok meg, belépek az életbe.”

Az ár, amit fizetett, nem más, mint a teljes önátadás ára: hagyta, hogy Isten formálja, aki mint egy nagy sas megkeresi és szárnyaira veszi kicsinyeit, mielőtt a szakadékba zuhannának, és végleg összetörnék magukat. A mai megtört generációnak Teréz azt mondja: Isten irgalma végtelen, Ő maga is összetöretik, megtöretik szentjeiben, nem hagyja magára beteg, elveszett gyermekeit, hanem eljön értük. Csak mondjanak Neki igent.

Egy reggel, amikor felébredtem, határozott belső indítást kaptam: „Olvasd Keresztes Szent Jánost!” Megérezésemet rögtön alávettem lelki vezetőm véleményének, akivel a teljes nyíltság, és az éjszakában egyedül megtartó engedelmesség elvét követtem. Meg volt róla győződve, hogy nem az ellenség csapdája, hanem értékes útmutatás.

Egyszer-kétszer már beleolvastam Keresztes Szent János műveibe, de néhány sor után be is csuktam őket. Megközelíthetetlennek könyveltem el, mint azoknak a magasztos vallásoknak a mestereit, melyekben a semmi és a minden egybeolvad, és a szántszándékkal érthetetlen példázatok – mint megannyi kegyetlen csapda – önmaga állandó túllépésére kényszerítik a tanítványt.

Ez alkalommal az *Obras Completas* vaskos kötetét vettem elő, és annál a fejezetnél nyitotam ki, amely az érzékek és a szellem éjszakájáról szól. Mintha egy tükörben olvastam volna legbensőbb szenvedéseimről, kísértéseiről, bukásaimról. A mű távolról sem holmi lelki kórtan, a remény és a szeretet legszebb himnuszait tartalmazza. Le sem ültem, ott helyben, állva olvastam el a szent szavait. Szíven talált egy gyönyörű mondat: „Mennyi ideig tartanak az ilyen megpróbáltatások? Általában sokáig: attól függ, hogy a szeretet milyen fokára akarja emelni Isten a lelket.”

Miféle új találmánya ez Isten szeretetének? De hiszen ez a kereszt! ...a szeretet milyen fokára akarja emelni... – e szavak többet jelentettek egyszerű vigasztalásnál. Aztán elhomályosultak, és még szorongatóbb lett a sötétség, amíg újabb vigasztalás nem jött. Mint amikor egy kisgyereket járnai tanítanak: apjára támaszkodva lép egyet, majd meginog, s az esést egyedül az Atya akadályozhatja meg. A zuhanás hónapokig, sőt évekig is eltarthat, egészen a következő lépésig.

Karácsony éjszakája nem kegyetlen is egyben? Isten szalma közt fekszik, s csak az Istenkeresők és a gyermekek veszik észre fényét, mely beragyogja a világmindenséget, és világitani fog, amikor már nem lesz sem nap, sem hold. Ó, micsoda boldogság megismerni ezt az illatokkal teli, sziporkázó keleti éjszakát! Ahogy Keresztes Szent János mondja: „Ó, fényes napnál is csodálatosabb éj, te egyesítetted a Völegényt kedvesével!” Fájdalmas, de szerelmes éjszaka.

Ott van a seb, Jákob csípője örökre kificamodott. Életem, amely azelőtt az enyém volt, immár az orvostól függ, aki megsebezte és ápolja. Gyógyító keze újabb és újabb sebet ejt

rajta, mindig nagyobbat. Milyen jó elviselni ezt a szeretet ejtette sebet, mert szívem többé nem kíván mást, csak a szeretetet. A lélek, akár Trisztán és Izolda, akik ugyanabból bájitalból ittak, nem tud többé szeretet nélkül meglenni, szeretetből él és hal meg.

Az irgalom isteni tulajdonság, mely egyre nyilvánvalóbban mutatkozik meg ezekben az utolsó időkben. Az irgalom a halálnál is erősebb szeretet, a szeretetnél is erősebb szeretet. Isten bensejéből jövő, ellenállhatatlan áradás: nem tehet róla, szeret minket.

Héberül az irgalmat az anyaméh szó fejezi ki. A bensőből fakad, nem mérlegel: ez Isten örült szeretete, amely keveseknek nyilatkozott meg úgy, mint Teréznek. Ő megértette azt a botrányos irgalmat, amiről Izajás is beszél a 66. fejezetben: „Mint a fiút, akit az anyja vigasztal, úgy vigasztallak meg én is titeket.” Ahogy az anya, vagyis szívből jövő, részrehajló szeretettel. A vétkes gyermekből rögtön vigaszra szoruló gyermek lesz. Isten a mi oldalunkon áll, ez biztos! Gyermekség és bizalom.

Teréz könyvét kölnivíz-stílusa miatt hamar letettem, nem tudtam a sorok köt – vagy inkább a sorok mélyén – olvasni. Teréz azonban nem tágított; még azon a napon, amikor Jeruzsálemben felfedeztem őt, egy szerzetes, aki mit sem tudott éjszakámról, ajándékba adott egy ereklyetartót a szent néhány hajszálával.

Az éjszakában előjönnek az árnyak és a kísértetek is, az a tátongó szakadék és sötétség, amit minden ember magában hordoz. Az Úr olyan gyöngéden bánt velem, annyi kegyelemmel halmozott el, hogy szemem túlságosan megszokta a fényt ahhoz, hogy lássak az éjszakában.

Mint a fuldokló úszó, egy pillanatra azt hittem, hogy elvesztem. A protestantizmus semmit nem mondott nekem arról, hogy milyen bánásmódot tartogat Isten azoknak a barátainak, akik ilyen ígéretet tettek: „Bárhová mész is, Veled akarok lenni!” Jól ismertem Sziluánnak, az athoszi szerzetesnek mondását: „Tartsd lelkedet a pokolban, és ne vedd el a reményt!” Persze nem értettem, távol tartottam magam tőle, sok fényévnyi távolságra. Hogy lehet azt felfogni, hogy Isten rosszat akar gyermekének? Hogyan mondhatja: „Tartsd lelkedet a pokolban!” Miért ígéri meg népének az Ígéret Földjét, hogy azután a sivatagba vigye, és negyven évig ott kelljen tévelyegnie? És mi a manna, vagy akár az égből hulló fűrj Isten meghitt közelségéhez képest, amikor szól hozzánk a fügefafa alatt, a tejjel-mézzel folyó Kánaánban? Miféle tengely körül fordul a nappal és az éjszaka, milyen emelővas billent minket végleg Istenbe?

Mint Biblia-olvasónak, fel kellett volna figyelnem a zsoltár csodálatos, minden sötétséget átváltoztató szavaira: „Világít az éjszaka, mint a nappal...” Azt hittem, hogy éjszakám csak éjszaka, és ha Isten nem szól hozzám, akkor nincs is. Ő, pedig tudom, sok vigasztalást kap ilyenkor az ember. A zsidó nép a sivatagban látja, hogy meghasad a szikla, és forrás tör elő, melynek keserű vize édessé változik, de mindez lepereg róla, mint a víz a kacsza tolláról. Az ember – bár egyáltalán nem érzi közelségét – képessé válik arra, hogy gyönyörűen beszéljen Istenről.

Szeretnék elmesélni egy esetet, amelyen keresztül jobban megértettem Isten „szokásait”.

Sokféle testi szenvedést megismertem, nem utolsósorban a fogfájást. Egy Húsvét éjszaka is fogfájás gyötört, türelmetlenül vártam a reggelt, de közben Isten szeretete égette a szívemet. Másnap ügyeletes fogorvos után kutattunk az egész városban; utcáról utcára jártunk, a hidegben még inkább sajgott a fogam, de Isten szeretetének vigasza a szívemben erősebb volt a fájdalomnál. Közben eszembe jutott egy eset a megtérésem utáni, lelkes karizmatikus időkből. Hasonló éjjeli fogfájás, orvos utáni hajsza, és az a szörnyű felismerés, hogy képtelen vagyok imádkozni, hogy az az Isten, akit ismerek, gyengébbnek bizonyul a fogam odvában lüktető idegecskénél. Ez az emlék csak növelte boldogságomat: Isten mélyre ásott bennem a szenvedéssel, hogy igazabb, hitelesebb szeretetet fakasszon.

Isten szerette Jóbot, ezért próbálta meg őt. Különösen kedves számomra ez a költői szépséggel zengő vers: „Ismered talán a felhők útjait...?” A gyermeki lelkületre hív ez a kijelentésnél is erőteljesebb kérdés.

Ismered talán a felhők útjait, képes vagy megérteni Isten mindent átfogó, bonyolult tervét, hogy bírálj őket, hogy lázadj ellenük? Egyébként ritka, hogy az éjszaka – legalábbis az érzékek éjszakája – lázadást tápláljon. Ellenkezőleg, a szív azt mondja: „Csókold meg a kezét, amely üt.” Felismerjük benne a gyermekek biztonságérzetét, akik tudják, hogy az őket fenyegető kéz csupán határt szab a megengedettnek, amin túl halálos veszély van.

Nem ismered a felhők útjait, de bízzál Abban, aki teremtette, aki ismeri minden dolognak az elejét és a végét, s aki éppúgy számon tartja hajad szálát, mint a nemzetek sorsát. Ismered a felhők útját? Nem, de ismered Azt, aki téged ismer, aki anyád méhében megalkotott.

Senki nem írt olyan rendszerezetten Isten útjairól, mint Keresztes Szent János. Hatalmas tapasztalattal rendelkezett – azt tartják róla, hogy semmit nem írt le anélkül, hogy személyesen át ne élte volna –, s ő is azt állítja, hogy nincs két egyforma ember. Minden lélek – mint minden arc – teljesen egyedülálló, ezért veszélyes lehet a túlzott szisztematizálás. Igaz, hogy vannak, akiket az Úr olyan akadálypályán vezet végig, melynek szakaszait nem könnyű felismerni, de nem ez az általános. A buzgó hitéletű szerzetesi közösségekben is harmincből legfeljebb két-három emberre vonatkozik. A mai kolostorok tragédiája, hogy eltűnt a keresztény antropológia, vagyis egyfajta sajátosan keresztény pszichológia: az éjszakát, az angyallal való küzdelmet betegségnek tekintik, és pszichiáterhez fordulnak vele, a nagy lélekrombolóhoz. Újra fel kell fedeznünk a lelki atya fogalmát. Bár küldene Isten sztareceket, akik saját tapasztalatukból, Istennel folytatott párbeszédükből gyógyító és életet adó igéket, apoftegmákat merítenek. Sok esetben a pszichoanalízis nem más, mint megzavarodott metafizika ebben a tébolyult XX. században.

Az egyetlen értelmes nyelv Isten örültsége: a kereszt. A szeretet és a halál nyelve, vagy inkább a halál és a szeretet. Isten szívében mindent összefoglaló szintézis, nem pedig analízis. „Tartsd lelkedet a pokolban, és ne veszítsd el a reményt!” – mondta Isten Sziluánnak. Vagyis ne elemezd ami a lelkedben történik, mert úgysem tudod felfogni, de ne csüggedj! Vesd minden reményedet Abba, aki az egész emberiséget magában foglalja: Krisztusba. Ő alászállt a pokolra, vállalta lelked minden poklát, s eljön érted, ahogy Húsvét éjjelén eljött, és kézenfogta Ádámot.

Igencsak meg kell küzdenünk minden ellen, ami lelki erőnket eltereli az egyetlen szükséges jótól, egyedüli Kedvesünktől!

Még egyszer: miután megragadott minket, igyekezzünk mi is megragadni Őt! Szedjük össze keresztény örökségünk minden erejét, és haladjunk előre elszántan ezen a hagyományból táplálkozó, mégis forradalmi úton, készen arra, hogy befogadjuk a Lélek minden új hívását.

III. Arcok

Thomas

A francia karizmatikus megújulásnak a szó szoros értelmében egyik legsugárzóbb alakja Thomas Roberts volt. A walesi lelkész – ahogy mondani szerette – a Biblia két lapja közt született. Már nagyon fiatalon találkozott Urával és Istenével abban a megújulásban, mely szülőföldjét a század első éveiben lángba borította. Ez volt az a korszak, amikor a bányászok keresztény énekeket énekelve szálltak le a bányákba, és nagy imaösszejöveteleket tartottak, ahol a Szentlélek meglehetősen szilajon fűjt: *this old pentecostal blessing*.

Most is hallom Thomas hangját, ahogy áldott estéken régi walesi dalokat énekel, melyek még gyermekkorában ringatták. Micsoda örömmel ropogtatta az r-eket: *rolling from the pulpit to the door*.

Otthonos volt a Bibliában, nem félt a Lélek megnyilatkozásaitól, hanem örült nekik. *Ruah* – mondogatta héberül – *Ruah, sweet Holy Spirit*, és jelenlétében megérezhettük a Lélek végtelen szelidségét. Persze sodró erejét is, de főleg a szelidségét. A Lélek „megszelídült” az emberi történelem folyamán – magyarázta –, vagy inkább az ember szokott hozzá jelenlétéhez. A próféták szélsőséges megnyilvánulásokkal kezdik, de a végén – gondoljunk Izajásra – úgy prófétálnak, ahogy beszélnek.

Ő is ilyen volt. Ahogy az olaj végigcsorog Áron szakállán és köntöse szegélyén, úgy ragyogott arca a Szentlélektől. Látható jele volt Isten láthatatlan jelenlétének, mint valami élő szentség.

Én már csak idősebb korában ismertem, ezért nem tudok korábbi útjairól beszélni. Talán a legjobbat ismertem meg belőle, a második, az igazi gyermekkort, amelyért meg kell küzdeni, és amit méltán neveznek örök ifjúságnak. Thomas akkora már túljutott a véleményekhez való ragaszkodáson, ami pedig sajátos jellemzője az ökumenikus párbeszédnek. Véleményét nem gondolta, hanem élte. Mivel az Atya házában sok hely van, Thomasnak is megvolt a sajátja. Szemére vetették, hogy protestáns a protestánsokkal, katolikus a katolikusokkal, sőt ortodox az archimandritákkal, pedig csak az volt, amivé Isten tette: az egység embere, aki az Egyház minden tagjával a maga nyelvén beszélt.

Halála után egyesek azzal vádolták, hogy ki akarom sajátítani. Míhez fogható a Lélektől született ember? Olyan, mint a lehelet, amelytől származik: megfoghatatlan. Nem állítom tehát, hogy Thomas ugyanazt az utat járta be, amit testvéreim és én, inkább az ellenkezőjét. Bátorítása, tanácsai azonban kincset érnek, nem fogom őket elhallgatni.

Első találkozásunkra alig emlékszem. Annyit hallottam már róla, hogy nem lepett meg erőteljes, ugyanakkor szelíd egyénisége. Ura volt önmagának, és biztos kézzel vezette gyülekezetét. Még inkább mint David Duplessis, „Mister Szentlélek” volt. Fekete öltöny és nyakkendő, ötörai tea... olyan ember, aki csak evangélikus körökben honos. Miután visszajöttünk az Egyesült Államokból, már semmin sem csodálkoztunk; a Lélek mindenhez alkalmazkodik, az öltözködési szokásokhoz éppúgy, mint a legkülönbébb kifejezési módokhoz. Valaki egyszer joggal mondta: „Az Úr a legszélesebb látókörű személy, akivel valaha is találkoztam.” Szellemes válasz minden álszenteskedésre.

Másodszor a *Porte Ouverte*-ben találkoztunk; az Úr a protestantizmusnak ezt a fellegvárát választotta ki, hogy „bevezesse” a karizmatikus megújulást. Hozzá kellett szoknom a harsány ámenekhez és az angol vagy svájci puritanizmus kontyaihoz. Thomas odajött hozzám, és mindjárt kijelentette: „Megkaptad az igehirdetés karizmáját.” Tiltakoztam, nem ok nélkül. A vasárnapi prédikáció valóságos kinszenvedést jelentett számomra, amely szombat délben

kezdődött. Mindent le kellett írnom nagy betűkkel, mert féltem, hogy nem fogom tudni elolvasni, végül szinte kívülről megtanultam a szöveget. Thomas erősködött: nem utasíthatom vissza, hogy pár szót szóljak az evangéliumi részről a gyülekezetnek, mely a szinte kizárólag szentírásközpontú, jó öreg protestáns hagyománynak megfelelően nem tudott betelni prédikációval és tanúságtétellel.

Nem volt időm felkészülni, Thomas rögtön bejelentett, és kérte, hogy lépjek fel a szószékre. Kinyitottam a számat, és Isten betöltötte. Két órával később ültem le, Istentől mámorosan; beszédem mélyen megérintette a hallgatóságot. Attól a naptól kezdve prédikációimat csak imával készítem elő, abban a biztos tudatban, hogy egyedül a Lélek tud tanítani minket. Sokszor beszéltem több ezer ember előtt, és mindannyiszor elfogott a félelem, hogy imám nem talál meghallgatásra, de ahogy kinyitom a számat, megtapasztalom a Lélek kenetét.

Péter pünkösdi beszéde nálunk gyakran megismétlődik: valaki, aki még csak gyermek, aki nem folytatott tanulmányokat, beszélni kezd, s szavai szíven találhatnak minket. A tanítás ajándéka azonban egészen más, az tanulást, felkészülést igényel.

Thomas el volt ragadtatva, és kijelentette: „Íme, az utánpótlás.” Öreg napjaiban fiaként szeretett, és úgy gondolta, hogy művének folytatója leszek. Csalódást kellett okoznom neki, de ő annál jobban szeretett.

Nagy találkozásunkra a *Porte Ouverte* kastélyában, Thomas szobájában került sor. Gyötörtek a velem történetek: mindenben hittem, amit a katolikus egyház vall, egyetlen dogmája sem volt már kérdéses számomra, de nem állíthatom, hogy már szerettem is. Ragaszkodtam a lelkiismereti szabadsághoz, a híres kálvini szabad akarathoz. A Lélek olyan utakra is elvezetett minket, amelyek bizonyára nem egy pap számára neveltségesek lettek volna: szüzesség, mint a házasság végső célja, böjt, virrasztás... Ezért nem is tudtam pap előtt megnyílni, csak egy lelkészt ismertem, aki képes volt meghallgatni anélkül, hogy lelkemet súlyos veszélyben látta volna: Thomast.

Kicsit tartottam a reakciójától, biztosan túl messzire mentem. De nem volt más választásom, feltétlenül beszélnem kellett valakivel. Thomas szó nélkül, mély figyelemmel hallgatott. Szerettem volna, ha félbeszakít, ha kérdez valamit, irányítja a vallomásomat, de ő nem szólt semmit.

Elhatároztam, hogy mindent elmondok: Máriát, az apostoli örökséget, a szüntelen imát, az Eucharisziát, a szegénységet, a szüzességet, és a nélkülözhetetlen engedelmességet.

Amikor befejeztem, hosszú csendet tartott; hallgatását békésnek és jelentőségteljesnek éreztem. Majd felállt, és megölelt. Sokáig szorított, hosszan nézett, és azt mondta: „Próféta vagy.”

Megérzéseim vagy inkább bizonyosságaim egyáltalán nem voltak tőle idegenek. Ezek voltak a mozgatórugói belső világának, sőt küldetésének, amelyet lelki mestere, Louis Dalliere lelkész hagyott rá. Később megtudtam, hogy ez a mindenki által elismert próféta – bizonyos értelemben Newman folytatója volt az oxfordi mozgalomban –, gyakran imádkozta a rózsafüzért Marthe Robin, a kis stigmatizált szobájában, aki a szemünkben nagy szent. Boegner lelkész óvatosságra intette, és a szentek közösségét jelölte meg határvonalként.

Találkoztam ezzel az emberrel. Mély tiszteletet váltott ki mindenkiből, még azokból is, akik nem értették meg. Eszkatologikus, liturgikus világban élt, angyalokkal körülvéve, akikhez áhítattal fordult. Minden reménye az eljövendő világ volt, várta beteljesedésének, boldogságának óráját. A karizmatikus megújulásban nem látta meg azt a teljességet, amit a drome-i és főleg az ardèche-i nagy ébredések után várt, amikor a karizmák meglepő szabadsággal jelentkeztek; nem tudta átlépni ezt a határvonalat. Leghőbb vágya az volt, hogy visszataláljon az apostoli hagyományhoz. „Szabadkatolikus”-nak lenni, ahogy mondta, egy

eléggé tág újszövetségi ekleziológiához közeledve, amelyet a keleti egyházakban látni. A protestantizmust a katolicizmus egyik ágának tekintette, ráoltva az Anyaszentegyházra, amelytől az éltető nedvet kapja.

Mit mondhatnék erről a nemes gondolkodású, a másikat végtelenül tisztelő gentlemanről? Sokkal inkább egyek voltunk a csend végtelen mélyében, az eljövendő világ nyelvében, mint a kimondott szóban, amit tudós módjára mérlegelt. Leginkább Marthe Robin szobájának sötétjében ismertem meg szenvedését, a teljes kinyilatkoztatás utáni panaszos sóhaját.

Thomas úgy gondolta, hogy én viszem tovább Louis Dalliere lángját. Fejét csóválta: mi lesz belőlem? Hangosan gondolkodott, és kézzel imádkozott értem.

Beszélgetésünk végén még mindig nem tudtam, hogy mit tegyek. Mindenről szó esett, de nem dőlt el semmi. Maradjak református? Egyre inkább úgy láttam, hogy a protestantizmus csak egyik tagja az Egyháznak, de ami még súlyosabb, a testről levágott tag, melyet fulladás fenyeget, és maga is fullaszt. Kibontakozhat-e ilyen körülmények között a hivatás, amelyre ráéreztem? Louis Dalliere öröksége nem biztatott. Csodáltam ennek az embernek és nemzedékének hősi türelmét, de én már egy másik korban születtem. Nem fojthattam el a bennem égő tüzet, hirdetnem kellett – tettekkel is –, hogy itt az ideje, hogy az Egyház közösséggé váljon, és megalkuvás nélkül élje az Evangéliumot.

Thomas azt mondta: „A te karizmád az ima.” Így hát kettőzött erővel imádkoztam, és vártam.

Thomas egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy meglátogassa születőben lévő közösségünket a kis parókián. Hosszan beszélt legutóbbi megérzéseiről, kérdéseket tett fel, kérte, hogy magyarázzam el egy-egy héber szó pontos jelentését, és szavaiból végül mindig ima lett. Kezeit felemelte, és nem tudott mást tenni, mint hálát adni és dicsőíteni az Urat. Ritkán mondott közbenjáró imát, annyira tartott tőle, hogy alkalmatlankodásával megsérti az Atyát, hiszen már úgymeg meghallgatta kéréseit. Annyira bízott az Atya jóságában, hogy nem merte a keletiek kedvelt Jézus-imáját mondani: „Uram, Jézus, élő Isten Fia, könyörülj rajtam, bűnösön!” „Miért kérjük Istent könyörületét – kérdezte –, amikor már úgymeg eláraszt minket?” Elég volt az arcára nézni, hogy meggyőződjünk róla. Evdokimov könyveiről beszélgettünk, melyekből olyan sokat tanultam. „Szavakba önti a megérzéseimet” - mondta Thomas.

Az ortodoxok valóban igazi barátai az Igének. Thomas leírta, hogy hogyan látja az utolsó idők Egyházát a Bárány dicsőségében: a karizmák még nagyobb erővel fognak megnyilvánulni, mint az első Pünkösdőn, s a szívek teljes egységben lesznek. Az ökumenikus összejöveteleken, amikor az általa *Tente de l'Unité*-nek, az Egység Sátorának elkeresztelt nagy sátorponyva alatt nézte az embereket, az egységet látta. Biztos volt benne, hogy a Szentlélek gyűjtötte össze a tömeget, meghívást kaptak a Menyegzőre, s a királyi palota előszobájában vagyunk.

Thomas látnok volt, éppen ezért egyedül volt, nagyon egyedül, annak ellenére, hogy tisztelők ezrei vették körül, és itták a szavait.

Egy műtét közben majdnem elköltözött az Atyához. Világéletében egészséges volt, ez volt egyetlen – s ekkor is fájdalommentes – betegsége. Klinikai halálban találkozott a Fénnyel, bepillantott az „élet utáni élet”-be.

Éppen Svájcban tartózkodtam, ahol közeli barátai operálták meg, így sikerült telefonon beszélnem vele. A legvégső határig jutott, s egy pillanatra megízlelhette a végtelen boldogságot. Isten azonban – katolikus hívek imájára – „haladékot” adott neki. Thomas elmesélte, hogy az Úr megmutatta a Szentlélek stratégiáját az elkövetkező évekre vonatkozóan: országról országra történő nagy megújulás. Hányan megelőznek bennünket a kicsik közül, hány harmadik világ-beli ország ébred fel előttünk, hány fogolytáborra száll le a Szentlélek, mialatt a nyugati egyházak Istenről, a Vele szembeni szabadságunkról, az emberi

létről tanakodnak! És mennyire zavarja őket Isten, amikor szólni talál szolgálói, a próféták által, vagy meggyógyítja a betegeket, és kinyitja a vakok szemét!

Egyik találkozásunk számomra sorsdöntő volt. Németország felé hajtottunk egy európai vezető-találkozóra. Thomas nyelveken énekelt, így kapcsolódott be az égi dicsőítésbe, akár órákon keresztül. „Észrevetted már, milyen megnyugtató? - kérdezte. Egyik bibliai vers hívja a másikat. »Soha nem mennek be nyugalom földjére...« Gondolod, hogy lehetséges? Nem, Isten megbánta, meggondolta magát, hiszen az Ég lényegében ez a békesség, s annyi hely van az Atya házában. Atya, Abba: mennyire szeretem ezt a Nevet! Ha ki tudnánk mondani a legkisebb hátsó gondolat nélkül, már a Mennysországból lennénk.”

Róla valóban el lehetett mondani: „Boldog az az ember, aki éjjel-nappal Isten törvényén elmélkedik... olyan, mint a folyó partjára ültetett fa.”

Colmarban, barátaink lakásán félrevonultunk az egyik szobába, és Thomas megkérdezte, hogy mit akarok tenni. Elmondtam neki, hogy komolyan gondolok a katolizálásra. Ha csak rólam lenne szó, maradhatnék egyfajta felekezeti „senkiföldjén”, elvégre határhivatások is kellenek, de egy egész közösség esetében ez lehetetlen. Meggyőződésemmé vált, hogy elkerülhetetlen ez a lépés. Sokba került nekem ez a döntés, és vártam, hogy Thomas bátorítson. Nagyon sírt, és magához szorított, mint amikor először beszélgettünk. Szívembe markolt, ahogy mondta: „A fiam vagy.”

Ellentétes érzelmek kavargtak bennem. Hűségeselem maradni Thomashoz és hivatásához, az egység szolgálatához. „A fiam vagy”: ezzel azt akarta kifejezni, hogy én folytatam a művét. De én nem vagyok Thomas! Igaz, hogy szívében kiegyezett a katolikus dogmákkal, de protestánsként fog meghalni. Én viszont úgy érzem, hogy tovább kell mennem az úton.

Sokáig hallgatott, azután a beleegyezését adta. Két feltétellel: az egyik, hogy egy apostol megerősítse, a másik, hogy egy próféta szóljon az Úr nevében. Egy protestáns és egy katolikus. Ez az elhatározás visszaadta a békességünket.

A protestáns apostol Tom Smail lelkes volt, a Lélek hangja pedig Marthe Robin, akit akkor még nem ismertem.

A konferencia alatt sokat imádkoztam, hogy világosságot kapjak. Egy nap Thomas meglátott, amikor kiléptem a szobámból, hosszan végignézett rajtam. „Imádkoztál” – mondta, és arca ragyogott a boldogságtól. Édes cinkosság az egyedüli boldogsággal: Istent szeretni, Isten szeretetében élni, és tudni, hogy az imában mennyire közel van hozzánk.

A konferencia utolsó napján Tom Smail valamennyiünkért személyesen imádkozott. Thomas mellettem állt. Előreléptem, és így szóltam: „*I need a very special guidance.*” („Egészen különleges tanácsra van szükségem.”) Az óriás fejemre tette két hatalmas kezét, és imádkozott. Kérte az Urat, hogy világosítson meg, majd befejezte egy általánossággal. Csalódott voltam, s már majdnem felálltam, amikor kezei újra rámnehezedtek, és térdre kényszerítettek. Hangosan, határozottan mondta: „*Do what you have to do.*” („Tedd, amit tenned kell.”)

Az apostol szólt hozzám, tudtán kívül, de a Lélek szerint. Hátra volt még a Marthe Robin-nel való találkozás, akihez hamarosan meghívást kaptam.

Marthe

1975. május 31-én érkeztünk Cordes-ba. Két öreg autóban ült a közösség, Jo kivételével, akit a munkája Valence-ban tartott. Több volt a befogadott, mint a közösségi tag. Nagyon szegények voltunk. Betört ablakok, omladozó falak... A régóta elhagyott épület roskadozott a buja növényzet alatt. Mégis ez volt számunkra az Ígéret Földje. Persze tej és méz, víz és villany nélkül. Mégis milyen szép volt az otthonunk, amit az Úr választott nekünk!

Mivel az egész épület felújításra várt, az első adandó helyiségekben telepedtünk le: a konyhában, az ebédlőben és a műhelyben. Brémond lelkész: *A reménység példabeszédei* című könyvének eladatlan példányai szolgáltak ülő alkalmatossággként.

Állítólag esett az eső. Nem emlékszem rá, olyan erővel ragyogott bennünk egy másféle fény. A reménység példabeszéde. Annyi eljövendő boldogság, öröm, és szenvedés is. De szenvedés abban a boldog tudatban, hogy Istenhez tartozunk, és nem dolgozunk hiába.

Olyan sok volt a tennivaló, hogy azt sem tudtuk, hol kezdjük. Albi barátaink katasztrófálisnak találták a helyzetünket, és a segítségünkre siettek. Utat vágtunk a park bozótjában, melynek nem is láttuk a végét.

Hívásunkra a harmadik napon kijöttek a villamos művektől. Az elektromos hálózat teljesen tönkrement, itt is, ott is csupasz drótok lógtak, nagyon kevés esélyünk volt arra, hogy kiutaljanak egy villanyórát. Imaoffenzíva következett. A szerelő, akinek izgatta a fantáziáját a Közösség – szeretett volna néhány pikáns részletet megtudni rólunk – felszerelte az órát, és elment anélkül, hogy beindította volna. A mutató szépen egy helyben maradt, de itt-ott kigyulladt néhány villanykörte.

Elhatároztam, hogy ezt a harmadik éjszakát imával töltöm, a villanyfény segített, hogy fennmaradjak. Az imában nagy kegyelmet kaptam: lélekben jelen lehettem a Lanza del Vasto és Marthe Robin közti beszélgetésen. Marthe-ot akkor még nem ismertem.

Kopogtatás riasztott fel, órák hajnali kettőt mutatott. Kinyitottam az ajtót: egy apáca állt előttem, akivel Grenoble-ban találkoztam legutóbbi igehirdetésem alkalmával. Egy többgyermekes cigánycsaládot kísért el, akik annyira reménytelen helyzetben voltak, hogy nem tudott mit kezdeni velük, és elhozta őket, hogy a Közösség gondjukat viselje. Hozzátette, hogy Châteauneuf-de-Galaure-ból jön, ahol találkozót beszéltek meg számomra Marthe Robin-nel.

Ha nem akarsz elmenni Marthe-hoz, ő jön el hozzád.

Marthe: névnél is több keresztnév. Végtelen tisztelettel ejtjük ki, és családnevet nem mondunk, mert egy család vagyunk: Jézusé. Amikor utoljára láttalak halálos ágyadon, megsóokoltam homlokodat, melyen még frissek voltak a királyi korona nyomai; ragyogó fehér fényben nyugodtál elsőáldozó-ruhában.

Az igazat megvallva csak egy ostyára emlékszem, egy nagy ostyára, kitéve a látogatók tekintetének, akik azért jöttek, hogy leróják előtted végső tiszteletüket. Krisztus felajánlott Testének erőteljes, szinte tapintható sugárzását éreztem, ami mindannyiszor megragadott sötét szobádban, amikor a homályhoz szokott szem kezdte kivenni sima, ostyafehér gyermekarcodat.

Több paptól is hallottam, hogy amikor megáldoztattak, kisiklott kezükből az angyalok kenyere, mintha tested beszippantotta volna. Isten iránti határtalan, szédítő éhséged nekem Isten éhségéről beszélt.

Első találkozásunk óta Isten hirtelen magához ragadta életemet, amit addig magam irányítottam, s szinte beleszédültem. Lassan megtanultam, hogy lelkem, mint minden lélek ostya, és imánk mindenekelőtt felajánlás, áldozati körmenet. Isten éhsége minden pillanatban vonz. Először is a tabernáculumban, de legalább annyira az afrikai gyermekek könnytől csillogó szemében, éhségtől felpuffadt hasában, és minden szeretetre vágyó emberben. Vonz az elfertőződött sebekben, az üszkös, ápolatlan testben, mert ez is Isten Teste. Vonz a szeretethiány betegségében szenvedő, rettenetes pszichiátriai diagnózissal megjelölt ember határtalan reménytelenségében. Vonz egészen a föld végső határáig.

A vágy, hogy újabb közösségi házakat alapítsunk, nem más, mint ez az éhség, ami csak Isten Országában múlik majd el, amikor maga Isten lesz a táplálékunk.

Olykor miattad ég a bensőm, Marthe, éhezem és szomjazom, egy-egy pillanatra átélem a megfeszített Krisztus érzéseit.

Ó, Marthe, Isten ellenállhatatlan éhségéről a lehető legegyszerűbb szavakkal beszéltél, és meg is mutattad, hogyan válaszolhatunk rá: a közösséggel. Mert ahogy én eucharisztikus morzsa vagyok, úgy a közösség ostya, mely egyre növekszik, majdnem olyan gyorsan, ahogy feltáru előttem Isten éhsége.

Ezek a mondatok egy kazettáról valók, melyet zairei testvéreinknek küldtünk. Hogyan is beszéljek Marthe-ról, a kapcsolatról, ami összekötött minket, ami egyé tette őt mindazokkal, akikkel találkozott? Testi szemével nem láthatta látogatóit, de annál közelebből ismerte őket szívével, a Lélek szemével.

Megígérte, hogy minden nap imádkozni fog értem. Eleinte azt hittem, hogy belefoglal egy általános imába, de bebizonyosodott, hogy külön, személyre szólóan imádkozott. Lelki kötelék a láthatatlanban.

Nem tudom, hogy mit mondjak el, és mit ne, hogy megőrizzem a Király titkait, ugyanakkor megdicsőítsem Istent, aki ezt a törékeny lényt kiválasztotta. Arra számítottam, hogy egy csodatevővel találkozom... Alig hallható szavak egy testből, mely 1930 óta, vagyis ötven éve semmit nem evett, nem ivott, nem aludt. A sötét kis szobában azonban, ahová beléptünk, egy életvidám ember szeretetteljes szelídsége és kedves egyszerűsége fogadott, kérdései józan „paraszti” észjárásról tanúskodtak. Meglepett, hogy milyen erővel, lendülettel beszél. Amikor prófétált, még teltebb lett a hangja, akár a szélől duzzadó vitorla. Hangosan szólt, amikor félbeszakította a beszélgetést, hogy valami fontos kijelentést tegyen, aminek az értelme talán csak egy-két évvel később világosodott meg.

Látogatói minden teherrel megszabadulva, békességgel eltelve léptek ki szobájából, s azon tanakodtak, vajon mi történhetett, mi rendkívülit mondhatott, hiszen a találkozás olyan egyszerűen zajlott le.

Mi is ezt éreztük, amikor elhagytuk a tanyát. Marthe minden szavát feljegyeztük, s ezek ma ritka kincsek számunkra.

Marthe megkért, hogy lépjek át a katolikus egyházba. Ellene vettem, hogy ismert protestáns lelkész vagyok, s elkerülhetetlenül botrányt keltenék, márpedig én nem akarok botlás okozója lenni. „Nem lesz botrány, ígérem, nem lesz botrány, elérkezett az idő” – válaszolta.

Elérkezett az idő: súlyos szavak. Marthe elmondta, hogy voltak olyan lelkészek, akik néhány évtizeddel korábban akartak katolizálni, egyikük maga Louis Dalliére, a protestantizmus egyik vezető személyisége volt. Együtt imádkozták a rózsafüzért a sötét kis szobában, de Marthe nem engedte őket áttérni, mert még nem jött el az idő. Most viszont már meg kell tenni! Ellenkezésemet hirtelen félbeszakította: „Idehallgasson, Louis Dalliére nővére, aki protestáns volt, férjhez ment Gabriel Marcelhez, a zsidó filozófushoz, és mindketten katolikusok lettek.” Aztán elhallgatott.

Ebben a házasságban benne volt életem három összetevője: a zsidóság, a protestantizmus és egy teljes ökumenizmus-kép. Meghatott, hogy Marthe a zsidóságról beszélt, amit nagyon ritkán tett. Egy másik alkalommal, amikor rólam volt szó, Libermann atyához hasonlított, akiről még soha nem beszélt, még egyik bizalmas közelségében élő spirítális lelki gyermekének sem.

Itt egy kis időre el kell hagynunk Marthe szobáját. Tudom, nem könnyű elhinni, amit mondok, Finet atyán és feleségemen kívül nincs is rá más tanú. Marthe azonban azt akarta, hogy sokan lássák a prófécia beteljesülését. Ezt mondta nekem: „Valósággal vonzani fogják a protestánsokat.” Így is történt.

Egy alkalommal cordes-i kápolnánkban tizenkét új katolikus bér márkolására gyűltünk össze. Voltak néhányan jeruzsálemi házunkból is, akiket a zsidó egyházközség plébánosa

kísért el. Mélyen megérintett, ahogy Genf, Róma és Jeruzsálem összetalálkozott, és engedélyt kértem Coffy püspök úrtól, hogy néhány szót szólhassak. Ahogy a gyülekezettel szemben álltam, a templom végében észrevettem egy házaspárt. Nem értettem, hogy kerültek oda, mivel a szertartás – protestáns testvéreinkre való tekintettel – zárt ajtók mögött zajlott. Értesítettük ugyan a református egyház legfőbb szerveit, de nem akartunk feleslegesen botrányt okozni.

Egy pillanatig gondolkoztam, hogy tanúságot tegyek-e, majd elismételtem Marthe példázatát Gabriel Marcel házasságáról, amely annyira illett a mi helyzetünkre. A mise végén derült ki a megrázó tény: a házaspár, aki véletlenül – vagy Marthe imájától vezetve – került oda, a Marcel nevet viselte. Gabriel Marcel fia volt a feleségével, az akadémikus és a francia protestáns szövetség volt elnökének, a híres Boegner lelkésznek leányával, aki még fiatal korában katolizált.

Marthe gyakran avatkozott be hasonló módon életem folyásába, halála nagy veszteség számomra. Akikért imádkozott, azokat valóban hordozta. Nem volt ritka, hogy látogatásaim előtt a démon különösen megkínozta, a Közösség küldetése miatt. Egyszer azt írta, hogy a gonosz dühének minden fegyverével acsarkodik ellenem, a hivatásom miatt, mert Szűz Máriához tartozik, és az Egyház egységét szolgálja.

Egyik legszebb beszélgetésünk akkor volt, amikor az Úrnak úgy tetszett, hogy minden érzékelhető kegyelmet megvonjon tőlem. Lelkünk mély egységben találkozott. Marthe megismételte: „A gonosz meg akarja semmisíteni magát, nem, nem akarja, csak megpróbálja.” Azóta több, kis híján halálos balesetet éltem át, a legkisebb félelem nélkül, azzal a bizonyossággal, hogy egyedül Jézus az életünk Ura.

Lanza del Vasto

Rólad álmodom, Shantidas, kék-fehér ruhás óriás.

Másnap érkezik a hír: „Lanza del Vasto meghalt.” És szívem gyötrődik, halálosan szomorú.

Megpróbálom összeszedni magam: oly sok minden halhatatlan benned, végtelenség vándora.

Be kell vallanom, hogy csalódtam, ezért egy kissé eltávolodtam, de egy ember nem azonos a művével, legalábbis nem csak a műve. Nem arra születél, hogy késlekedj; én ezt nem értettem meg, s ma egy atyát siratok. Mert az voltál számomra és a Közösség számára, még ha nem is tudja. Amikor utoljára találkoztunk, szülőfölded tavaihoz hasonló, végtelen kék tekintetteddel átöleltél, s zengő hangon ezt mondtad: „Ti vagytok az én gyermekeim.”

Újraolvasom közvetlen megtérésem utáni jegyzetemet, melyben leírom a *Bárka*-val való első találkozásomat: „Ó, Igaz Isten, akit különböző emberek különbözőképpen neveznek, de aki Egy, Egyetlen és Ugyanaz...” Így kezdődik Lanza egyik imája, melynek kéziratos faksimile kiadása a *Mai költők* sorozatban szerepel. A teológián fedeztem fel, ahol Jean-Michel Villemot-val, szemináriumi szomszédommal és barátommal kerestük az igazságot. Az egyetemen nem találtunk rá, de Lanza soraiban keresésünk visszhangra talált.

Részt vettünk minden gyűlésen, fórumon és szabad szószéken, amelyek '68 májusa óta valósággal virágoztak. A maoisták kiátkozták a sápadt, szomorú langyosakat, mert megalkudtak a kispolgárokkal, akiket ők gyűlölködő szavaikkal szinte felnyársaltak. Cigaretta sodortunk, és lenéző mosolyunkkal alaposan próbára tettük azoknak a tűrőképességét, akik az egyetemen vagy másutt kategóriákba akartak sorolni minket. Sokszor csak nevtünk azon, amit mondtak; mindent olyan erőtlennek, gyengének láttunk. Emlékszem, ahogy mondtam: „Nem hiszek semmiben, csak Istenben.” Anarchisták voltunk,

a szó etimológiai értelmében, és már csak a szelídség hiányzott belőlünk, hogy igazán keresztények legyünk, mert gyakran forrt bennünk a harag. Ó, Igaz Isten...

Lanzára nemigen gondoltunk. Maga az ember kevéssé érdekelt, de az eszméje szülte mű, annak egységes világa ellenállhatatlanul vonzott minket. Megsejtettük, hogy ha elzarándokolunk a *Bárka*-ba, vissza fogunk találni a forráshoz, és mint minden fizikai erőfeszítéssel járó zarándokút, át fog változtatni minket. Nem emberrel találkozunk, hanem Istennel, az Igaz Istennel.

Nem csalódtunk. Utunk és éjszakánk végén megláttuk, hogy Isten országa közelebb jött, már itt a földön. Lehet, hogy csak egy kicsit, de nekünk ez nagyon sokat jelentett az üzenet és a hírnök hitelességét illetően. Elég egy mag, amelybe előre be van írva a szeretet és az igazság parúziája. Az igazságé, amit a testünkkel, akár az életünk árán is meg kell védenünk. Csakis azért vettem részt erőszakellenes tüntetéseken, s láncoltattam magam a prefektúra kerítéséhez – vállalva a rendőri kihallgatásokat –, hogy felélesszem bennük a szeretet és az igazság magvait.

Este tízkor indultunk el a *Bárka* felé, miután lenyeltünk egy bögre zabpelyhet. Mezítlábasan, szandálban mentünk, egy ilyen úthoz fontosnak tartottuk a nélkülözést. A társainkról is le kellett mondanunk, akik eredetileg velünk akartak jönni, de az utolsó pillanatban visszariadtak őket a hideg, a távolság és a böjt; inkább a szeminárium viszonylagos kényelmét választották. Hány langyos lélekkel van így! A mennyek országa az erőszakosaké és azoké, akik megrohanják. Te mondtad ezt, Shantidas, hogy megvigasztalj egy félreértett ökumenikus lépés után.

Húsvét vigíliája volt. Természetesen még soha nem hallottam katolikus templomban a Passiót. Azért választottam ezt az időpontot, mert gyermekkorom óta szenvedésében szerettem Jézust a legjobban. Meglepett, hogy utunk egy kicsit hasonlított az övére, fájdalmas volt, de termékeny.

Nyolcvan kilométerre voltunk a *Bárka*-tól. Az első ötöt keservesen tettük meg, nem készültünk fel eléggé. Elszántságunkat azonnal próbára tették megdermedt izmaink, és a sötét, fagyos éjszaka. Ma fontos jelképet látok benne: bármibe is fogjunk a leki életben, bármilyen elszántak is vagyunk, hogy megnyílunk a Megfeszített előtt, felkészülés nélkül nagyon hamar az annyi sok kudarcot okozó hideg, testi és lelki fájdalom rettenetes valóságába ütközünk.

Egy útkanyarulatban egyszer csak két ijesztő szempár villogott felénk, majd vicsorgás hallatszott. Két fekete, házőrzésre idomított kutya támadt ránk. Arcmagasságig ugráltak előttünk, fogaik közletről villogtak, rettentő erősnek látszottak. Nem volt mit tennünk, úgy csináltunk, mintha észre sem vennék őket. Folytattuk utunkat, minden feltűnő sietség nélkül, szorosán egymás mellett. Lassan elhallgattak, majd elhagytak minket. Alig mertük kinyitni a szemünket, szívünk a torkunkban dobogott. Rá kellett jönnünk, hogy teljesen egyedül vagyunk az éjszakában, és még alig haladtunk valamit. Több alkalommal is lekuporodtunk az út szélére, hogy megszabaduljunk a kérlelhetetlen fáradtságtól, de a metsző hideg megbénította izmainkat, és éreztük, hogy ha ellankadunk, képtelenek leszünk újra elindulni. Csüggedés vett erőt rajtunk, s már nem láttuk erőfeszítésünk értelmét. Fölösleges önsanyargatás: minek fagyunk meg, amikor jó melegben is lehetnénk, s kényelmesen imádkozhatnánk. Miért éhezünk, amikor ehetnénk, hogy erősek legyünk a szolgálatra, miért szenvedünk, ha örülhetünk?

Csak hogy a nem-szenvedés még nem öröm. Többnyire nem más, mint az egészséges ember lustasága és megszokottsága. Az a bizonyos „fő az egészség” valójában azt jelenti, hogy életünk csak addig elviselhető – és épphogy elviselhető –, amíg egészségesek vagyunk, ahogy azonban megbetegszünk, minden reménytelenné válik. Pedig az élet sokszor inkább rátalál önmagára a szenvedésben. Nem nekünk kell elviselnünk az életet, az élet visel el minket, s hálaadást énekelve kell belélegeznünk!

Elég az hozzá, hogy elérkezett a kétség órája. A kegyelem ingyenes: vajon megvásárolhatjuk Isten fájó izmaink és feldagadt lábunk árán? Akárhogy is, Isten mit sem változtatott a néma, ködös reggelen, miközben a táj hallgatott, vagy elfojtotta zörejeit, hogy jobban hallja önmagát. Az hérault-i tanyákon a konyhák éjszakára is melegen maradnak, s a holnap éppen olyan közönséges nap lesz, mint a többi. Új erőre kaptunk. Mire való az a meleg? Nem a lábunk didereg, hanem a lelkünk!

Jean-Michel és én Azzal akartunk lenni, „aki nem a legfelsőbb lény, aki nem egyszerűen egy lény.” (Nazianzi Szent Gergely)

Ha tudtuk volna, hogy az Atya tökéletes szeretettel szereti a Fiút, a Fiú ugyanígy szereti a Lelket, és a szeretet Isten léte! Hogy szüntelenül egymásba áramlanak, betöltik egymást, és nekünk is helyet biztosítanak ebben a tökéletes közösségben. Azért mégis úton voltunk, és lábunk örült erőfeszítéssel csókolta a földet.

Lodève környékén elkezdett esni a hó, az út megszámlálhatatlan kacskaringót írt le, és még több fáradságot követelt. Honnan jöhetne vigasztalás? Megállt mellettünk egy autó, összekuporodtunk benne. Ám az így megtett néhány kilométer annál keservesebbé tette a többi. A kaptató után azt hittük, hogy sokkal előbbre jutottunk, de a fennsíknak nem volt se vége, se hossza. Mivel minden jelzés megszűnt, a távolság pesszimista becsléseink játéka lett.

Jean-Michel sírt a kimerültségtől, amikor az egyik kanyarban – az út mintha egyenesen a végtelenbe szaladt volna – felbukkant előttünk egy kék-fehér tábla, amely a *Bárka*-t jelezte. Már csak egy fenyőfákkal szegélyezett lejtőn kellett lemennünk, és megláttuk az egyenesen Dél-Olaszországból odacsöppent, zöld erdőkoronával körülvett tanyát.

Harmonikus és bensőséges látvány fogadott minket, minden hivalkodás nélkül. Volt benne valami a falanszterből és a görög kolostorból; szokatlan volt, mégis meglepően otthonos. A férfiak, akikkel talákoztunk, pátriárkákra emlékeztettek, s a hosszú ruhát viselő nőket különös báj jellemezte. Az első pillantásra nyilvánvaló harmónia, az emberek és a dolgok között helyreállt béke mondatta velem, hogy közelebb jött a mennyek országa.

Később persze megláttam a disszonanciákat is, de a Zarándok művének harmóniája egészen Isten országáig visszhangzik.

Még tartott a böjt, üres teával kínáltak minket. Udvariasságból megittuk a langyos vizet. Csak másnap reggel ettünk újra, igaz, nem volt étvágyunk, szinte sajnáltuk megszakítani ezt a felemelő kábulatot. Szándékosan gyengítettük le magunkat, „mások” voltunk, és sebezhetőek.

Az *Alapelvek és szabályok a nyilvánvalóságba való visszatéréshez* szerzőjének példájára, aki soha nem lett igazán megállapodott családapa, kedvet kaptam a barangoláshoz, üres gyomorral, olykor napokon át. A böjt tökéletesíti a gondolkodást, sok mindent megértettem, amit az egyetemen nem lehet megtanulni. A böjt hatalmas távlatokat nyit, s a csend úgy tölt be minket, mint az Ige teljessége. A gondolat struktúráját az egyetemes geometria jellemzi. Vándorlásaim során értettem meg a művészet értelmét és a különböző művészeti ágak összefüggését.

A *Bárka* kielégítette esztétikai igényünket, szemünk megpihent. Figyelmünk lelki értelemben elmélyültebb lett, de még innen is tovább kellett lépnünk. A papok tornácában álltunk, de Isten a szentek szentjébe száll le.

„Csak a szent előkelő” – mondta Lanza del Vasto.

A legpiszkosabb remete is a Lélek hercege. Azok, akik kilépnek a megszokott középszerűségből, bizonyos értelemben elkülönülnek a világtól, a divattól és az eszméktől, igazi nemességet nyernek.

Volt ebben a virágoskertben egy rózsza, egy igazi hercegnő, aki vérbeli herceghez ment feleségül: Chanterelle, a kegyelemmel teljes. Akkor már nagyon beteg volt, belülről emésztette a másik világ, mely visszatükröződött egyre táguló, sötétbarna karikás szemeiben. Tekintetéből kiszolgáltatottság és végtelen szelídség sugárzott. A *Bárka*-viselet még inkább

megnyújtotta törékeny testét. Egy hang volt számomra, melyet a magnószalagról nem tudok meghatottság nélkül hallgatni.

Olykor félrevont, és hangja felszállt, körülrepdeste lelkemet, mint egy paradicsommadár. Hangja felkeltette a hajnalt, az Ég és az osztatlan szeretet utáni vágyat. Hangja megmaradt az után is, hogy a halál felbomlasztotta ajkát.

*A szerelem kertjébe tért
Egy hétre a szép leány,
Atyja kutatja gyermekét,
S kedvesének szíve fáj.*

*Kismadár, boldog éneked,
Hisz naphosszat néki dalolsz,
De én, ó hű szerelmese,
Mátkámtól oly távol vagyok.*

A profán és a szent szerelem mély egységre talált Istenben, aki maga a Szeretet.

Halálos ágyához hívatott, Jacques Langhardt atyával együtt. Húsvétja előestéjén elvesztette a békességét. Imádkoztunk, és a szellemi élősdi eltávoztak. Így énekelt: „Ó, ha galamb lennék, a sivatagba mennék”, majd: „Adjunk hálát az élet Urának, mindent Ő alkotott, kivéve a rosszat és a halált, s nekünk adott mindent, amit alkotott, hála Néki!”

Lanza úgy imádkozott az ágy mellett, mint egy gyermek, Isten gyermekeinek a nyelvén. Nem mindenben követtem a vallás és a filozófia terén, de ahogy így nyelveken imádkozott Hölgye, dalos pacsirtája mellett, saját apámként szerettem; kissé esetlen volt, de olyan jószágos.

Chanterelle magához szorított, és egy anya aggódó gyöngédségével beszélt hozzám, aki tudja, hogy többé nem látja gyermekét. Utoljára még bánatosan gondolt azokra a családtagjaira, akik zsidók maradtak. Egy decemberi estén, amikor együtt ünnepeltük a hanukát, a fény ünnepét, megéreztem, hogy mennyit köszönhetett ő is és a *Bárka* is a zsidóságnak. „Egység kell, egység!” – mondta ezúttal is.

A *Bárka*-nak igazi megtérést, ha úgy vesszük, János-keresztiséget köszönhetek, mely utat készített a Lélek-keresztiségnek.

Önmegtartóztatást gyakoroltam, sokat böjtöltem, szigorú vegetáriánus lettem. Ezeket az erőfeszítéseket mély békesség, az újra megtalált tisztaság érzése jutalmazta. Kiemeltek a kételkedésen alapuló hermeneutikából, az akkoriban divatos teológiai cinizmusból. Persze közelebb voltam a Gangeszhez, mint a Jordánhoz, de Istenre vártam.

Gyakran megkérdezik tőlem, hogy mi az, amit a *Bárka*-nak köszönhetünk. Az emlékekkel teli csend, ami ilyenkor a választ megelőzi, azt mutatja, hogy a kérdés engem is mélyen foglalkoztat, és hogy a válasz összetett. A *Bárka*-ban éltem át a Szentlélek kiáradását. Ahogy az Utolsó Vacsora terme az apostolok számára az egység helye lett, ugyanúgy nekünk és az ott létrejött közösségeknek is a *Bárka* az egységet és a harmóniát jelentette. Igaz, a Lélek-keresztiséget máshol is megkaphattuk volna, de nem hiszek a véletlenben. Isten türelmes, és előre elrendez mindent, hogy megadja nekünk a jó, a boldog választás lehetőségét, amit persze mi vissza is utasíthatunk. A *Bárka* hivatását Jánoséhoz hasonlíthatnánk, aki meghalt a börtönben, miután tanítványai otthagyták, hogy a Bárányt kövessék. Vannak, akik ma a *Bárka* tagjait jánosi tanítványoknak tartják, és bizonyára igazuk is van, ha egyáltalán János szerepe végett.

A Szentlélek kiáradásával megkaptam az igazi közösségi élet mintaképét. Az ajándék csodálatos volt és egyedülálló, ezt Lanzának köszönhetjük. Mi más lehetett volna előttünk?

Az ősegyház túlságosan távoli volt ahhoz, hogy reális modellként szóba jöhessen, a középkori közösségi próbálkozásokról pedig ma már keveset tudunk. A *Bárka* volt az egyetlen érett és hiteles közösség, amelyben együtt éltek családosok és egyedülállók, és saját munkájából tartotta fenn magát. Az egységes test megvalósult látomása, ahogy azt a 122. zsoltár Jeruzsálem városáról mondja: „tagjaid jól illenek egymáshoz”. Ez a közösségi élet égi alapelve.

Egy nap, amikor Marthe Robin-nel közösségi életünkről beszélgettem, a kánoni elismertetéssel kapcsolatban huncut mosollyal jelgyezte meg: „Merész!”

Honnan vettük volna ezt a merészséget, ha nem láttuk volna saját szemünkkel valóra válni az álmot? Isten országa vég nélküli ünnep; nem a pogány élvezetek, de nem is az ájtatos unalom helye. Az ünnep örömeiben mutatkozik meg a mindennapi élet tisztasága. Mert olyanok az ünnepeink, amilyeneket megérdemlünk, a tobzódás az elfojtottságból következik. Mindig is gyűlöltem a karneválokat, a készen gyártott vidámságot, a papírdudákat, a szórakozás álarca mögé rejtett szomorúságot.

Egy nap, amikor Cordes-ban a televízió a Feltámadás ünnepét filmezte, észrevettük, hogy hiányzik egy kameraman. A mosókonyhában sírt, megérintette a kegyelem. A falu másik végében javában állt a bál, és látta, ahogy az örömtelen párok és zenészek örömet igyekeznek csinálni. A különbség nagy erővel ragadta meg.

A harmónia egységes egész: ha egy elemet elveszünk belőle, az épület összeomlik. A házak berendezése, a közösségi ruha, a kölcsönös tiszteletből fakadó udvariasság természetes, nem pedig kényszeredett rend a mindennapi életben. Mi, '68 gyermekei erre képtelenek voltunk.

Emlékszem közösségi álmokra, együtt töltött szünidőkre, amikor hangosan álmodoztunk és tervezgettük az együttélést. A boldogság netovábbja: mindenki azt csinál, amit akar, és akkor, amikor akarja. Voltak olyan esték, amikor meg is ízleltük a barátságnak ezt az örömét. De milyen mulékony volt! Mennyire nehéz volt elfogadni az első rendszabályokat, hányan elmentek amiatt a rettenetes szabadság miatt, ami nem Isten gyermekeinek szabadsága!

Kedvet kaptam hát az utak iskolájához, ahol mindenki önmaga, és ahol a természet saját nyelvén szól. Gyakran nekiindultam gyalog vagy kerékpáron, egyedül vagy másodmagammal. Egyik útitársam érdekes ember volt, kissé vad és tiszta; elneveztük *guru*-nak, mert gyakran idézte az általa gurunak titulált Sören Kirkegaardot.

Ismeretlen irányban indultunk el, minden csomagunk egy összetekert, madzaggal a vállunkra fűzött hálósák volt. Lépteinket a Cévennes felé vettük, amit nagyon szerettem, s ahol időnként egy titokzatos beszédű ortodox remetével találkoztam, akinek magánya elbűvölt. Sok más hasonló eset közül ezt a kirándulást mesélem el, mert ekkor találkoztam a halállal és az étellel.

Saint-Jean-du-Gard felé haladtunk, a Cévennes-hez vezető sík vidéken a Pic Saint-Loup-i hegycsúcs, egy várfok volt az útjelzőnk. A fennsíkon megszűntek a távolságok. Minél többet mentünk, a vár annál messzebbre került. A laposnak látszó vidéket vízmosások szabdalják, minden egyes árokba le kellett ereszkednünk, és estére elcsigázottan érkeztünk a vár alá. A romos falak előttünk meredeztek, de ahhoz, hogy elérjük, még meg kellett másznunk a sziklát.

Letelepedtünk, hogy itt töltsük az éjszakát. Visszaereszkedni veszélyes lett volna, a félhomály baljóslatú díszletté változtatta a romokat. Előbb aludni akartunk.

Éjjel kiáltásra ébredtem. Zuhogott az eső, a távolban dörgött az ég. Jean-Pierre-ről csurgott a verejték, szörnyű lázálma volt: egy fekete szárnyú angyal közeledett felé. Marokkóban nevelkedett, s a gyermekkorát körülvevő mohamedán asszonyoktól tudta, hogy

a fekete szárnyú angyal a halál. Próbáltam megnyugtatni, az értelmére hatni, de sem a mennydörgés, sem a környezet nem segített.

A rossz álmából felriadt gyermek félelme hirtelen dermesztő rémületté vált. A villám belecsapott a várba, amely több kilométeres körzetben az egyetlen kiemelkedő pont volt. A vihar kellős közepébe kerültünk. Átázott ruhánk és hálósákunk vezette az áramütéseket, ezért elhatároztuk, hogy meztelenre vetkőzünk, és egy sziklamélyedésbe kuporodtunk szárazon maradt báránybőrömrre.

Testünk ijesztő látványt nyújtott: hajunk és minden szőrszálunk egyenesen meredezett a bőrünkön, a körülöttünk lévő mágneses felhő miatt. A villámlás a sziklához vetett bennünket. Vizes lábujjam kiért az esőbe, áramütés érte, mintha megégettem volna. Teljesen egy időben villámlott és dörgött, mintha közvetlenül mellettünk ágyúztak volna. Minden alkalommal kövek, faldarabok gurultak le a romokról. Biztosra vettük, hogy elérkezett az utolsó óránk. Az álom – a távoli mennydörgésnek és a légkörben felgyűlt elektromosságának lehetett tudatalatti lecsapódása – is ezt erősítette meg.

A vihar órákig tartott, egészen reggelig. Nem féltünk igazán. Végzetes következményekkel járhatott volna, ha pánikba esünk, kifutunk a villámok közé, és megpróbálunk leereszkedni a sziklán. Teljes erőmből, egész lényemmel imádkoztam, de már nem az Őszövetség Atyaistenéhez, aki villámlás és mennydörgés közepette jelenik meg a Sínai-hegyen. Jézussal, az Ember-Istennel találkoztam: éreztem jelenlétét, reggelig elkísért. Hálaének tört fel bennem az élet Urához. Azon az éjjelen körmömmel Jézus nevét karcoltam rá görögül egy rézlapocskára.

Étienne

A Közösség történetében különös jelentősége van a Nagyszombat misztériumának.

A Nagyszombat a történelem központi sabbatja. Ahogy kezdetben az Atya megpihent, miután befejezte művét, ugyanúgy a világ történetének közepén, megváltó művének beteljesedésével, megpihent a Fiú is. Az egyházatyák szavaival: lefeküdt a Júda törzséből való Oroszlán.

Isten szenvedésének és szeretetének misztériuma szünetel a sír óráiban. Isten visszahúzódik, de igazából nem megy el; szünet, de nem halál. Mintha a tájfun közepében lenne, mely felrázza az egész világmindenséget. Isten pihenésében, csendjében azonban hatalom van, felébreszti Adámot a halál álmából. Halál, hol a te győzelmed? A halál már nem elmúlás, hanem megpihenés az Atya keblén.

Jézus először a Getszemáni-kertben szólítja így Atyját: *Abba*. Félünk, hogy giccses, ha Papának fordítjuk, pedig nem túlzás. Isten gyermekké lett, Mária anyasága is ekkor teljesedik be igazán. Jézus úgy mondja a zoltár-idézetet, mint minden zsidó gyermek elalvás előtt: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.”

Egy kisfiú vezetett be minket ebbe a titokba. Étienne Jeruzsálemben született a Szimhát Tóra, a Törvény örömnépe idején, 1976. október 15-én, a protestáns származású Alain és Anne Merlo gyermekeként. Másfél éves korában még nem volt megkeresztelve. A szertartást több más cordes-i gyermek keresztelőjével együtt Húsvét vigiliájára terveztük, a plébániatemplomban.

Ezen a napon szülei a castres-i rendelőben dolgoztak, az apa mint orvos, az anya mint ápolónő. Kora délután Anne lefektette Étienne-t, és Bach gyönyörű dalát énekelte neki: *Sebekkel borított, értünk bűnösökért megkínzott fő...*, de a kicsi csak ezt gagyogta: alleluja, alleluja! Anne elmagyarázta neki – Étienne persze nem érthette, de egy ilyen párbeszédben ez nem is fontos –, hogy Nagyszombaton nem lehet alleluját énekelni, meg kell várni a Húsvétot. A gyermek annál inkább allelujázott. Anne becsukta az ajtót, és elment dolgozni.

Cordes-ban Philippe engedélyt kért tőlem, hogy megmutathassa a Szent Lukács-házat Martine Michelnek, aki szintén orvos. Kértem, hogy inkább maradjon, mert az ünnepi előkészület sok munkával járt. Kis idő múlva újra előállt kérésével, valami megmagyarázhatatlan kényszer hajtotta. Végül beleegyeztem, bár nem tartottam időszerűnek a látogatást.

Philippe és Martine a tragédia pillanatában érkezett. A hőszugárzótól meggyulladt a gyerekágy. Mivel Étienne még élt, azonnal elindultak vele a kórházba. Útközben látták, hogy már nincs esély a túlélésre; megálltak egy árok mellett, amiben volt egy kis víz. Ott keresztelték meg Étienne-t Krisztus halálában és feltámadásában. Ahogy elhangzott a hármashoz, Étienne felkiáltott, és elaludt a halálban. István, az első vértanú.

Lehetetlennek látszott a szülőkkel közölni a hírt. A Feltámadott jelenléte már ott volt a szívükben. Első kérdésük ez volt: „Megkereszteltétek?” Amikor megtudták, hogy igen, hálát adtak az Úrnak. Azóta soha nem halogatjuk a gyermekek keresztelődését.

Húsvét örömteli éjszakája. Nem tudtam, hogyan menjek be Alain és Anne szobájába. Féltem Istent, féltem magamat, nem volt elég hitem. Könnyben úszó arcuk nagy belső erőt sugárzott. Vigasztaltak, és kértek, hogy semmit ne változtassunk az ünnepi szertartás rendjén.

Húsvét vigíliáját mindig úgy ünnepeljük, hogy a plébániatemplomból az új tűzzel lemegyünk a közösségi kápolnába, levesszük a leplet a képekről, és táncolunk a feltámadás örömeiben. Most azonban senki nem mert jelt adni az örömnep megkezdésére. Ekkor Alain és Anne a Krisztus-ikonhoz lépett, és így szóltak hozzánk: „Nagy a fájdalomunk, de azt akarjuk, hogy tudjátok: a fájdalomnál is mélyebb öröm van a szívünkben. Azt akarjuk, hogy táncoljatok a feltámadás örömeiben.”

A temetés a Völegény barátainak fájdalmas örömeiben zajlott, akiknek életét megpecsételte a Nagyszombat misztériuma. A kápolna fehérlett a sok virágtól. A testvérek sorra jöttek, hogy merítsenek a békéből, ami szinte sugárzott a kicsiny koporsóból. Egy alig négy éves kislány, aki édesanyjával lépett be a kápolnába, a koporsóra mutatva ezeket a meglepő szavakat mondta: „Ez egy ostya!”

Ki tagadná, hogy a gyermekek felérnek a legnagyobb teológusokkal?

Cathy

A Közösség olyan iskola, amelyben a legkisebbek a tanítóink. Egyikük arca elevenen él emlékezetemben, és néha Kis Szent Terézével keveredik. A neve: Cathy.

Nagyon fiatalon került a Közösségbe. Elveszett gyermek, tipikus cesbroni figura, testét tizenhárom éves korában adta el először. A szeretetlenség tátongó ürje kísérti, és gyakran szörnyű krízisbe taszítja, amely az egész Közösséget mozgósítja. Éppúgy tud szeretetre méltó lenni mint utálatos, de mi elhatároztuk, hogy szeretni fogjuk.

Egy nap eltűnik, mindenhol keressük. Az Úr nagy irgalmában szintén: hajnali ötkor az autópályán van egy kamionban, a sofőr bekapcsolja a rádiót. Egy külvárosi állomás vallásos adást sugároz, egy ember a tékozló fiúról prédikál...

Testben is, lélekben is sokat szenved. Vele megtanuljuk, hogy a gyermekkori szeretethiány valóban halálos seb, amely megöli a testet és a lelket. Úgy látszik, hogy szeretetünk megoldást hoz az életére, de a javulásokat sorra visszaesések követik. A teljes megtérés lehetővé tenné a gyógyulást, de hogyan fogadja el a mennyei Atya jószágát az, akinek nem volt apja a földön? Sok mindenben hasonlít Edith Piafra, a párizsi utcák leányára: pazarlóan szétoszt mindent, amije van és önmagát is. Ugyanakkor a legnagyobb butaságokra is képes: tartozásokat, ügyvédi számlákat kell kifizetnünk régi ügyekért, amiket könnyen megismételhetne, ha „szabadon” lenne.

Aztán eljön a kegyelmek kegyelme, karácsony éjszakája, az angyal órája. Cathy válságos állapotba kerül, egy percre sem hagyjuk magára, éjjel is vele maradunk. Végül Philippe és Évelyne magukhoz veszik a hálószobájukba. Egy éjszaka nyílik az ajtó. Felébrednek, és bár nem látnak senkit, nyilvánvalóan érzik, hogy valaki áll az ajtó előtt. Erős rózsaillat tölti be a szobát. Légáramlat Cathy ágya felé, aztán mindenki visszaalszik.

Megrendítő, amit másnap reggel Cathy elmesél. Leírása alapján látogatója maga Kis Szent Teréz volt, beszélt hozzá, és megígérte, hogy nem fogja cserben hagyni. Ígéretét mindvégig megtartotta.

Ettől kezdve sem változott meg minden, egyáltalán nem, Cathy természete ugyanolyan nehéz és kiszámíthatatlan, egészségi állapota sem javult, de belsőleg kicserélték. Átadta magát Jézus szeretetének, Teréz írásait olvassa, és mindenki másnál jobban érti őket. Órákon át olvasunk, magyarázzuk a szövegeket. Rajong a régi imakönyvekért, főleg az áldozás előtti és a hálaadó imákat szereti. Amikor ágynak dől, elmélkedéseket, keresztutakat olvas fel nekem, és szentek történeteit, melyek könnyekig meghatják.

December 12-én, Chantal Szent Franciska ünnepén Párizsban voltam egy találkozon a karizmatikus megújulásért felelős püspökökkel. Cathy ekkor Pont-Saint-Esprit-i házukban élt. Félálomban láttam a haldoklását. Huszonegyedik születésnapja volt, és Teréz bizonyára eljött érte.

Távozása nagy fájdalmat jelentett számunkra, különösen Philippe-nek és Évelyne-nek, akik szülei lettek a Közösségben. Temetése napján vigasztalás várt ránk. Cathy mindenféle könnyező rózsákat ültetett velem Teréz tiszteletére, aki megígérte, hogy amikor az égben lesz, rózsasötöt küld a földre. Esett a hó, és a kápolna előtti rózsató december kellős közepén egy piros rózsát hajtott. Az ellenfényben készült fénykép a sápadt, téli napsütésben édes ígéretet sejtet, erőt a látszólagos vagy valódi emberi gyengeség mögött. Az Ige testté lett, eljött a gyengeségbe, hogy megkeresse és megmentse az elveszetteket.

Teréz közbenjárása egyáltalán nem meglepő, ez az eset csupán egy a sok közül. Számos hasonlóról tudunk, melyek általában ismeretlen nevekhez fűződnek: rabok, prostituáltak, reményvesztett emberek... Mások viszont híresek, mint Mimoun vagy Piaf. Edith Piaf minden nap térden állva imádkozott. Egy alkalommal Cerdanért könyörgött egy sorsdöntő boxmérkőzés előtt. A szoba megtelt rózsailattal, és Edith tudta, hogy Cerdan győzni fog.

Egy keresztény újság – a jelentet megelevenítő filmmel kapcsolatban – botrányosnak tartotta az Ég ilyen fajta közbelépését, és lényegében kétségbe is vonta. Valóban megbotránkoztató. Isten irgalma botrányos, és ez így van jól, mert ha igazságosan szeretne, ki lenne rá méltó? Ha nem szeretjük botrányos szeretettel azokat, akik elvetendő, akik elveszettek, akkor nem vagyunk keresztények, és nem vagyunk annak a Mesternek a tanítványai, aki így szólt a prostituálthoz: „Nem ítélek el”, és aki ezt is mondta: „... a cédák megelőznek titeket a mennyek országában.”

Égi születésének másnapján a következő levelet találtam Cathy iratai között:

Pont-Saint-Esprit, 1979. november 28.

Én Uram és én Istenem, Mindenem és
EGYETLEN REMÉNYSÉGEM

Drága Uram, könyörgöm, vedd magadhoz, egészen a szívedre, könyörgöm, tedd oly gyógyító és szeretettel teli kezdet a szívemre! Uram, nem tudok úgy élni ebben az életben, hogy le ne sűjtana a reménytelenség, Uram, Te jobban ismered a szívemet, mint bárki más ezen a földön, ismered határaitam és ismered erőmet, tudom és hinni akarom mindennek ellenére, hogy itt vagy a szívemben és egész életemben, és nem hagyod, hogy az ördög megsemmisítsen. Ó, Uram, könyörgöm, te MINDENT megtehetsz, Te MINDENHATÓ

vagy, akár ebben a pillanatban magadhoz vehetsz, és tudom, hogy megtisztítasz, hogy el tudjam viselni Dicsőségedet. Uram, tudom, hogy semmit sem érdelek, még azt sem, hogy már ebben az életben elhívtál, de tudom, hogy szeretsz, és tudom, hogy Szereteted igaz, mert Te tudod, hogy kit szeretsz, tudod, hogy sosem fogom tudni viszonzni Neked mindazt a szeretetet, amit adsz, és csak egyre messzebb kerülhetek Tőled. De látod, hogy Hozzád szeretnék tartozni, tudod, hogy egész lényemmel vágyom a szabadulásra, hogy csak Veled legyek. Ó, Jézus, Jézusom, SZERELMEM, kérlek, szólíts Magadhoz, égess el egy pillanat alatt, de ne tartson az a pillanat olyan sokáig, mint amilyen régóta élek, mert az már túl hosszú nekem.

JÉZUS, törj össze, semmisíts meg, égess el, és szoríts a szívedre! Üresíts ki mindenből, ami elválaszt Tőled, **AKARLAK, JÉZUSOM!**

Bocsáss meg, hogy nincs elég bátorságom tovább vállalni az életet, de nem veszítesz semmit, hiszen nem kérem, hogy bármit is elvegyél abból, amit akaratod szerint meg kell élnem, csak az időt. Annál rettenetesebb lesz a tisztulás, de biztos lehetek abban, hogy örökre melletted leszek, és hogy nem bántalak meg többé. Minél rövidebb ideig élek, annál kevesebbet állok ellent Neked. Uram, amikor látom, hogy valaki szenved, szeretnék könnyíteni rajta, pedig én semmi vagyok. Hiszem, hogy Te, aki maga a JÓSÁG vagy, atyai szíveddel nem tudod nem meghallgatni imámat. Uram, nem akarom magamat igazságod alá helyezni, mert nincs bennem semmi, ami igazolhatna előttem, nincs egyetlen jócselekedetem, nincs semmim, és nem is akarok semmit. Azt akarom, hogy Fiad drága Vére legyen egyetlen zálogom, egyetlen megigazulásom. Istenem, Szereteteddel és Irgalmaddal tekints rám, meg akarok pihenni a szíveden, és el akarom felejteni, nem akarom látni a szakadékot, ami lefelé húz és fojtogat.

SZERETLEK, URAM, ÉS SZÜNTELENÜL, FÁRADHATATLANUL EZT AKAROM NEKED MONDANI! Melletted akarok lenni, mert túl gyengének érzem magam erre az életre, még így is, hogy velem vagy, mert itt a földön az élet túl gyötrelmes és torz.

Tudom, hogy az Égben sokkal hasznosabb leszek mint itt; egész égi életemben imádkozni fogok azokért, akiket ismertem, ismerni fogom szenvedésüket, és fáradhatatlanul fogom őket hordozni. Uram, igazán hiszem, hogy beengedsz az Égbe, mert magamtól sosem tudnék bejutni, csak Te ajándékozhatod nekem, a szívemben levő kevés vágy nevében, és főleg gyengeségem nevében.

Uram, azt a kegyelmet kérem Tőled, hogy a testvéreknek adhassam mindazt a szeretetet, amit Neked szeretnék adni; kérlek, hadd égessen el a szeretet, add, hogy elhasználódjak a többiekért, és főleg azokért, akiket a legkevésbé szeretnek, akik a legkevésbé szeretetreméltók. Add, hogy szeressek, amikor nem érzem, hogy szeretnek, add, hogy szeressek, amikor lázadni akarok, add, hogy szeressek, amikor nem hiszek a többiek szeretetében. Add, hogy ne felejtsem el: minden sebem felemelhet, és fel kell hogy emeljen Hozzád. Semmi ne válasszon el Tőled, főleg ne egy teremtmény. Add, hogy meglássam a dolgok múlandóságát, és úgy éljek, mintha imámat már ma este meghallgatnád, mintha már ma este színed elé kellene állnom. Ó, Uram, add, hogy így legyen!

És Te, gyöngéd és kegyelemmel teljes Anyám, ahogy megsürgatted Fiad óráját a kánai menyegzőn, kérlek, könyörögj értem, én sem vagyok jobb a szolgálknál, akik hozzád fordultak, kérlek, hallgass meg Fiad Nevében, aki szenvedett és meghalt értem a Kereszten, s te ezt elfogadtad.

AMEN! AMEN! AMEN!

Cathy

IV. Alapok és szegletkövek

A cordes-i alapítás

Nehéz körülmények között kellett elhagynunk Valence-ot. Katolikus irányultságunk senkit nem zavart, éppen ellenkezőleg: az istentisztelet kifejezetten ökumenikus lett. Felettesem azonban nem nézte jó szemmel a közösséget ott, ahol egy lelkész házaspár is elég lett volna, legalábbis ez volt a hivatalos ürügy. Azt hiszem, hogy inkább a közösség karizmatikus stílusa zavarta.

Egyszer aztán közvetlen előjáróm hívatott, de nem a presbitériumba, hanem a pályaudvar melletti kávézóba. Nem sokáig beszélünk. A vasárnapi istentiszteleten résztvevők számáról kérdeztet, de nem fogadta el, hogy mindez a Szentlélek műve lenne. Csábításról beszélt, de máig sem tudom, mire gondolt. Majd hirtelen választás elé állított: „Vagy a közösség, vagy a parókia.” Azt válaszoltam, hogy a kettő egyáltalán nem zárja ki egymást, különösen most, amikor más próbálkozások is történnek a református egyházban, de ha választanom kell, akkor a közösség mellett döntök. Erre kezet fogott velem, és otthagytott. Néhány nap múlva visszakérték utolsó fizetésemet.

Emberi tévedés volt, amit talán helyre lehetett volna hozni. Készséggel megbocsátok neki, mert valójában az Úr tervét szolgálta. A hívek petíciót akartak benyújtani; Cadier esperes, aki nagyon szeretett, közbe akart lépni. Nem tartottam szükségesnek: kinyílt egy ajtó, nyitva kellett hagyni.

Nem volt könnyű új házat találni egyetlen fillér nélkül. Lehetőség kínálkozott. Thomas Roberts korábban ugyan ígért anyagi támogatást, de az összeg már nem állt rendelkezésére. Egy ajtó bezárult, és nem volt hol kopogtatni.

Ahogy az irodámban imádkoztam, megszólalt a telefon. A Község egyik jó barátja, Fernand Fritsch hívott, és elmesélte, hogy mi történt vele. Két idős, Szent Józsefnek elkötelezett apáca néhány más résztvevővel együtt meghívta a szent patrónusuk tiszteletére tartott misére, egy kis tarni tanyára. Teréz nővér, az elhagyottan álló cordes-i kolostor egykori főnöknője kéréssel fordult hozzá. A mise utáni ebéd közben előjárója kereste telefonon, és kérte, hogy minél gyorsabban találjon megoldást a kolostor sorsát illetően, különben rövid úton intézkednek.

Teréz nővér, aki már majdnem vak volt, nagyon éles belső látással rendelkezett. Meg volt győződve arról, hogy annyi áldozat, Isten annyi sok áldása után, a szekularizációs mozgalmak pusztításaiból annyiszor újjáéledt kolostor csak Isten dicsőségét szolgálhatja. A zárda fényképét egy Szent József-szobor lábához helyezte, s a következő imát írta rá: „Ez a kolostor éljen és éltesse!” A volt filozófia tanárnőnek volt érzéke a fogalmazáshoz.

Odanyújtotta a képet Fernand-nak: „Ön, aki annyi embert ismer, nem tud valakit, akinek hasznára lehetne?., Tagadó fejcsóválás. „Gondoltam ugyan rátok – mondta Fernand a telefonba –, de nektek túl nagy.” Tiltakoztam, biztos voltam benne, hogy egyszer sok helyre lesz szükségünk.

Akkor még nem tudtam, hogy épületek helyreállítása és fenntartása vagyonokba kerül, és hét ember számára – akkor ennyien voltunk – ez egyszerűen örültség.

Meglátogattuk Teréz nővért kis tanyáján. Isten embere volt, elszánt és energikus. Azonnal megértettük egymást, bár éreztem, hogy lesznek még bonyodalmak. Valóban: nem volt nála a kulcs, meg kell várni az ügyvédet, aki nem egyedül jön, hanem egy másik érdeklődővel. „De olyan nagy a kolostor, biztosan meg tudnak majd egyezni...” Máris megjelent a veszély.

Az épület annyira lepusztult állapotban volt, hogy a látogatás szomorú, sőt lehangoló lett volna, ha nem kísért volna végig a termeken a szentek érzékelhető közelsége. Ott helyben megállapodtunk. Szótlanul járkáltam, annyira meghatott ez a szellemi környezet, és egy nagyon világos belső felismerés, amit fennhangon ki is mondtam: „Itt lesz az anyaház.”

Fernand olyan magabiztosan beszélt, tárgyalt helyettem, hogy a másik vevőt megingatta. A megoldás: bérbeadás végső tulajdonátadással, rendkívül alacsony áron.

Mindenkit meglepett az események ilyen fordulata, kivéve Teréz nővért, akit induláskor nem találtunk. Edith javaslatára visszafordultunk, hogy megkeressük. Ahogy átmentünk az első helyiségen, erős tömjénillatot éreztünk. A volt főnöknő bizonyára visszament a kápolnába hálát adni, és tömjént éget. De a porlepte kápolnában nem volt senki. Az oltár fölött egy törött neonlámpákkal keretezett, kitárt karú Szűz Mária-szobor trónolt. Különös módon vonzotta tekintetünket. Hirtelen rózsailatra lettünk figyelmesek. Edith rámnézett, és a meglepetéstől tágra nyílt szemmel kérdezte: „Érzed amit én?” A jelenség többször egymás után megisméltődött, a Szentlélek kenete, Mária gyöngédsége örömmel töltötte el szívünket.

Teréz nővér a kocsinál várt ránk. Szinte vak szemével látta a láthatatlant.

Ezek az események később minden egyes alapításnál megisméltődtek. Az ígélet: minden felhőtlen, csodálatos ajánlatok. A hit próbája: minden meginog, úgy látszik, nincs kiút. A hit küzdelme: ima, böjt, bűnbánat, végül győzelem. A helyzet szinte varázsszóra megfordul, s minden nehézség eltűnik.

Jött tehát a próba. A nővérek kongregációjában történt jogi változás miatt már nem azok az apácák voltak a kolostor tulajdonosai, akikkel addig tárgyaltunk, így minden megkérdőjeleződött. Elmentem az országos elöljáróhoz, itt is szekularizációs szelek fújtak. Én gondviselésről beszéltem, ők üzletről: „Uram, járjunk a földön!” A ház árát 1 200 000 frankban állapították meg, amit a vevőnek készpénzben kell kifizetnie. Az apácák arra is megtanítottak, hogy manapság kölcsönt felvenni nyereség. A hivatásválság miatt a nővérek egyre magasabb átlagéletkora folyton növekvő anyagi gondot jelentett. „Még mindig tartja az üzletet?” – kérdezték. Alig volt mit ennünk. Magam előtt láttam a szomorú termeket azon az esős napon, a törött ablaküvegeket, a korhadt padlót, majd eszembe jutott a kápolna és a rózsailat. „Igen, persze, tartom” – feleltem.

Néhány perccel később már az utcán voltam. Próbáltam elterelni a gondolataimat a Bellecour téri könyvesboltokban, de két dolgot hiába próbáltam kivenni a fejemből: „egymillió kétszáz ezer” és „tisza örült vagy!”

Első adományként érkezett százegynéhány ezer frank, amit nemsokára követett a lyoni apácák levele. Előleget kértek a beköltözéshez, azzal a feltétellel, hogy ha a többi részletet nem fizetjük ki határidőre, elhagyjuk az épületet, s az elvégzett munkálatokért nem kérhetünk kártérítést.

Bárhová fordultunk anyagi támogatásért, nem kaptunk semmit. A postás már meg is hozta a második levelet az újabb határidővel. Válaszolnom kellett, de nem tudtam magam rászáni. Eljött a kétség órája. Fel-alá járkáltam az irodámban, és az Eget faggattam: „Istenem, egymillió kétszáz ezer! Hogy fogod csinálni?”

Ekkor érkezett Edith Fritsch, kivette a kezemből a levelet, és kért, hogy menjek utána. A nagy, porlepte kápolna egyik sarkában Szent József-szobor állt. Edith a lábához tette a levelet, s olyan szavakat intézett hozzá, melyek számomra akkor még meglehetősen furcsán hangzottak: „Szent József, te gondot viseltél a gyermek Jézusra, rád bízunk ezt az ügyet, és tudjuk, hogy mindent elrendezel.” Azután felém fordult, és kijelentette: „Most már ne aggódj, kézbe vette az ügyet.”

Nem sokkal később Teréz nővér meglátogatott minket. Elmondtam neki aggályaimat, amelyek Szent József szíves közbenjárása ellenére sem szűntek meg. Az apáca így biztatott: „Elmesélem magának, hogy mi történt a kolostorral 1901-ben. Ismeri az állam és az egyház

szétválasztására vonatkozó törvényt: a polgári hatóságok elkoboztak minden kolostort és intézményt, amelynek nem volt elismerten közérdekű rendeltetése. Cordes-ot is sújtotta a törvény, és kineveztek egy likvidátort. A nővérek mindent összecsomagoltak, és halálos szomorúsággal várták a kilakoltatást. Az akkori főnöknő szentség hírében állt. Egy éjjel álmot látott: a kolostort látta, fölötte fekete felhőkkel és cikázó villámokkal. Egyszer csak megjelent előtte a kápolnabeli Szűzanya, és így szólt hozzá: »Ne féljetek semmitől, elküldöm hozzátok segítőmet.« Ezután egy fekete aktatászkás embert látott, ahogy végigment a kolostor kapujához vezető sétányon, és meghúzta a bejárati csengőt. Másnap tényleg megszólalt a csengő. A kapuban az álombeli ember állt, és bemutatkozott: »Castres-i üzletember vagyok, hallottam a gondjaikról, és azért jöttem, hogy megvédjem érdekeiket.« Majd pert indított az államtanácson, és megnyerte.”

Teréz nővér szép mosolyú arcáról bizalom sugárzott: Istennek megvannak az eszközei, most is közbe fog lépni.

Alig merem leírni a következőket, olyan hihetetlennek tűnhet, ami akkor történt, de végülis semmit nem tesz hozzá az igazsághoz, és nem is vesz el belőle. Isten Cordes-ba szánt minket, az albi érsek szárnyai alá – efelől semmi kétségünk –, s a cél érdekében megtette a kellő lépéseket.

A Teréz nővér által elmesélt történet a legapróbb részletekig megisméltődött. Megjelent egy ember fekete aktatáskával, és ugyanazokat a szavakat mondta: Castres-ból jött, hallott a nehézségeinkről, és szeretné megvédeni az érdekeinket. Amit nagy sikerrel meg is tett. Szakértőket és építészeket rendelt ki, akik – tekintettel a helyreállításhoz szükséges munkálatokra – új árat állapítottak meg a kolostorra, és egy tágas, de omlásveszélyes épület árára csökkentették, négy éves haladékkal.

Gyógyító hivatás

A Közösség gyógyító hivatása csírájában kezdettől fogva megvolt, még mielőtt orvosok csatlakoztak volna hozzánk. Ennek oka egyszerű és logikus: a Lélek az Egyház szívébe vezetett minket, az Egyház pedig mindig is gyógyított és tanított, hiszen ez az a hely, ahol bűneinkből kigyógyulhatunk. A bűn következménye a betegség és a halál, s ahogy az apostol mondja: a halál a legvégső ellenség. Nem élhetünk nyugodt lélekkel a bűn és a bűn gyümölcseinek közelségében. Igaz, a szenvedésnek hatalmas értéke van, visszafordíthatjuk az ellenség fegyverét, és felhasználhatjuk ellene, de ezt nem tudja mindenki megtenni.

A feláldozott Bárány egyben Júda Oroszlánja is, és győzött, ahogy a Szent Péter téri obeliszk felirata mondja: *Vicit Leo de tribu Juda*.

A beletörődés nem keresztény lelkiület, a felajánlás igen. A szenvedés, a betegség és a halál láttán, a bűn szörnyűségével szemben a kereszténynek fel kell ajánlania önmagát. A felajánlás több a szenvedésnél.

A megújulás kezdetén elhangzott számtalan prófécia közül az egyik arra hívott minket, hogy nyissunk orvosi rendelőt. Még a helyet is meghatározta: nem Albiban, ahogy az ésszerűség diktálta volna, hanem Castres-ban. Megbíztuk hát kis közösségünk egyik barátját, hogy tanulmányozza az ottani lehetőségeket.

Nem voltak gyors sikereink. Kallódó, többnyire nagyon sebzett embereket fogadtunk. Gyógyulások ritkán történtek, de hitünk töretlen maradt. Bízattak az Egyesült Államokban szerzett tapasztalatok is. Gyakran gondoltam barátainkra, Georges-ra és Georgiára, az amerikai házaspárra. A férj, a volt Puerto Ricói bandafőnök a sötét Brooklyn szívében teljesen kigyógyult a bűnből és a kábítószerből David Wilkerson és munkatársai imájára. Felesége, aki orosz származású ápolónő volt, önmaga felé fordította az injekcióstút. Valóságos roncsként vitte el egy barátnője Kathrynne Kuhlmann gyógyítószolgálatára. A

csoda egy pillanat műve volt, testileg és pszichikailag is azonnal felépült. Máig őrzöm e két sugárzó arc emlékét, Isten hatalmának tanúit.

Elkezdünk hát hetente egyszer, éjjeli imában gyógyulásokat kérni az Úrtól. Tíz éve imádkozunk, de csak a nyolcadik évtől mutatkoztak gyógyulások nagy számban. A lelki növekedés és az előkészítés feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a Lélek maradandó munkát végezhesen.

„Imádkozzam lélekkel, de imádkozzam értelemmel is” – mondja Szent Pál, s szerintem ez a hozzáállás a helyes. Könyörögtünk a Lélekhez, mindent tőle vártunk, de amikor orvosok léptek be a Közösségbe örültünk, hogy a tartalmat tekintve hagyományos módon, ugyanakkor valóságos apostoli szolgálatként gyógyíthatunk.

Elérkezett a nap. Éppen elhatároztuk, hogy Provence-ban alapítunk, amikor Coffy püspök atya, aki szerette volna, ha egyházmegyéjében maradunk, felajánlott egy házat Castres közelében: a Szent Péter-kastélyt. Rögtön átkereszteltük Szent Lukácsra, a szeretett orvos és az Apostolok Cselekedetei szerzőjének tiszteletére.

Szükségünk volt még egy épületre Castres-ban is, ahol a rendelő mellett egy kápolnát is berendezhetünk – valóságos főhadiszállást a városban. A Gondviselés működött, mint mindig, amikor hozzá folyamodunk, többek között a párizsi Emmanuel Közösség testvéreiren keresztül.

Az ütött-kopott épületet hamar rendbe hoztuk. Amikor leszedtük a tapétát, megláttunk egy felragasztott újságot, amely a századforduló óta őrizte üzenetét: beszámoló a gyilkos Pranzini kivégzéséről, akiért Teréz önfeláldozóan imádkozott, és aki a legvégső pillanatban megtért. Az irgalom találkozási... mi sem természetesebb egy orvosi rendelőben!

Thomas Roberts egyszer azt mondta: „Mindig felismered azt az embert, aki a kereszt lábánál tört meg.” Szavainak igazságát nem fogtam fel azonnal. Később azonban, amikor betegekkel kezdünk foglalkozni, megértettük: aki a kereszt lábánál áll, annak szíve szelíd és alázatos, a szenvedőhöz nem lehet másképp közeledni.

A gyógyítás terén minden felismerésünket a keresztből nyertük, mert az ember a kereszten van, akár elfogadja, akár nem. A Közösség a szenvedésen keresztül – legyen az legkisebb, legsebzettebb testvérünk szenvedése – fedezi fel az igazi antropológiát: az embert Isten tekintetében, a szeretett teremtményt, akit Isten nem hagyott magára a gonosz hatalmával szemben. Ez éppen ellenkezője a tudományos vagy irracionális determinizmusba zárt ember-képnek. Isten mindig közbelép, de a maga óráján.

Példaként szeretnék elmesélni egy esetet, amely nagy hatással volt induló közösségünkre. Csak néhány hónapja költöztünk Cordes-ba, amikor egyik barátnőnk és egy lelkész özvegye egy teljesen reménytelen állapotban lévő fiatal férfit hozott. Rettenetes dolog „gyógyító” hírében állni, mert egyedül Jézus gyógyít, és úgy, ahogy Ő jönnek látja, az Ő útjai nem a mi útjaink. Rettenetes, amikor reménytelen esetekkel jönnek hozzánk, és mindent tőlünk várnak. Kedvünk lenne azt mondani: „Forduljatok Jézushoz!”

Pierre-Étienne szüntelenül járkált, hátratett kézzel, lehajtott fejjel. Szinte lehetetlen volt kapcsolatot teremteni vele. A kábítószerrel végérvényesen tönkretette magát. A pszichiáter súlyos hallucinációs pszichózist, vagyis gyógyíthatatlan betegséget állapított meg.

Kárhozottak jajveszékelésére emlékeztető ítélet. Tanácstalan voltam, nem tudtam mit csináljak, mit mondjak. Mintha kiút nélküli pokolba zárták volna a szerencsétlen fiút. Nem tehettem mást, csupán kértem, hogy nyíljon meg Jézus előtt, mondjon igent Jézusnak. De bozontos haja mögül csak ennyi hallatszott: „Nem tudok... nem tudok...”

Egy hét múlva egyedül visszajött. A kegyelem működött: „Igent mondtam Jézusnak, de igazából semmi nem változott. Csak éreztem, hogy béke van ebben a házban, ezért jöttem vissza.”

Egy reggel a kertben ültem, Pierre-Étienne odajött hozzám. Azt mondta, hogy nem bírja tovább, túlságosan szenved, hallucinációi elviselhetetlenek. Éreztem is a benne működő negatív erőket, a halál hatalmát, akit az Evangélium démonnak nevez. Úgy éreztem, gyenge vagyok ahhoz, hogy szembeszálljak vele.

Ebéd előtt zsoltárokat szoktunk énekelni, de akkoriban még kötetlen imákat mondtunk, mindig mást. Aznap a Lélek ihletésére nyelveken énekeltünk, békességgel és erővel; az egység jeleként önkéntelenül megfogluk egymás kezét. Isten közöttünk járt, hatalommal és kimondhatatlan gyöngédséggel. Pierre-Étienne – ahogy később elmesélte – úgy érezte, mintha léket ütöttek volna a feje tetején, és jóleső, egész lényét megújító áramlás töltötte el. Azonnal meggyógyult.

Másnap énekpróbát tartott, megtanította nekünk André Gouzes Credóját. Ahogy láttuk, milyen biztonsággal vezényel, a legkisebb árnyalatokat is érzékelve, annyira meglepődünk, hogy nem tudtuk megállni, hogy ne nevéssünk örömlünkben. Ma, tíz évvel később ő az egész Közösség liturgia-felelőse.

Gyógyulása megerősített minket a kudarc nehéz pillanataiban. Már az első időkben tehetetlen tanúi voltunk emberek pusztulásának, akik számára az öngyilkosság maradt az egyetlen kiút. Számon kérni Istentől? Nem, inkább önmagunktól: mit tettél testvéreddel? Tudjuk, hogy mindaz, amit a gyógyítás terén tehetünk, csepp a tengerben. Ám ha ezt a keveset nem tesszük meg, felelősek leszünk Isten szeretett kicsinyeinek haláláért. Az egy csepp víz megsokszorozódhat, ezért a Szent Lukács-házban nem csak a betegeket fogadjuk, hanem szemináriumokat is tartunk egészségügyi dolgozóknak, lelki gondozóknak.

Meg kell értenünk, hogy Isten nem varázsló. A gyógyulás összefügg Isten köztünk élő országának terjedésével. Minél inkább az Ő jelenlétében élünk, annál inkább túlcsoordul szívünkben az ima, s a nyilvánvaló jelek megsokszorozódnak.

„Menjete, gyógyítsátok meg a betegeket, támassátok fel a halottakat, tisztítsátok meg a leprásokat, üzzétek ki a gonosz lelkeket!” (Mt 10,8)

Eszkatológia

Jézus nem jön vissza! *Eljön* dicsőségben! És országának nem lesz vége.

Ez nem szójáték; egészen más Krisztus visszajöveteléről vagy eljövételéről beszélni. A visszatérés a biblikus nyelvben és a mindennapi beszédben is megfordulást, egyfajta megtérést jelent, mint például a tékozló fiú esetében. Mintha Istennek meg kéne bánnia a rossz tréfát, hogy magunkra hagyott bennünket! A visszajövetel feltételezné, hogy eltávozott, eltűnt a magasságból felkelő Nap, miután ránk ragyogott. Mint amikor egyik-másik közismert színész vagy regényhős néhány éves szünet után újra felbukkan. Jézus azonban ezt ígérte: „Én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.” Tehát nem ment el, nem kell visszajönnie.

Sem az Írásban, sem a liturgiában nincs szó visszatérésről. Konszekráció után a Szentírásbeli *Mara natha*-ra utalva ezt mondjuk: „Hittel valljuk feltámadásodat, amíg el nem jössz.” Nem pedig „vissza nem jössz”, ami szinte káromlás lenne, hiszen Jézus jelen van a kenyérben és a borban.

Honnan jön a visszatérés fogalma? Azt hiszem, fontos, hogy feltegyük ezt a kérdést. Eljövételről vagy visszatérésről beszélni két különböző világnézetre, és főleg egészen más üdvösségtörténet-nézetre vall.

Kétféle nézet: az egyik a világot véglegesen elveszettnek tekinti, és ítéletét várja a tűzben; az embernek egyáltalán nem áll módjában megváltoztatni a dolgoknak ezt a rendjét. E pesszimista, s gyakran fundamentalista hozzáállás szerint ennek az Írások által előre meghatározott időszaknak egyedül Krisztus *visszatérése* vet véget, aki mintegy „leköszönve”, a világ kormányzását az evilág fejedelmére hagyta. A másik nézet ennél derülátóbb: nagyobb

befolyást tulajdonít az embernek – esetleg mindent tőle vár –, és hangsúlyozza, hogy nem kell nekünk, „galileai férfiaknak” égre emelt tekintettel másnapalan tétlenségben várakoznunk. Amikor Jézus elment, ránk hagyta a ház – értsd Isten országa – kulcsait, és igyekeznünk kell, hogy nagy *visszajövelekor*, a Lélek nagy estéjén meg legyen elégedve munkásaival, akik gyümölcsöztették örökségüket.

Az Emberfia eljövele

A két nézet közül egyik sem helytálló, egyik sem felel meg teljesen az Írásnak és az Egyház tanításának.

Izrael mindig is várta a Messiás eljövetelét. A zsidó nép ma kiléte felől tanakodik: lélek, hatalommal felruházott emberfia, vagy ország? De az ország már itt van, a földi ígéretek beteljesedtek. Lélek hát? Vagy ember? A zsidók töprengése rávilágít a Messiás, a Megváltó Krisztus valamennyi dimenziójára: Testről, Fejről, Lélekről kell beszélnünk, más szóval felül kell vizsgálnunk a jelenlét-távollét létmódot, és nem szabad könnyű manicheizmusba zárkózunk. A misztikus Test fogalmát az utóbbi időben túlságosan elhanyagoltuk, de szerencsére újra előtérbe kerül, hogy „fel tudjuk ismerni a testet”. Ez már egy új, egészséges eucharisztikus lelkület gyümölcse.

Hová tették az én Uram testét?

- 1.) „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40)
 „Ti Krisztus *Teste* vagytok, s egyenként tagjai.” (I Kor 12,27)
 „Ő a *Testnek*, az Egyháznak a Feje.” (Kol 1,18)
 „...testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, *Testének*, az Egyháznak a javára.” (Kol 1,24)
- 2.) „... ezt mondta nekik: Vegyétek és egyétek, ez az én testem!” (Mt 26,26)
 „... mert aki csak eszik és iszik, anélkül, hogy megkülönböztetné az *Úr Testét*, saját ítéletét eszi és issza.” (I Kor 11,29)

Két csoportba sorolható, elmélkedésünkhöz rendkívül hasznos idézetek. Krisztus kétféle módon van jelen, teljesen kézzelfoghatóan, egészen az idők végezetéig. Így értjük meg azt a kétfajta éhséget, amely a szentek szívét égeti, s amelynek legalább meg kellene érintenie minden egyes hívőét is. Éhezik az Eucharisziát, és vágnak rá, hogy minden nap magukhoz vegyék, mert eszkatológiai távlatban bármelyik nap az utolsó lehet. És éheznek arra is, hogy szeressék a szegényeket, nekik szenteljék életüket akár a legvisszataszítóbb szolgálatokban, mert minden sebben, minden egyes fekélyben felismerik Krisztus Testét.

Jézus egyik *ipsima verba*-ja, ahogy az egyházatyák is mondták: „Amikor testvéredet látod, Istent látod.”

A sírhoz futó Mária Magdolnával együtt valamennyiünknek ezt kellene kérdeznünk: „Hová tették az én Uram testét?” Jézus azonban elutasítja: „Ne tarts vissza, ne érints meg!”

Magával ragad minket az élet dinamikája; azt hiszem, hogy enyém, amit kerestem, de el kell engednem, és tovább kell keresnem, máshol. Ez már a várakozás dinamikája.

Az eucharisztikus ájtatosság, vagy a társadalom számára hasznos cselekvés nem elég. Az Eucharisztia éhséget okozó kenyér, a bennünk lakó Isten hívja Istent. Egyre erősödő vágyakozás Isten szíve után, várakozás, s egyfajta hiányérzet. A jócselekedetéről, feltéve, hogy túlcserélhető szeretetből fakadnak, s nem csupán emberi tettek, hamar kiderül, hogy nem tudják kielégíteni az igazság, a béke és a teljesség utáni vágyunkat. Gyakran csak cseppek a tengerben, s arra indítanak, hogy még buzgóbban imádkozzuk: Jöjjön el a te országod!

A „már igen” és a „még nem”

Foglaljuk össze az eddigieket: Jézus nem jön *vissza*, mivel köztünk van. Jelenlétét azonban, mely teljes közreműködésünket és erőfeszítésünket igényli a liturgiában és a szeretet-szolgálatban, fájdalmasan éljük meg. Igaz, hogy a sánták járnak, a süketek hallanak, a holtak feltámadnak, de csak kivételes esetben, amely még beteljesedésre, véglegességre vár.

Minden kórházi dolgozó tudja, hogy Isten országa még nem érkezett el, s erőfeszítéseik az emberi lét megjavítására talán Isten országa felé irányulnak, mégsem építik azt fel. Rettenetes ez a „még nem”, felráz tompultságunkból, s elhatárol minket minden olyan ideológiától, amely a világ megvátózását, javulását ígéri. Ez nem defetizmus, s nem állítjuk az embert megoldhatatlan dilemma elé. Ellenkezőleg! Teljes mértékben felszabadul az idő és a történelem alól, hogy még hatékonyabb lehessen az időben és a történelemben, melyet egyedül az Úr épít, és Ő adja meg igazi értelmét: az egész emberiség megváltását.

Létfontosságú ez a feszültség a „már igen” és a „még nem” között: földhöz köt, ugyanakkor kimozdít; emlékeztet arra, hogy Ábrahám, a vándorló arameus, valamint a földet uráló Ádám és Dávid gyermekei vagyunk.

A Lélek és a Menyasszony

Igaz, ezt az álláspontot nem mindig értjük és nem mindig éljük. Pedig eszkatológiai szempontból ez a legkiegyensúlyozottabb, s ez lenne a leghelyénvalóbb a katasztrófizmusra hajló karizmatikus vagy a vészpróféciákat vizsgáló protestáns körök, és azon katolikusok számára, akik túl nagy jelentőséget tulajdonítanak az egyéni kinyilatkoztatásoknak.

Ez az álláspont akkor helyes, ha az Egyház tanításának része (most nem vesszük sorra a történelem folyamán elhangzott pasztorális figyelmeztetések hosszú listáját a világvégéjövendölések, a millenarizmus, a túlfűtött prédikációk stb. ellen), és hiteles lelki élet gyümölcse.

Miért beszélünk erről a témáról? A válasz egyszerű. Azért, mert a megújulásban a Lélek az érdeklődés középpontjába állítja ezt a kérdést. A Szentlélek kiáradása a világra szorosan összefügg annak történelmével, különösen a történelem befejeződésével. Azt mondhatnánk, hogy minden Lélek-támasztotta megújulás – maga a Zsinat is – az Egyház történelmi haladását mozditja elő. Így minden alapítói hivatást eszkatológikus célzatú, reformáló és megszentelő hivatásként lehet értelmezni, mely az Egyházat küldetésében beteljesülésre segíti. Mert az Úr szeplő és ránc nélkül szeretné látni Menyasszonyát.

Az eszkatológia-érzék annak a tapasztalatnak a gyümölcse, hogy az Úr szereti egyházát és gondoskodik róla; hiánya a lelki élet súlyos fogyatékoságára vall. Milyen gyakran hallunk ilyen kijelentéseket: „Az Egyház történetének a legelején vagyunk, még csak most kezdjük el.”, vagy „Nekem mindegy, hogy Krisztus egy év vagy kétezer év múlva jön el.” A II. Vatikáni Zsinat így kezdi egyik nyilatkozatát: „Ezekben az utolsó időkben...” Ezzel a Szentírásra utal, mely szerint a Fiúnak az Atyától kapott küldetése ezekre az utolsó időkre vonatkozik.

Az egész teremtés sóhajtozik és epekedik a teljes kinyilatkoztatás, az apokalipszis (szó szerint „leleplezés”) után, minket pedig hidegen hagyja? A Lélek vajon nem csatlakozna lelkünkhez, hogy vele együtt sóhajtozzon örökségünk teljessége után, melynek még csak az előlegét birtokoljuk? A szülési fájdalmak elfeledtetnék velünk a szülést? Ahogy II. János Pál mondja, új adventet élünk, a végleges karácsonyt várjuk. Az advent igazán kifejező szó: benne van a közeledés, a felbukkanás, az eljövétel, az esemény. Ő van, volt és eljövendő.

Izrael misztériuma

„A zsidók története úgy kersztezi az emberiség történelmét, mint a gát a folyót, hogy szintjét megemelje.”

Léon Bloy

„Azokban a napokban egyetlen zsidó ruhája szegélyét tíz különböző nyelvű ember fogja majd meg, és kéri: Hadd menjünk veletek, mert hallottuk, hogy veletek van az Isten!”

Zakariás 8,23

Manapság az Egyházban teljesen természetes, hogy egy kongregáció az iszlámért való imának szenteli magát. A zsidó népért, ahogy mi mondjuk „megvilágosodásáért” való imádság azonban sok kérdést vet fel, gyakran csak megütköző vagy csodálkozó „miért”-et. Számomra nincs más válasz, mint a távoli gyermekkoromban gyökerező bizonyosság, amire apám tanított minket: „Izrael Isten szeme fénye”. A náci pokolból jött vissza, ahol a démon megmutatta antiszemita arcát, ami a kiválasztottság visszája. Izrael sorsa az üdvösségtörténet szerves része.

Egyre többször kérnek minket, hogy beszéljünk Izrael misztériumáról, tanítsunk héberül, mutassuk be az ó- és újszövetségi szövegek zsidó szemléletét. Izrael földjének bibliai útjai egyre több Lélekben megújult keresztényt vonzanak, hogy felfedezzék az ötödik, a „hús, vér, kő, világosság” evangéliumát. Tények, melyek megerősítik a karizmatikus megújulás profetikai dimenzióját az eszkatológia felfedezésében, amely az ökumenizmus igazi távlata: „A Lélek és a Menyasszony hív: Jöjj el! Múljon el e világ, jöjjön el a te kegyelmed, és te leszel mindenkiben minden.” (levél Diognétoszhoz) A Lélek lángra gyújtja szívünkben az egység vágyát: várva várjuk, hogy kiengesztelődjenek az egymástól elszakadt tagok, és újra egyek legyenek, egy legyenek.

„A kettőt egygé forrasztotta” (Ef 2,14): a zsidókat és az új keresztényeket. Az Atya szívében a két fiúnak egy az otthona. Azért létezik az Egyház misztériuma, mert előtte már létezett Izrael misztériuma. A kiválasztottság misztériumát éppúgy nem lehet megmagyarázni, ahogyan a szerelmet sem. A népek felkelnek az Énekek énekének leányaival, és azt kérdezik Istentől: „Mivel különb a te kedvesed?” Mivel különb Izrel mint nép, mint nyelv, mint fajta, mint föld? Megannyi téves kérdés, melyekre csak egy válasz van: „Szerelmesem az enyém, és én a szerelmesemé vagyok.” „Erős a szerelem, mint a halál”: erős, mint a halál Gósenben, Babilonban, a Maszadában, Auschwitzban. Vajon tévedne az izraeli Szűz, amikor Lélekkel eltelve énekl: „Gondjába vette gyermekét, Izraelt, megemlékezve irgalmáról, melyet atyáinknak, Ábrahámnak és utódainak örökre megígért.” Isten Izraellel kötött szövetségét nem lehet generációkban számolni, mert örökkévaló. Jól látja ezt Zakariás (nevének jelentése: „Isten megemlékezik”); elmerül üdvösségünk misztériumában, mindenek előtt Izrael misztériumában, s így énekel: „Áldott az Úr, Izrael Istene, mert meglátogatta és megváltotta népét!”

Sokan szembeállítják az Ó- és az Újszövetséget, félreteszik Izrael valóságát, mintha az Egyház eltörölte volna, visszaélve az „Isten igazi Izraelje” jelzővel. Mintha a fiatalabbik testvér, miután végignézte bátyja legyilkolását, magának követelné az igazi Izrael címet. Nem, az Úr soha nem rekeszt ki, Ő gyarapít! Nem csak megőrizte szövetségét Izraellel, hanem kiterjesztette mindazokra, akik elfogadják a „történelem központi zsidóját”, és ráoltatnak a szelíd olajfára. Rajta keresztül áramlik az éltető nedv, „az üdvösség a zsidóktól ered” (Jn 4,22).

Szent Pál beszél először Izraelről, mint az Egyház misztériumával egylényegű misztériumról: „Nem szeretnék benneteket tájékoztatlanul hagyni, testvérek, e titok dolgában, nehogy egyéni véleményetekre hagyatkozzatok. A megátalkodottság csak részben érte Izraelt, amíg a pogányok teljes számban meg nem térnek, akkor majd egész Izrael elnyeri

az üdvösséget az Írás szerint.” (Róm 11,25) Sorsközösség köti össze a népeket és Izrael egészét. Ami Izraellel történik, az kihat az Egyház életére is. A példabeszédbeli fügefában szívesen látom a zsidó népet: akár csupasz, akár rügyezik, biztosan jelzi a világ üdvösségtörténetének évszakováltozásait. Jézus figyelmeztetett bennünket, hogy Jeruzsálemet mindaddig lábbal tiporják a pogányok, míg idejük be nem teljesedik, és be nem lépünk az utolsó időkbe. Márpedig a népek pontosan tizenkilenc évszázadon át lábbal tiporták Izraelt, 70-től 1967-ig, a hatnapos háborúig, amely civilizációvégi hangulatban bolygatta fel a világ gazdasági és politikai rendjét.

Aquinói Szent Tamás az Énekek énekének kommentárjában Izrael visszatérését az Egyház és a kereszténység utolsó korszakaként látja, amiről Jacques Maritain így ír az *Izrael misztériumá*-ban: „A jelenlegi helyzetben úgy gondolhatjuk, hogy ez a korszak először az újkori humanizmus felszámolását hozná...” Mert ha az Írás azt tanítja, hogy az üdvösség a zsidóktól ered, arra is rámutat, hogy egyszer a mostaninál is nagyobb teljességet nyer az Egyház Izrael népétől.

Olvassunk el még egy részt a Rómaiaknak írt levél 11. fejezetéből: „Kérem tehát: Azért botlottak meg, hogy elessenek? Egyáltalán nem. Vétkükből inkább üdvösség fakadt a pogányoknak, hogy vetélkedésre sarkallja őket. Ha mármost vétküek gazdagítja a világot, és megfogyatkozásuk nyereség a pogányok számára, mennyivel inkább az lesz majd teljes számuk. Nektek, pogányoknak pedig azt mondom: Mint a pogányok apostola, nagyra tartom szolgálatomat, hátha vetélkedésre sarkallom véreimet, és néhányukat elvezetem az üdvösségre. Mert ha már elvetésük megbékélése a világnak, mi más lesz fölvetelük, ha nem élet a halálból?” (Róm 11,11-15)

Fölvétel, feltámadás a halálból: hatalmas, fényes távlatot nyitó szavak. A fölvételt Szent Jeromos a Vulgátában *assumptio*-val fordítja: felemeltetni Istenhez, a dicsőség teljességében. És honnan jön ez a dicsőség, ha nem húsz évszázadnyi szenvedésből, vándorlásból, ködből és sötétségből, s abból az égő áldozatból, amikor hatmillió bárányt hajtottak mészárszékre egyedül származásuk miatt, melyet Isten mindörökre megáldott. Hatmillió lélek, akinek része van a megfeszített Krisztus dicsőségében. Mert ha szenvedésüknek nincs megváltó ereje, akkor Isten nem atyáink Istene, és nem az ígéretek Atyja. Izsák életben maradt, mert Isten maga gondoskodott az áldozati bárányról Fiában, és ha a zsidók nem tartoznak Krisztus Testéhez, aki ma is haldoklik, ugyanakkor kinyilvánítja feltámadásának erejét, akkor Istennek nincs joga ezt mondani: „A szemedre vetem, hogy elfelejtetted első szerelmedet.”

Izrael egész történetét, és végső soron minden lelki utat a száműzetés és a visszatérés szavakba lehet foglalni. Képtelenség, hogy egy keresztény, aki jártas a Bibliában és Isten barátja, annyira félreismerje az isteni pedagógiát, hogy megtagadja Izraeltől a végső visszatérés lehetőségét. Magától értetődik, hogy a szenvedés gyökeres változást szülhet. Herzl, a „társadalmi” zsidó, megrendülve övéi szenvedésén, emberi megoldásokat keresett a zsidó kérdésre: asszimiláció, tömeges kikeresztelkedés. Chouraquei azt meséli róla, hogy Húsvét és Pünkösöd között prófétaláz szállta meg: ebből született a zsidó állam eszméje. Kevesen voltak, akik egészen Herzl haláláig hittek, aki mint Mózes, csak messziről látta az Ígéret Földjét. Azonban nem Herzl volt Izrael állam igazi alapítója, hanem a nemzetek, akik a holokauszttól elszörnyedve 1948. május 14-én megszavazták a zsidó állam létrehozását. Azon a napon a világ összes katolikus templomában felolvasott evangéliumi ígerész Jézus Jeruzsálemről szóló, fent említett jövendölése volt, és a világ összes zsinagógájában Ámosz könyvét idézte a *háftóra*:

„Azon a napon
felállítom Dávid roskadozó sátrát,
repedéseit kijavítom,
romjait felépítem,

helyreállítom, hogy olyan legyen,
mint hajdanában volt. (...)
Népemet, Izraelt helyreállítottam:
fölépítik a romba dőlt városokat,
és bennük laknak,
szőlőskerteket ültetnek, és isszák a borát,
kerteket telepítenek, és eszik a gyümölcsöt.
Letelepítem őket földjükre,
soha többé nem tépik ki őket földjükből,
amelyet nekik adtam,”
– mondja az Úr, a te Istened.

A földet, amit az Úr adott nekik, birtokolta az összes zsarnok és világhódító birodalom, kezdve a rómaiaktól, a kemény török uralmon és a jeruzsálemi kereszties királyokon át egészen az angolokig.

A lakóit tűzzel emésztő Szentföld menedéke volt az arabkeresztényeknek, akiknek egy része – Jacob Willebrand atya szerint – még a legelső zsidókeresztények, muzulmánok, volt rabszolgák, törzseik szerint Izsák- és Izmael-ági beduinok, s a századok során az üldöztetések elől Száfedbe és Jeruzsálembé menekült ortodox zsidók leszármazottai.

Olyan ember-anyag, amiből Isten modellt tud gyúrni az egész emberiség számára. Miért lennének bűnbakok az események marxizáló olvasatában? Szenvedéseik ennél többet érnek! Ha hiszünk Ábrahám valamennyi gyermekének egységében, először is meg kell szabadulnunk az antiszemizmustól, de a dolgok világi szemléletétől is. Nem az a dolgunk, hogy állást foglaljunk az egyik fél mellett, kijelentve a másik bűnösségét, hanem az, hogy felismerjük az idők jeleit, és imádkozzunk Jeruzsálem békéjéért. „Testvéreim és barátaim miatt könyörgök: jöjjön el neked a béke!” (Zsolt 122,8) Mert testvéreim, barátaim boldogsága – legyenek keresztények, zsidók vagy muzulmánok – Jeruzsálem békéjétől függ. Izrael történelmi földjéhez való jogosultságát általában vétkessége miatt vitatják, ami persze igaz, de nem a mi dolgunk, hogy hibáit számon tartsuk. A Messiás minden ős e bűnös volt, beleértve a Messiás-Király legszebb előképét, az új teremtés énekmesterét, Dávidot is. Jákob, a bitorló, egyetlen átküzdött éjszaka alatt Izrael lett.

Izrael népe ezt az éjszakát éli, s mi azt kérdezzük tőle: „Őr, hol van a hajnal?”

Hogyan ismerhetné el a másik létezését az, akinek létezését nem ismerik el? Pedig Izrael földje a valóság lényegi része: a kinyilatkoztatás és a megtestesülés színhelye, az a hely, ahol az Ige testté lett egy zsidó leány testéből.

Ott várja a kinyilatkoztatás népe a megtestesülés népét.

Utószó a magyar kiadáshoz

A könyvben végig a Júda Oroszlánja és Áldozati Bárány név szerepel, hiszen csak 1991 Pünkösdjén lettünk Nyolc Boldogság Katolikus Közösség (Communauté des Béatitudes). A változás legalább akkora meglepetést keltett, mint az eredeti választás. Miért is volt rá szükség?

A Közösség egyre több országban hoz létre alapításokat, s tudatosult bennünk, hogy a francia modellt nem „exportálhatjuk” Zairébe, Peruba vagy Új-Kaledóniába, mindenütt alkalmazkodnunk kell a helyi emberi, kulturális, egyházi viszonyokhoz.

A Júda Oroszlánja és Áldozati Bárány helyett több országban korábban is más nevet („Bárány Közössége”) kellett viselnünk. Afrikában az oroszlán csak állatnév, egy szellem inkarnációja, angolszász területen több szekta viseli a misztikusan csengő Júda Oroszlánja nevet, az arab országokban és Izraelben pedig nyílt kihívás lenne az eredeti elnevezés.

A 80-as évek végén a Közösség új ágaként olyan házak születtek, melyeknek kifejezett hivatása a szegények befogadása lett. A „Nyolc Boldogság” házaiban már más életforma szerint élnek a testvérek, hiszen elsősorban azokhoz kellett alkalmazkodnunk, akiket szolgálni akarunk.

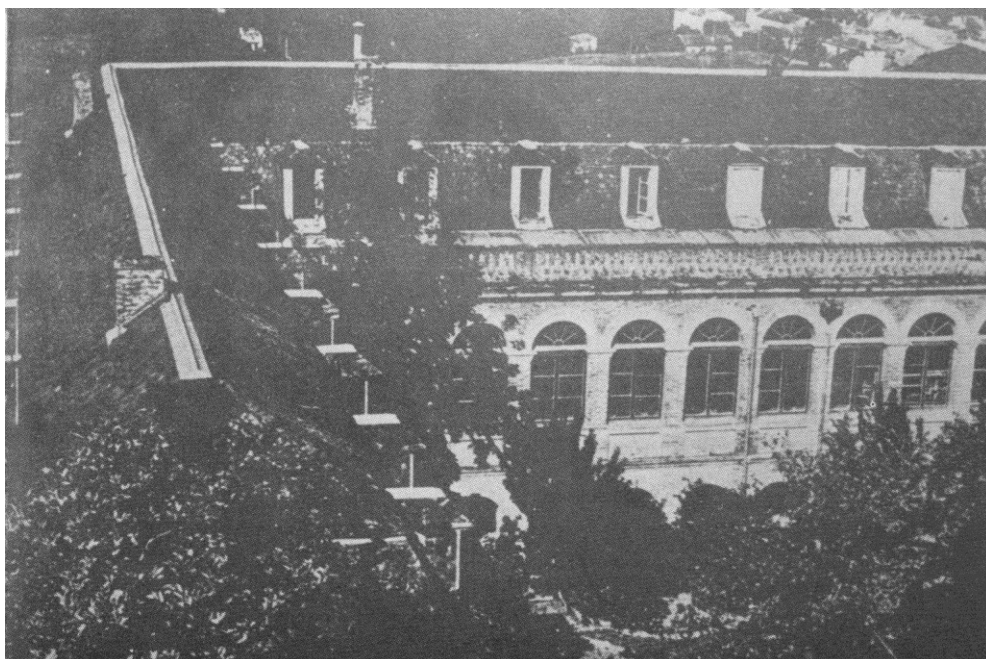
A Közösség kétféle elnevezése félreértések forrása lett és lehetne a jövőben is, ezért az Általános Tanács úgy döntött, hogy ezentúl egységesen a „Nyolc Boldogság” nevet fogjuk viselni, ami Jézus Krisztus legfontosabb tanítására utal, és kifejezi azt a vágyunkat, hogy lélekben teljesen szegények legyünk, s minél inkább megnyíljunk a szegények felé is.

Csaba Ildikó

Képek

Teréz nővér, a cordes-i kolostor volt főnöknője. A ház egyik fényképére a következő imát írta: „E kolostor éljen és éltesse!” Majd Szent József gondjaira bízta. Öt évvel később, 1975. március 19-én imája meghallgatásra talált.

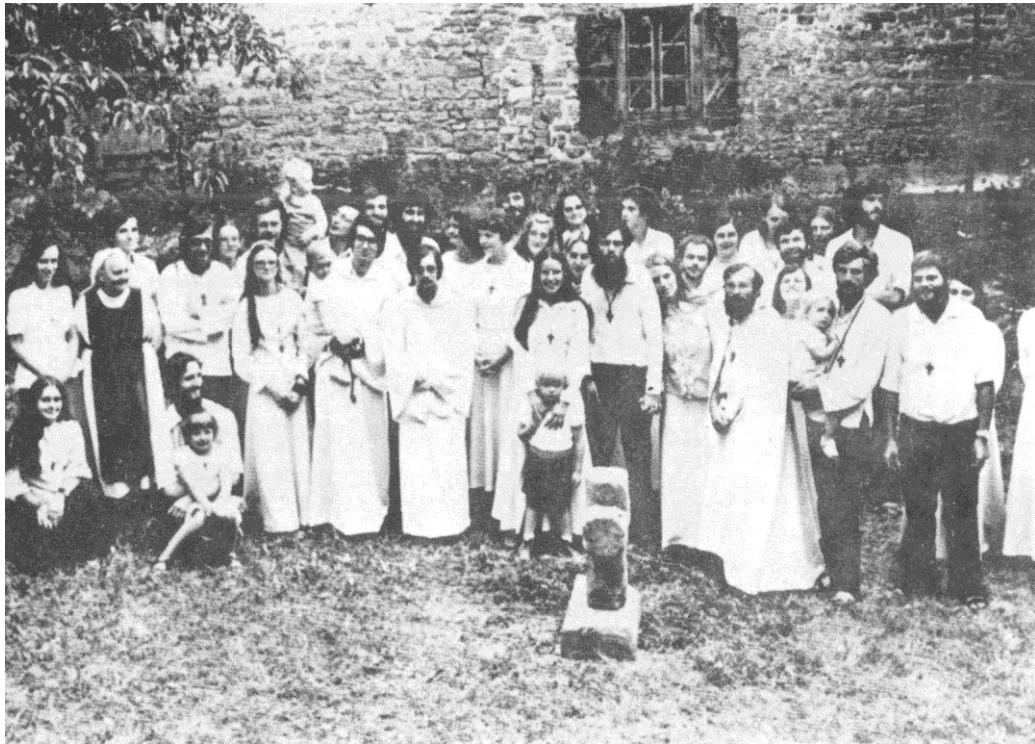
A kolostor körfolyosója. Az épület hatalmasnak tűnt, de meg voltunk győződve arról, hogy később nálánál is nagyobb műnek lesz kiindulópontja.

Kezdetben, akárcsak Szent Ferencnek, nekünk is volt egy Porciunkulánk. Minden erőnket igénybe vette egy „haszontalan” munka: újjáépíteni a kicsi, XII. századbeli Szent János kápolnát. Mi egymásra raktunk néhány követ, és Isten felépített egy közösséget. Az ő műve minden, amit csinálunk, és ami vagyunk.

Az első hivatalos egyházi elismerések egyike: de Provençères püspök úr
Pia Unio-ra emeli a Közösséget.

Cordes-ban már az első években gyorsan növekedett a Közösség, és hamar több földrészre kiterjedt. Ma nosztalgiával gondolunk vissza a családi képek idejére az egyetlen közösségi házban.

Néhány alapítás: Libanon

Afrika

Pont-Saint-Esprit-ben vizitációs nővérek osztják meg otthonukat a testvérekkel.

Milyen szép misztérium: a Júda Oroszlánja egyik fiatal sarjának ráoltása a Vizitáció monasztikus törzsére.

Kis Szent Teréz halotti fényképe

Thomas Roberts lelkész. Istennek ez a szolgája szinte sugározta a Szentlelket. Itt jeruzsálemi házunkban imádkozik. „Egy keresztény mondhat minden zsidó imát” – szerette mondani. Így is tett; boldog volt, hogy az egységet élheti.

Marthe Robin

Marthe halálos ágya. Kínpad? Nászagy? Úgy feküdt ott, mint egy gyermek, miután legyőzte azt, aki minden emberi létet kísért és gyötör: a gonoszt.

Lanza del Vasto, akit Gandhi *Shantidas*-nak, vagyis a béke szolgájának nevezett. A Bárkán kívül családja volt a legszebb közösség, amit alapított. Chanterelle valóban a lelke volt, és keresztény sugárzása mélyen hatott mindazokra, akik találkoztak vele.

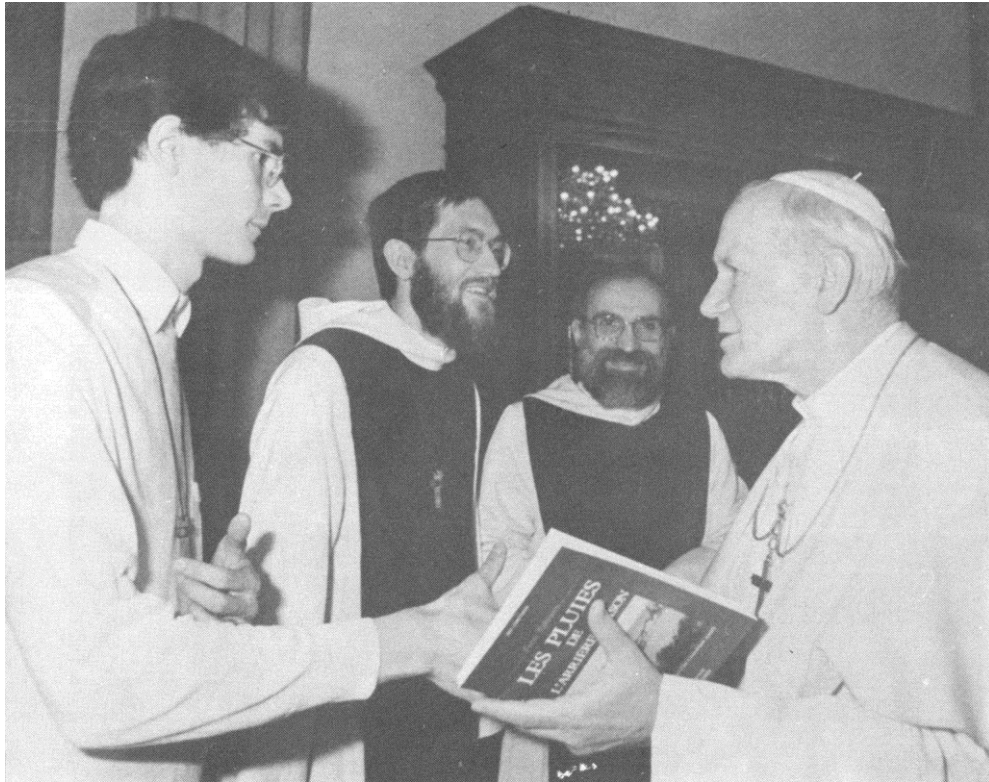
A kis Étienne néhány nappal halála előtt. Pierre-Étienne tartja a karjában, akiről beszéltünk.
Hibás előhívás. Véletlen?

Cathy, aki olyan közel állt Kis Szent Terézhez. Isten a világ szemében bolondokat választja ki, hogy megszégyenítse a bölcseket, és a gyengéket, hogy megszégyenítse az erőseket.

Reméljük és várjuk a pillanatot, amikor Izrael meghallja a Messiás lépteit az Olajfák hegyén, és mondja: „Csitt! A szerelmem! Nézzétek, ő jön ott, általugrik a hegyeken, általlép a dombokon. Szerelmesem olyan, mint a gazella, a fiatal szarvas a hasonmása. Nézzétek, már itt áll házunk falánál...”

A Szentatya több ízben megáldotta a Júda Oroszlánja és Áldozati Bárány Közösséget. A képen átveszi a *Kései esők* egy példányát.